

ninger til Sangerne, for hver af Festerne stilledes til Sangforeningens Raadighed. Det fornødne Materiel til Udførelse af Kantaterne, Noder o. s. v. overleveredes derefter Sangforeningen.

— I Anledning af et Andragende fra Studenter-Sangforeningen om en Understøttelse til at udgive den af Prof. I. P. E. Hartmann komponerede Kantate til Formælingsfesten i 1869, bevilgede Konsistorium ved Skrivelse af 4. Apr. 1871, at et Beløb af 70 Rd., som var til Rest paa Konsistoriums Normalsum for Finansaaret 1870—71 maatte udbetales Studenter-Sangforeningen til den nævnte Anvendelse.

— Efter Andragende fra Direktøren for den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, erklærede Konsistorium sig i Skrivelse af 19. Febr. 1870 villigt til for Fremtiden at tilstille Højskolen et Exemplar af de lægevidenskabelige, naturvidenskabelige og matematiske Programmer samt Doktordisputatser, der udgaa fra Universitetet.

VII. Videnskabelige Samlinger og Anstalter.

Den betydningsfuldeste Begivenhed inden for dette Afsnits Omraade, der i Aarene 1864—71 er forefaldet, er Opførelsen af den fysiologiske Anstalt. Udgiveren har derfor fundet det naturligt, at der i Spidsen for Afsnittet sættes en i September 1874 af Prof., Dr. med. P. L. Panum udarbejdet Fremstilling af Anstaltens Tilbliven, Indretning, økonomiske Tilstande m. m., idet i øvrigt de videnskabelige Anstalter behandles i den sædvanlige Rækkefølge. Den aktmæssige Fremstilling af Forhandlingerne om den fysiologiske Anstalts Opførelse vil findes neden for under Rubriken for de Laboratoriet i det hele vedrørende Sager.

Den fysiologiske Anstalt*).

(Meddelt i September 1874 af Anstaltens Bestyrer Prof. Dr. P. L. Panum).

Det af Prof., Dr. Eschricht grundede zootomisk-fysiologiske Museum, som er omtalt i Lindes Medd. om Københavns Universitet for Aarene 1849—1856 S. 732—754, under Afsnittet »Videnskabelige Samlinger«, og i Selmers Universitets Aarb. f. 1842 S. 15 ff., var indtil hans Død den for Fysiologiens Studium bestemte Anstalt her ved Universitetet.

Paa Grund af den Udvikling, Fysiologien mere og mere havde taget i experimentel Retning, vare Lokaler og Apparater for Vivisektioner saa vel som for fysikalske og kemiske Hjælpemidlers Anvendelse ved fysiologiske Undersøgelser omsider blevne aldeles nødvendige for Fysiologiens Studium, og denne Trang havde

*) I Nordiskt medicinskt Arkiv Bd. 2. Nr. 2 S. 1—36 findes en ligeledes af Prof. Dr. P. L. Panum meddelt, til Dels noget udførligere og med 2 Plantegninger forsynet Fremstilling af denne Anstalts Oprindelse og Indretning.

efterhaanden ved de allerfleste Universiteter fremkaldt Oprettelsen af fysiologiske Anstalter eller fysiologiske Laboratorier, som vare beregnede for experimentelle Undersøgelser.

Da Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i April 1863 indledede Underhandlinger med mig, der den Gang var ansat som Professor i Kiel, om eventuelt at overtage Professoratet i Fysiologi ved Kjøbenhavns Universitet, som var blevet vakant ved Eschrichts Død, følte jeg mig forpligtet til at arbejde hen til at faa indrettet en tidssvarende fysiologisk Anstalt ved Universitetet i Kjøbenhavn, ligesom jeg allerede i 1853, ved min Ansættelse i Kiel, havde faaet oprettet en saadan Anstalt ved det der værende Universitet. Saa meget jeg end personlig ønskede at ombytte min Stilling ved det tyske Universitet i Kiel, hvor jeg som Dansk var og blev en Fremmed, med Universitetet i Kjøbenhavn, hvorfra jeg var udgaet, og hvortil jeg var knyttet ved mange personlige Baand, saa mente jeg dog ikke blot at skyldte mig selv, men ogsaa den nye Stilling, at søge at opnaa saadanne Betingelser, som vare nødvendige, for at jeg med Held kunde røgte mit Kald. Jeg stillede derfor først og fremmest den Betingelse, at der maatte oprettes et fysiologisk Laboratorium ved Kjøbenhavns Universitet, og at dette maatte indrettes saaledes, at jeg, som Forstander for denne Anstalt kunde faa en Bolig, der kom til at staa i Forbindelse med den. Jeg maatte med megen Styrke insistere paa denne sidst nævnte Fordring, fordi jeg følte, at jeg uden denne Forbindelse, for hvis Vedligeholdelse jeg ogsaa i Kiel under alle de Omskiftninger, Lokalet der efterhaanden kom til at undergaa, altid havde draget særlig Omsorg, ikke vilde være i Stand til i Tidens Længde at varetage Anstaltens Tarv paa tilbørlig Maade, og fordi jeg vidste, at de mest ansete Forstandere for fysiologiske Laboratorier i Udlandet, f. Ex. Ludwig, Helmholtz, Brücke, du Bois-Reymond og andre, ved enhver Lejlighed paa det bestemteste gjorde den samme Mening gjældende og stadig erklærede, at en fysiologisk Anstalts Forbindelse med Forstanderens Bolig er en *conditio sine qua non*, saa vel for at Anstalten i Tidens Løb kan opfylde sin Bestemmelse, som for at Forstanderen kan bevare en tilfredsstillende Tilværelse som Videnskabsmand og som Universitetslærer.

Ministeriet erklærede i en Skrivelse af 6te Juni 1863, at det var villigt til at gaa ind paa de af mig stillede Betingelser, og det anmodede mig om at levere en Plantegning til et fysiologisk Laboratorium, saaledes som jeg tænkte mig, at det burde indrettes. I min Svarskrivelse erklærede jeg, at Udarbejdelsen af den ønskede Plantegning, som jeg meget gjerne vilde paatage mig, næppe vilde kunne komme til at svare til Hensigten, hvis der ikke ved samme kunde tages tilbørligt Hensyn til de paagjældende Lokaliteter og til den Plads, hvor Anstalten skulde opføres, og at jeg derfor maatte bede Ministeriet om de fornødne Oplysninger om de Lokaliteter, der maatte komme i Betragtning til Anstaltens Indretning. Samtidig gjorde jeg opmærksom paa de forskjellige tænkelige Kombinationers Betydning for Anstalten. Herpaa svarede Ministeriet under 26de Juni ved at tilsende mig et af Bygningsinspektøren optaget Rids af det kirurgiske Akademis Grund med de derpaa opførte eller til Opførelse bestemte Bygninger*), med den Bemærkning at man havde tænkt sig, at denne Plads eventuelt skulde benyttes til den nye Bygning.

*) Man var nemlig netop i Færd med sammesteds at opføre en ny anatomisk Anstalt.

Derefter indsendte jeg den 20de Juli en af en udførlig Beskrivelse og Motivering ledsaget Plantegning til et fysiologisk Laboratorium, som tænktes opført paa det forrige kirurgiske Akademis Grund, idet jeg ved dennes Udarbejdelse dels kunde benytte den Erfaring, jeg havde fra Oprettelsen af det fysiologiske Laboratorium i Kiel og fra dets Bestyrelse i 10 Aar, dels det Bekjendtskab, jeg ved mine Rejser havde faaet om en Del andre fysiologiske Anstalters Indretning ved andre Universiteter.

Da der i Literaturen ikke fandtes nogen som helst Meddelelse om de fysiologiske Laboratoriers Oprindelse, Formaal og Indretning, som kunde tjene dem, der vilde faa Indflydelse paa en saadan Anstalts Oprettelse i Kjøbenhavn, til Vejledning, søgte jeg at tilvejebringe alle de fornødne Efterretninger ved, strax efter, at jeg havde indsendt min Plan, at tilskrive Forstanderne for de vigtigste mig bekjendte fysiologiske Laboratorier, med Anmodning om at besvare en Række af Spørgsmaal, som jeg antog maatte kunne komme i Betragtning ved Sagens Behandling. Efter de private Oplysninger, mine Kolleger i Udlandet uden Undtagelse med største Beredvillighed sendte mig, kunde jeg da udarbejde en Fremstilling af de paagjældende Forhold, som jeg, efter at have indhentet Ministeriets Samtykke, offentliggjorde i Ugeskrift for Læger 2den Række 39te Bd. Nr. 17—18, og hvoraf jeg tilsendte Ministeriet 160 Exemplarer, som dette havde erklæret at kunne have Brug for til Uddeling blandt dem, der kunde faa Indflydelse paa Sagens Fremgang, og navnlig til Brug under dens forestaaende Behandling i Rigsdagen.

Da jeg i April 1864 var blevet ansat som Professor i Fysiologi ved Kjøbenhavns Universitet med Bevilling af en Godtgjørelse for Husleje, indtil der kunde anvises mig fri Bolig i det nye fysiologiske Laboratorium, som Ministeriet vilde søge at faa opført paa det forrige kirurgiske Akademis Grund, havde Ministeriets Forhandlinger med Rigsdagen om Oprettelsen af et fysiologisk Laboratorium efter den af mig udarbejdede og dernæst af det medicinske Fakultet i Forbindelse med Bygningsinspektøren noget modificerede Plan rigtignok endnu ikke ført til noget Resultat, idet Ministeriets Forslag om en Extrabevilling paa 21,915 Rdlr. 29 Sk. til dette Formaal var blevet nægtet. Men efter at jeg i et udførligt Memorandum havde meddelt adskillige Oplysninger, som Rigsdagen ved Sagens Behandling havde savnet, opnaaedes for Finansaaret 1866—67 en Bevilling af 26,000 Rdlr. til den fysiologiske Anstalts Oprettelse og første Indretning.

Grundens Pilotering begyndtes i Juni 1866; i December samme Aar kom Bygningen allerede under Tag, og den 9de September 1867 toges den i Brug til Forelæsningerne.

Anstaltens Indretning var imidlertid langt fra fuldendt dermed, at der til den var opnaaet en ny Bygning. Saa vel med Hensyn til de reale som til de personelle Forholds Ordning forelaa endnu et betydeligt Arbejde.

Først og fremmest maatte det Spørgsmaal afgjøres, hvorledes der skulde forholdes med den som Materiale for det fysiologiske Studium grundede komparativ-anatomiske Samling eller det »zootomisk-fysiologiske Museum.« I de aller fleste Anstalter, som man har oprettet for den experimentelle Fysiologi, har man ganske udelukket dette Apparat, og man har, saafremt det var tilstede fra den ældre Periode, afgivet det helt og holdent til vedkommende Universitets zoologiske Samling. Jeg har imidlertid aldrig delt de Fysiologers Mening, som i deres

Reaktion imod den tidligere, rigtignok altfor ensidigt herskende komparativ-anatomiske Retning ere gaaede saa vidt, at de have erklæret, at den komparative Anatomi er en for Menneskets Fysiologi aldeles ligegyldig Videnskabsgren, hvis Dyrkelse nu ganske bør overlades til Zoologerne. Jeg har tvært imod altid ment, at en god komparativ-anatomisk Samling er et meget nyttigt Apparat for det fysiologiske Studium og for den fysiologiske Undervisning, dels fordi man ved at tage Hensyn til de komparativ-anatomiske Forhold ofte beskyttes imod en ensidig og urigtig Bedømmelse af de ved fysiologiske Forsøg opnaaede Resultater, dels fordi den komparative Anatomi ofte kan give foreløbige Oplysninger om tvivlsomme funktionelle Forhold og derved tjene til Orientering ved og til Udgangspunkt for den experimentelle Undersøgelse, dels endelig fordi den virkelig er uundværlig for Udviklingshistoriens Studium, som man fra visse Sider rigtignok, men vistnok med Urette, og i alt Fald hidtil forgjæves, har forsøgt at udstøde fra Fysiologiens Omraade ved at betegne den som en rent anatomisk Disciplin. Da nu derhos vor rige zoologiske Samling slet ikke trængte til den for Fysiologien væsentlige Del af det Museum, som Eschricht havde grundet, vilde det allerede af disse Hensyn have været urigtigt at bryde med Fortiden ved at udelukke det for Haanden værende komparativ-anatomiske Museum fra den nye fysiologiske Anstalt. Men desuden var det af en rent ydre Grund nødvendigt at optage det i samme. De Pengebevillinger, som maatte bruges til den nye Anstalts Drift, vare nemlig saaledes knyttede til det komparativ-anatomiske Museum, at der maaske kunde have været Fare for at miste disse aldeles uundværlige Ressourcer ved uden videre at lade denne Samling gaa over til det zoologiske Museum. Med Hensyn til dette Forholds Ordning blev det overdraget mig i Forening med Etatsraad Steenstrup at gjøre Forslag, og vi kom da overens om, at alle de Hovedafdelinger, som Eschricht havde opstillet i »Meddelelser om Kjøbenhavns Universitet for Aarene 1849—1856« S. 732—752, skulde gaa over til den nye Anstalt, nemlig: 1) hele »den ethnologiske Samling til Oplysning af Menneskearternes forskellige Legemsbygning; 2) den komparativ-osteologiske Samling (efter at den var reduceret til et passende Omfang); 3) alle Præparater af Nervesystemet, de elektriske Organer, Øjet, Øret og Næsen; 4) alle Præparater af Ernæringsredskaberne i Almindelighed, navnlig af Tarmrøret og Aandedrætsvejene med alle deres Biorganer, samt af Karsystemet; 5) alle Præparater til Oplysning om Kjønsgorganerne i Almindelighed og om Kjønndelene i Særdeleshed, i Forbindelse med Urinvejene; 6) alle Præparater til Oplysning om Legemets Udviklingshistorie og om Aldersforskjellighederne i Almindelighed; 7) alle Præparater af Organernes mikroskopiske Bygning.« Af disse Afdelinger undergik saaledes kun den komparativ-osteologiske Samling en væsentlig Reduktion, som allerede af Hensyn til den Plads, hvorover der med Rimelighed kunde disponeres i den nye Anstalt, var absolut nødvendig, og som tillige var motiveret ved den langt overvejende zoologiske Interesse, som en stor Del af denne Samling frembød. Trods denne betydelige Reduktion maa den Samling til den komparative Osteologi, som blev udset til at gaa over i den nye Anstalt, vistnok anses som mere end tilstrækkelig til Oplysning om den fysiologiske Betydning, Benbygningens Forskjelligheder frembyde med Hensyn til Menneskets Fysiologi. Foruden en stor Del af Skelet-samlingen skulde de meget betydelige Samlinger til Hvaldyrenes specielle Zoologi, med Undtagelse af enkelte Stykker, som særlig vare præparerede til Oplysning

af bestemte fysiologiske Forhold af almindelig Interesse, uden Godtgjørelse gaa over til det zoologiske Museum. Ogsaa de ikke ubetydelige, ikke præparerede, rent zoologiske Samlinger, der havde tjent som Materiale til Bytning med andre Museer, skulde afgives til den zoologiske Samling. I Stedet for de »Rækker af upræparerede, benløse Dyr, der skulde tjene til Oplysning af visse Livsforhold, navnlig af Indvoldsorme og andre Snyltedyrl,« men som virkelig mere havde Hensyn til den forrige Forstanders specielle Studier end til et mere almindeligt fysiologisk Synspunkt, skulde der fra det zoologiske Museum til den nye Anstalt afgives en passende Samling af de benløse Dyrs Hovedafdelinger og Hovedformer, med særligt Hensyn til de forskjellige Forhold, som hos dem syntes at frembyde en fremtrædende Interesse i en eller anden fysiologisk Henseende. Først efter at en efter disse Grundsætninger bestemt Deling og Opgjørelse var vedtaget og approberet, var det muligt nøjere at angive Størrelsen af den Plads, som i den nye Anstalt vilde være fornøden for at optage den i Rumfang rigtignok betydelig reducerede komparativ-anatomiske Samling, og det viste sig nu, — at det Lokale, som i den for den nye Bygning endelig vedtagne Plan paa Forhaand havde været bestemt for den, var altfor ringe! I Stedet for en Kvistetage vilde det blive nødvendigt at bygge en hel Etage, hvis ikke Samlingen yderligere skulde reduceres omtrent til det halve af det, der nu var vedtaget. Det lykkedes heldigvis, dels ved Beparelser under Bygningens Opførelse, dels ved Medbenyttelse af en Del af den til Anstaltens Forsyning med Inventarium, Instrumenter og Apparater bestemte Sum, at foretage denne Udvidelse af den oprindelige Plan for Bygningen, uden nogen Overskridelse af den bevilgede Pengesum og uden nogen herved forarsaget Forsinkelse. — Spirituspræparaterne i den komparativ-anatomiske Samling trængte forresten strax ved min Ankomst til en fuldstændig ny Forsyning med Etiketter, da disse ikke vare fornyede siden 1846 og for allersterste Delen vare i Færd med at blive fuldkommen ulæselige paa Grund af deres magasinmæssige Henstand i mørke Skabe i Universitetsbygningens, især om Sommeren meget fugtige Kjælderetage. Det forstaar sig af sig selv, at deslige Præparater, uden nogen som helst Angivelse, i Regelen ere ganske værdiløse, og jeg maatte derfor, for at redde, hvad der kunde reddes, strax efter min Ankomst til Kjøbenhavn ufortøvet tage fat paa det lidet fornøjelige og virkelig betydelige Arbejde at forny Etiketterne til alle Spirituspræparater i hele Samlingen. Med forholdsvis faa Undtagelser lykkedes det heldigvis endnu at dechifrere den ofte næsten usynlige Skrift; et Aar senere vilde dette vistnok have været ganske umuligt. For at forebygge, at Samlingen ikke i Fremtiden skulde være udsat for en lignende Fare, forsynedes nu ethvert Spirituspræparat med to Etiketter; den ene af disse blev klinet paa Glasset og blev dernæst overstrøget med Collodium og derefter med Dammarlak; den anden blev skrevet paa vegetabilsk Pergament og nedlagt i Spiritus'en til Præparatet.

Dernæst var det nødvendigt at være betænkt paa, at forsyne den nye Anstalt med det fornødne Brændsel, da Udgiften hertil umulig vilde kunne afholdes af den Sum, der oprindelig jo kun havde tjent til Vedligeholdelse og Udvidelse af det komparativ-anatomiske Museum, og hvoraf nu tillige saa mange andre paatrængende og uundgaaelige Fornødenheder skulde bestrides. Saa længe Museet for komparativ Anatomi havde befundet sig i Universitetsbygningen, havde det til at opvarme Lokalet faaet leveret Brænde til en Værdi af omtrent 100 Rdlr.,

og desuden havde det til Forslæsningerne benyttede Auditorium været opvarmet ved Hjælp af Universitetsbygningens Varmeledning. Med Hensyn hertil og til den aabenbare Trang til en større Mængde Brændsel i det langt større Lokale blev der, i Følge et af mig indgivet Andragende, til Brændsel tilstaaet den fysiologiske Anstalt et Tillæg af 200 Rdlr., hvoraf 100 Rdlr. skulde tilvejebringes ved en Nedsættelse af Universitetets Brændselskonto, medens der for de øvrige 100 Rdlr. blev tilvejebragt en ny Bevilling.

Med Hensyn til de reale Forholds Ordning maatte der endelig sørges for Anstaltens hele Montering med fast og løst Inventarium, Apparater og Instrumenter. Heraf forefandtes oprindelig, foruden Skabene til Samlingen, kun nogle gamle Rørstole, et Par smaa Borde, et gammelt Mikroskop af Schieck og et lejlighedsvis anskaffet, temmelig ufuldkomment Ofthalmometer. Allerede i Løbet af de 3½ Aar, som hengik, inden den nye Bygning blev opført, kunde der imidlertid anskaffes et ikke ringe Antal af de mest paatrængende Hjælpemidler, og af den til Anstaltens Montering bevilgede Pengesum kunde der, foruden det faste Inventarium i Avditoriet og det kemiske Laboratorium, og til Trods for, at Summen var betydelig reduceret ved Bygningsarbejdernes uafviselige Krav, dog ogsaa anskaffes en Del Instrumenter og Apparater, som naturligvis fremdeles stadig lidt efter lidt maatte kompletteres ved Anskaffelser for Anstaltens aarlige Konto. Da Bygningen i Foraaret 1867 nærmede sig sin Fuldendelse, foretog jeg først en mindre Rejse til Berlin og derefter, med Understøttelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, en længere Rejse til Leipzig, München, Würzburg, Heidelberg o. s. v. for at gjøre mig nærmere bekendt med de der i den senere Tid indrettede Anstalters Montering og for at indsamle Oplysninger med Hensyn til den fordelagtigste Anskaffelse af de blandt Anstaltens Fornødenheder, som maatte bestilles eller anskaffes i Udlandet. Paa disse Rejser gjorde jeg mange nyttige Iagttagelser og Erfaringer og fik mange værdifulde Raad og Oplysninger fra mine ved Udlandets fysiologiske Laboratorier ansatte Kolleger, og dette er i en ikke ringe Grad kommet den nye Anstalts Indretning til gode. En værdifuld Forbedring af Anstaltens Inventarium blev, i Følge Etatsraad Steenstrups Indstilling, givet i den allersidste Tid ved Ministeriets Samtykke til, at de Skabe, som tidligere havde været benyttede i det zoologiske Museum, men som ikke vare anvendelige ved dettes Indretning i den store nye Museumsbygning, maatte overlades til den fysiologiske Anstalt, for saa vidt som det var foreneligt med begge Anstalters Tarv. Herved opnaaede vi nemlig for den med Skabenes Transport og Forandring forbundne, forholdsvist ganske ubetydelige Udgift, at Anstaltens Trang til passende Skabe til Instrumenter og Apparater fuldstændig blev afhjulpet paa engang og for en lang Fremtid.

Ordningen af de personelle Forhold ved Anstalten var forbundet med temmelig betydelige Vanskeligheder og Bryderier. I den oprindelig af mig udarbejdede Plan var der optaget Boliger for Forstanderen, for Tjeneren og for Assistenten. Fakultetet ønskede imidlertid ikke at faa en saa stor Bygning opført paa Akademiets Grund, fordi denne da, saaledes som det ogsaa af mig var foreslaaet, maatte komme til at ligge parallelt med Hovedbygningen, hvorved rigtig nok Gaardspladsen næsten fra alle Sider vilde blive omgivet af høje Bygninger. Fakultetet havde derfor allerede i Novbr. 1863 foreslaaet, at Bygningens Størrelse skulde reduceres saaledes, at den kunde finde Plads langs med Grundens sydlige

Grænse, parallelt med den nye Anatomibygning. En saadan Reduktion, mente Fakultetet, kunde udføres derved, at man opgav de for Forstanderen og for Tjeneren projekterede Familieboliger, idet Forstanderen eventuelt, »hvis det skulde vise sig at være nødvendigt,« senere hen kunde faa den Embedsbolig, som fandtes i Hovedbygningens Stueetage, naar den engang blev vakant ved Etatsraad Steins Afgang fra Universitetet, og idet en Familiebolig for en Tjener eller Opsynsmand formentlig maatte kunne undværes i Betragtning af, at Pedellen, som havde en Embedsbolig i den samme Gaard, ved Siden af sine øvrige Forretninger i den anatomiske Anstalt kunde overtage den Del af Tjenerens Forretninger, som maatte betinge en Nødvendighed for, at han boede paa Stedet, saaledes at denne vel maatte kunne hjælpe sig med et Opholdsværelse i Kjælderetagen. Derimod mente Fakultetet at burde tilraade Bibeholdelsen af det for Assistenten bestemte Værelse ligesom af alle de øvrige Lokaler, som jeg havde foreslaaet, og det fremlagde en ny Plantegning til en saaledes reduceret Bygning.

Hertil maatte jeg (i Novbr 1863, efter at de politiske Forviklinger og Uroligheder vare udbrudte), erklære, at jeg rigtignok gjerne indrømmede, at det i flere Henseender vilde være heldigere, om den nye Bygning kunde komme til at ligge langs med Grundens sydlige end langs med dens østlige Grænse, men at Nødvendigheden af den fysiologiske Anstalts Forbindelse med Forstanderens Embedsbolig allerede var fuldstændig bevist ved de af mig tidligere fremhævede Erfaringer. Idet jeg derfor udtalte, at jeg maatte anse enhver Plan, der udelukkede denne Kombination, som forkastelig, og idet jeg ytrede, at man, hvis den ikke skulde kunne opnaas ved Benyttelsen af det forrige kirurgiske Akademis Grund, da helst maatte vælge en anden Lokalitet til hele Anstalten, erklærede jeg definitivt, at jeg kun kunde tiltræde den af Fakultetet foreslaaede Forandring under den udtrykkelige Forudsætning og Betingelse, at den Embedsbolig i Hovedbygningens Stueetage, som da beboedes af Etatsraad Stein, saa snart den blev vakant, maatte blive anvist det fysiologiske Laboratoriums Forstander som Embedsbolig. Med Forbigaaelse af de følgende Forhandlinger om dette Spørgsmaal (se foran S. 191—95), skal jeg her kun anføre det endelige Resultat, at denne Bolig, efter at Etatsraad Stein var død i Maj 1868, omsider blev indrømmet mig for min Embedstid, saaledes at jeg kunde tiltræde den i April 1869, dog uden at der blev truffet nogen Bestemmelse om dens fremtidige Benyttelse af min eventuelle Eftermand.

Med Hensyn til Opgivelsen af den projekterede Familiebolig for Tjeneren forekom Fakultetets Forslag mig dengang at være mindre betænkeligt, i Betragtning af den formentlige Udsigt til, at Pedellen, der havde sin Embedsbolig i Gaarden, kunde overtage den Del af Tjenestgjøringen i den nye Anstalt, som nærmest betingede en Nødvendighed for den nævnte Familiebolig. Desværre viste det sig ved nærmere Bekjendtskab med Personalforholdene nødvendigt foreløbig at renoncere paa denne Kombination og at træffe et foreløbigt Arrangement, hvorved hele Tjenesten, saa godt som muligt, kunde bestrides af en Mand, som ikke havde Bolig paa Stedet.

Indtil der ved den alderstegne Pedel Sundbyes Afgang kunde træffes en definitiv Ordning af dette Forhold, overdroges Betjeningen ved den fysiologiske Anstalt, da den nye Bygning i Efteraaret 1867 toges i Brug, til Præparator Iversen, der allerede i Eschrichts Tid længe havde været ansat som Præparator

og Konservator ved det zootomisk-fysiologiske Museum. Imod at overtage Forpligtelse til at drage Omsorg for, at Rengjøring, Opvarmning o. s. v. blev udført ordentlig og forsvarlig og til at være til Haande ved alle Arbejder, som maatte forefalde i Anstalten, fik han, foruden den af ham tidligere oppebaarne Løn af 200 Rdlr. samt Dyrtidstillæg efter Kapitelstaxten, tillige den Løn, den tidligere sammen med ham ved det zootomisk-anatomiske Museum ansatte Karl havde haft, nemlig 120 Rdlr., foruden Dyrtidstillæg efter Kapitelstaxten. Hertil kom endnu senere hen et Tillæg, hvorved hans Løn blev bragt op til henved 500 Rdlr. Da han imidlertid foreløbig ikke kunde faa nogen fast Bolig i Anstalten, opstod der ved denne Ordning blandt andre Ulemper ogsaa den, at Anstaltens Benyttelse i flere Henseender maatte være indskrænket til et kortere Tidsrum af Døgnet, end det vilde være Tilfældet, hvis Anstaltens Opsynsmand boede paa Stedet.

Disse Ulemper bleve afhjulpne ved den efter Pedel Sundbyes Død indtraadte Personalförändring. Iversen blev nemlig i Sommeren 1874 i Sundbyes Sted ansat som Pedel ved kirurgisk Akademi, med den Forpligtelse tillige at drage Omsorg for, at den fysiologiske Anstalts Rengjøring og Opvarmning blev besørget, hvorhos det tillige blev paalagt ham at yde fornöden Hjælp ved Forberedelserne til de Forelæsninger, som afholdes i den fysiologiske Anstalts Lokaler saa vel som i Hovedbygningen og overhovedet at yde enhver fornöden Haandsrækning. I Iversens Sted blev da forhen værende Drejersvend Kjær ansat som Præparator og Tjener ved den fysiologiske Anstalt med en Løn af 450 Rdlr. Jfr. hermed Aarb. 1873—75 S. 460—63.

Til en Assistent var der, som anført, allerede oprindelig projekteret et Beboelsesværelse i Anstalten, og ved Bygningens Opførelse lykkedes det, i Forbindelse med den oven for omtalte Udvidelse af Lokalet til den komparativ-anatomiske Samling, ogsaa at opnaa en Udvidelse af Assistentens Beboelseslejlighed, saaledes at 2 mindre Værelser paa 2den Sal kunde faa denne Bestemmelse. Hensigten med Ansættelsen af en eller et Par Assisterter ved et fysiologisk Laboratorium har ved de fleste Anstalter været, dels at give nogle enkelte yngre Mænd Lejlighed til at opnaa en større fysiologisk Uddannelse end den, hvormed Medicinernes store Flertal maa nøjes, dels at sikre Forstanderen en kyndig Assistance ved de Arbejder, han selv udfører dels i Videnskabens, dels i Undervisningens Interesse. Omendskjønt det jo allerede med Hensyn til disse Formaal er ønskeligt, at Assistenten bor i Anstalten og oppebærer en lille Gage, som et Slags Understøttelse til videnskabelige Arbejder, hvortil de fleste yngre Kandidater jo trænge, saa kunde det dog maaske opnaas uden disse Beneficier. Men jeg havde endnu et andet Formaal for Øje, nemlig at forskaffe de yngre Medicinere i Almindelighed Lejlighed til at faa en mere speciel Vejledning i den i medicinske Formaal anvendte Kemi end den, der kan bydes dem i Universitetets store kemiske Laboratorium. Trangen hertil har, som bekjendt, ved mange af Udlandets Universiteter fundet et Udtryk ved Oprettelsen af Laboratorier for fysiologisk eller patologisk Kemi, som overalt, hvor de findes, ere henlagte under det medicinske Fakultet, og ved de svenske Universiteter findes, som bekjendt, forholdsvis store, til de medicinske Fakulteter hørende, særegne Laboratorier for medicinsk Kemi, foruden de under de resp. filosofiske Fakulteter henlagte almindelige kemiske Laboratorier. Jeg havde allerede i Kiel, i det fysiologiske Laboratorium, som jeg der havde faaet i Stand, indrettet særlige praktiske Øvelser i Kemi for Medi-

cinere, og jeg havde set, hvor ivrig de benyttedes af de medicinske studerende, omendskjønt der slet ikke blev begrundet nogen Examensfordring paa Deltagelsen i dem. Overbevist om, at saadanne Øvelser vare til stor Nytte for de medicinske studerende, var jeg strax ved Udarbejdelsen af Plantegningen til den nye Anstalt betænkt paa at faa tilvejebragt den første Betingelse for deres Iværksættelse, nemlig et tilstrækkeligt og til dette Øjemed passende Lokale, som naturligvis med Hensyn til dette Formaal maatte være betydelig større, end hvis det kun skulde være beregnet paa Forstanderens og enkelte videre komnes videnskabelige Arbejder. Men den anden Betingelse for Iværksættelsen af saadanne Øvelser maatte være en kyndig og øvet Medhjælper, som da maatte anvende en betydelig Tid paa et Arbejde, som væsentlig ikke havde Hensyn til hans egen Uddannelse, nemlig dels paa Deltagelsen i Ledelsen af denne Undervisning, dels paa at holde Laboratoriets Apparat i god og brugbar Stand. Uden en saadan Hjælp vilde det ikke være muligt for mig at overkomme det Arbejde, som Iværksættelsen af saadanne Øvelser vilde medføre, ved Siden af de øvrige Forretninger og Arbejder, som maatte paahvile mig i Følge min Embedsstilling. Det var da især med Hensyn til dette, af Assistentens egen Uddannelse uafhængige Arbejde, at Assistenten burde lønnes, dels ved den for ham indrettede Bolig i Anstalten, dels ved et passende Honorar. Da Anstaltens Indretning endelig var saa vidt fremskredet, at det kemiske Laboratorium vilde kunne tages i Brug til dette Øjemed, indgav jeg i Dec. 1867 et motiveret Forslag om Ansættelsen af en saadan Assistent, og efter temmelig vidtløftige Forhandlinger, jfr. foran S. 375 ff., lykkedes det i April 1869 at opnaa hans Ansættelse med fri Bolig og et aarligt Honorar af 300 Rdlr.

Efter at der nu var truffet den Bestemmelse, at Reglerne for Benyttelsen af Universitetets kemiske Laboratorium med Hensyn til Indbetalingen i Kvæsturen og de indkomne Beløbs Anvendelse ogsaa skulde gjælde for Adgangen til de i det fysiologiske Laboratorium paatænkte Øvelser i den specielt for Medicinere anvendte og fysiologiske Kemi, jfr. foran S. 388, kunde Anstaltens fulde Virksomhed, i det hele oprindeligt tilsigtede Omfang, begynde i April 1869.

Med Hensyn til, at Hjælpevidenskaberne (Fysik, Kemi og alle Grene af Anatomien) i ingen anden Gren af de anvendte Naturvidenskaber har en lignende Udstrækning som i Fysiologien, og med Hensyn til, at de overordentlig talrige og ofte meget komplicerede Apparater og Forsøgsmethoder, som komme til Anvendelse i dette Fag, Aar for Aar undergaa store Forandringer og Forbedringer, er jeg mere og mere blevet bestyrket i den Overbevisning, at det for et fysiologisk Laboratoriums tilfredsstillende Bestyrelse er aldeles nødvendigt, at Forstanderen meget jævnlig, helst engang om Aaret, besøger fysiologiske Anstalter ved andre Universiteter, da det formentlig kun herved bliver muligt for ham at holde sig og Anstalten à jour med Videnskabens Fremskridt. Jeg har derfor for et Par Aar siden anmodet Ministeriet om, at der maatte bevilges det fysiologiske Laboratoriums Forstander en aarlig Rejseunderstøttelse paa mindst 100 Rdlr. til en mindre videnskabelig Rejse med det nævnte Formaal, og Ministeriet har, i Erkjendelse af den i Forhold til Udgiften store Nytte, som derved kan opnaas for Fysiologiens Studium, foranlediget, at der i Budgettet nu er optaget en saadan Sum til Rejseunderstøttelse for den fysiologiske Anstalts Forstander. Første Gang (vgl. Resol. 18de Juni 1873) blev der rigtignok kun bevilget mig en Rejseunderstøttelse af 50 Rdlr.; men Ministeriet udtalte ved Meddelelsen herom, at man

beklagede, at Understøttelsen denne Gang paa Grund af de indskrænkede Ressourcer, der i Øjeblikket havdes til Raadighed under den paagældende Budgetkonto, ikke havde kunnet tilstaa med et højere Beløb; anden Gang, i Juni 1874, bevilgedes der til denne Rejseunderstøttelse 100 Rdlr., hvilket ganske vist maa erkjendes at være det mindste Beløb, for hvilket det er muligt at foretage nogen Rejse med det nævnte Formaal. Jeg har med vor fysiologiske Anstalts Tarv for Øje i 1867 besøgt de fysiologiske Anstalter ved Universiteterne i Berlin, Leipzig, München, Würzburg, Heidelberg, Giessen, Marburg, Göttingen, Bonn og Kiel, i 1871 besøgte jeg med samme Formaal de fysiologiske Anstalter ved Universiteterne i Kiel, Leipzig, Jena og Halle, i 1872 dem i Berlin, Leipzig og Göttingen, i 1873 dem i Leipzig, Prag, Wien og Breslau og i 1874 dem i Kiel, Bonn, Heidelberg, Strassburg, Freiburg i B., Zürich, Bern og Giessen.

Ved den nærværende Indretning kan man i den fysiologiske Anstalt skjelne imellem følgende Afdelinger:

- 1) Det fysiologisk-kemiske Laboratorium;
- 2) Laboratoriet for experimentel Fysiologi med de dertil fornødne fysikalske kirurgiske og mekaniske Hjælpemidler;
- 3) Lokalerne og Apparaterne til Opbevaring af Forsøgsdyr;
- 4) Afdelingen for Mikroskopi og for optiske Forsøg;
- 5) Det zootomisk-fysiologiske Museum;
- 6) Boligen for Assistenten og et Opholdsværelse for Tjeneren;
- 7) Avditoriet med et Aftrædelsesværelse.

1) Det fysiologisk-kemiske Laboratorium maatte i Undervisningens og det medicinske Studiums Interesse gjøres langt større, end det vilde have været nødvendigt, hvis det kun skulde tjene til Forstanderens egne videnskabelige Undersøgelser. Ved den hele betydningsfulde Stilling, Kemien nu indtager, ikke blot til Fysiologien, men ogsaa til andre theoretiske og praktiske Discipliner, burde der gives de medicinske studerende Lejlighed til at faa en speciellere Vejledning i den for Medicinerne anvendte Kemi. Med Hensyn til den Mulighed, at der dog kunde komme en Tid, da man ogsaa her igjen (saaledes som ved Scharlings første Ansættelse), saa vel som i Sverige og ved flere tyske Universiteter, vilde oprette en Docentpost for medicinsk og maaske specielt for fysiologisk Kemi, ansaas det for rigtigt saa vidt som muligt at samle de for en saadan Docents eventuelle Virksomhed fornødne Lokaler saaledes, at Docenten for den øvrige experimentelle Fysiologi maaske engang kunde afgive hele dette Lokale, under Forbehold af Adgang til Laboratoriets Medbenyttelse for sine egne Arbejder. Denne Afdeling indbefatter nu i Stueetagen, til venstre for Hovedindgangen: *a) et stort og b) et lille Værelse* tillige med *c) en mørk Entrée* og i Kjælderetagen lige under de nævnte Lokaler *d) et større Rum for grovere kemiske Arbejder, e) et lille Værelse til Glas og Forraad og f) en mørk Entrée*. I det nævnte *store Værelse (a) i Stueetagen*, som er forsynet med 3 Fag Vinduer mod Øst og 3 mod Nord, ere Arbejdspladserne for Laboranterne indrettede ved Borde, som, forsynede med Skabe og Skuffer, indtage de to med Vinduer forsynede Vægge. Imellem Vinduespillerne er der anbragt Reoler med de hyppigst forekommende Reagenser, og derunder Skabe til Stativer, Vandbade o. desl. Alle Arbejdspladser ere forsynede med Gasblus til Kogning og Oplysning. Oprindeligt var Lokalet kun beregnet for 12 Arbejdspladser, hvilket ansaas for tilstrækkeligt,

da Øvelserne skulde være frivillige og da de maatte betales, for at de ved dem fremkaldte Udgifter i det mindste til Dels kunde dækkes. Det blev imidlertid snart nødvendigt at forøge Arbejdspladsernes Antal ved ogsaa at indrette Arbejdsborde paa den tredje (vestlige) Væg, og ved at medbenytte Pladserne foran Vinduespillerne. Herved bliver det muligt i Nøds Tilfælde at skaffe Plads for henved 20 Laboranter i dette Værelse. Med Hensyn til dette større Værelses Indretning skal endnu bemærkes følgende: Foruden de nævnte til Pladser for Laboranterne bestemte Borde, findes endnu 3 firkantede Borde, som, frit staaende paa Gulvet, ere forsynede med Skabe og Skuffer, og hvoraf et tjener som Arbejdsbord for Forstanderen, et som Arbejdsbord for Assistenten og et (som tillige er indrettet saaledes, at det kan benyttes til Gasanalyser og andre Arbejder, hvorved der benyttes større Mængder Kviksølv) tjener til Opbevaring af de sædvanligst brugte Glas- og Porcellænkar, Glasstænger, Propper, Redskaber til Korkboring, Filtrerpapir o. s. v. Ligeledes frit staaende paa Gulvet, symmetrisk med de sidst nævnte Arbejdsborde er anbragt et stort Vaskebord med 4 Skaaler, som alle have Afløb igjennem Kjælderen til Rendestenen og derfra til Kloakledningen. Over 2 af Skaalerne er der anbragt Glasbeholdere med indsløbne Glashaner til destilleret Vand; over de 2 andre findes lignende Glasbeholdere, der forsynes med Vand fra Vandledningen. I det mod Nordvest vendte Hjørne findes ved Siden af Vinduet endnu en Vask, hvorfra Vandet har Afløb til Rendestenen. Kakkellovnen er indrettet saaledes, at den om Vinteren ikke blot tjener til at opvarme Lokalet, men at den tillige er forsynet med en Dampkjedel, som er forsynet med et Rum til Tørring ved 100° C., og som tillige staar i Forbindelse med et Dampskab til Tørring ved c. 95° C. og et i Kjælderen anbragt Kjølkar, hvorved der vindes destilleret Vand. Desuden er der paa samme anbragt et aabent Vandbad, tillige med Luft- og Sandbade til Tørring. Ved Siden af Kakkellovnen, paa den Væg, hvor Indgangsdøren er anbragt, findes et stort Afdampningsskab, hvis Glasvinduer paa sædvanlig Maade aabnes ved at skydes op og ned, og hvis Indre ventileres ved Hjælp af en Kanal, der opvarmes fra den med samme parallelt løbende Skorsten. Al Kogning udføres her ved Hjælp af Gas. En af Hanerne er gjort meget stor til Brug ved Elementæranalysen. Paa den fjerde (vestlige) Væg er der anbragt Reoler og Skabe til de sjældnere brugte Reagenser og derunder Skabe til Opbevaring af forskellige i Laboratoriet jævnlig brugte Redskaber. Desuden er i dette Værelse anbragt en Bunsensk Luftpumpe eller Aspirator, hvorved man ved Hjælp af Vandledningen kan bringe Lufttrykket fra c. 760 Mm. ned til henved 100 Mm., fremdeles et Apparat til Vedligeholdelse af en konstant Temperatur af c. 39° C. og et Glasblæsebord. — I det tilstødende *lille Værelse i Stueetagen (b)* findes Vægtene og kemiske Præparater. Af Vægte haves en fin kemisk Vægt af Meyerstein og en af Jünger, desuden en Taravægt og endelig en saakaldt klinisk Decimalvægt til Vejning af Mennesker og Dyr. De kemiske Præparater opbevares i 3 Skabe, hvoraf det ene indeholder uorganiske Stoffer, det andet organiske Stoffer og deriblandt en Samling af zookemiske Præparater og det tredje Vædsker til Titring tillige med Titreringsapparater. Foran Vinduet er anbragt en Bordklap, især til mikrokemiske Undersøgelser. — Den *mørke Entrée (c)* til det kemiske Arbejdsværelse i Stueetagen ligger imellem dette og Vægtværelset, og benyttes dels til Opbevaring af Laboranternes Overtøj o. s. v., dels til Arbejder, hvortil der behøves et ganske mørkt Lokale, f. Ex. til Undersøgelse af Fosforescensfænomener o. s. v. — Det

for grovere og med ilde Lugt forbundne Arbejder bestemte større Rum i Kjælderetagen (d) indeholder et stort, med en Røgkappe af Skifer forsynet Ildsted. I det findes en indmuret Kjedel, som ikke blot tjener til Produktion af destilleret Vand, men tillige danner et lukket Vandbad, giver Lejlighed til at afdampe i et aabent Vandbad, til at have kogt Vand i Beredskab og til at opvarme Rummet i en ved Væggen fastgjort Kasse, som er anbragt paa Dampens Vej til Kjølekarret, der har Tilløb fra Vandledningen og Afløb i en stor Vask. Ildstedet er desuden forsynet med flere Sandbade, med Lejlighed til Kogning over fri Ild og med en Bagerovn, hvis Temperatur kan bestemmes ved Hjælp af et igjennem en Aabning i den anbragt Thermometer. Langs med Muren over Ildstedet løber et Gasrør med flere Haner, hvoriblandt en meget stor, til Brug for en Gasovn til Elementæranalysen. Hele Rummet ventileres ved en Ventil, som er anbragt over, og ved en anden Ventil, der er anbragt under Røgkappen. Begge disse Ventiler udmunde i en Kanal, der løber sammen med og ved Siden af Skorstenen, som under Arbejdstiden er opvarmet. De to mod Øst vendte Vinduer ere indrettede til rummelige Afdampningsskabe, idet de yderste Vinduer kunne aabnes foroven ved at bevæges omkring Hængsler, der ere anbragte ved den nederste Del af Karmen, medens de inderste Vinduer ere kontrabalancerede paa den ved kemiske Afdampningsskabe sædvanlige Maade, saaledes at deres nederste Halvdel kan skydes op og ned. Det ene af disse Afdampningsskabe tjener alene til Svovlbrinteudvikling; det andet, som benyttes til Kogning af Vædsker, der udbrede skarpe eller ilde-lugtende Dampe, er forsynet med flere Bunsenske Gaslamper, hvis Haner ere anbragte uden for Kassen, saaledes at man kan slukke dem, uden at man derfor, behøver at aabne det inderste Vindue. Midt paa Gulvet findes et stort, med Skabe forsynet Arbejdsbord, hvorover der er anbragt Gas til Oplysning og Kogning. Ved Væggen er anbragt et stort Skab til Apparater og Kemikalier. I dette Rum er endelig ogsaa anbragt en stor Presse til Udpresning af Kjød o. s. v. — Det lille Værelse til Glas og Forraad (e), som findes ved Siden af det sidst beskrevne Rum, indeholder Skabe til Opbevaring af Glas og Porcellænskar, Kemikalier o. s. v. Den mørke Entrée (f), som i Kjælderetagen ligger mellem de to sidst omtalte Rum, har samme Bestemmelse som den tilsvarende Entrée (c) i Stueetagen. — Blandt det nærmest for kemiske Arbejder bestemte Inventarium fremhæves endnu et Spektroskop af Hoffmann, et Polarisationsinstrument til kvantitativ Bestemmelse af Sukker o. s. v., et Diffusionsapparat af Kühne, en Forbrændingsovn til Elementæranalysen efter Bunsen og en Del Bøger, foruden de allerede omtalte Apparater.

2) Laboratoriet for experimentel Fysiologi med de dertil fornødne fysikalske, kirurgiske og mekaniske Hjælpemidler findes ligesom Laboratoriet for fysiologisk Kemi, i Stueetagen og Kjælderetagen, men paa den modsatte Side af Hovedtrappegangen, til højre for den. Denne Afdeling omfatter følgende Lokaler: I Stueetagen findes til højre for Hovedtrappegangen a) en lille Operationsstue, som er bestemt til Udførelsen af blodige Operationer paa Dyr, der ere nødvendige ved saamange og vigtige fysiologiske Undersøgelser. Dette Værelse er, omendskjønt lille, dog stort nok, eftersom sædvanlig kun den fysiologiske Experimentator selv og et Par Medhjælpere ere tilstede ved disse, i Videnskabens Tjeneste udførte Forsøg. Vil man en enkelt Gang vise et saadant Forsøg for et større Antal Tilskuere eller Tilhørere, saa kan og bør det udføres i Auditoriet.

I Operationsstuen, som har godt Lys, men aldrig Sol, findes foruden Vand, en elektrisk Ledning fra det galvaniske Batteri, som senere skal omtales, et til Vivisektioner særlig indrettet Operationsbord og et mindre som en Klap under Vinduet anbragt Bord. Ved den ene Væg er anbragt et stort Glasskab, der indeholder de Instrumenter og Apparater, som hyppigst bruges ved disse Operationer. Deriblandt fremhæves to forskellige Modifikationer af Czermaks Kaninholder, Ludwigs Kompressorium for Aorta til Kaniner, Ludwigs Strømur, forskellige Kanyler til Mave- og Galdefistler, forskellige Injektionsapparater og største Delen af det af Ludwig, Bernard og andre konstruerede Armamentorium til Vivisektioner. Operationsstuen staar i umiddelbar Forbindelse med *b) et større Værelse, som indeholder en Samling af de vigtigste fysikalske Instrumenter og Apparater,* der komme til Anvendelse ved fysiologiske Undersøgelser. Ved Væggen findes to Glasskabe med fysikalske Instrumenter, et Glasskab med Bøger, som staa til Laboranternes Raadighed og et temmeligt stort Afdampningsskab, som er forsynet med Ventilationsaabninger ind i Skorstensrøret og med Vinduer, der kunne skydes op og holdes i Ligevægt ved passende Modvægte. I dette Skab have de galvaniske Elementer deres Plads, og fra det udgaa elektriske Ledninger til Naboværelserne, Avditoriet og Kjælderetagen. Et Ur, som er opstillet i et Hjørne, er indrettet saaledes, at det, naar man vil have det, kan slaa hvert 10de Sekund eller hvert Minut, og ved dets Forbindelse med det galvaniske Batteri kunne Sekundslagene overføres til andre Lokaler, der ere forsynede med en elektrisk Ledning, og noteres paa et Kymografion. Et saadant haves med den af C. Boeck angivne Konstruktion, og det har sædvanlig sin Plads i dette Værelse. Uden for Skabene findes endnu et større fysikalsk Apparat, nemlig et akustisk Apparat af Appuhn, som er meget instruktivt med Hensyn til Tonerne fysiologiske Forhold. Blandt de i Glasskabene i dette Værelse opbevarede fysikalsk-fysiologiske Instrumenter fremhæves: et Kronoskop af Jürgensen, Königs Vokalapparat, hans selvtonende og selvskrivende store Stemme-gaffel, flere andre Stemmegaffer, hans Flammeapparat (forfærdiget i Laboratoriet), Helmholtz's Fantom til Ørebenedes Bevægelser, Resonatorer til Appuhns Overtoneapparat, de vigtigste blandt de af du Bois-Reymond angivne Instrumenter til Undersøgelser over Nervernes og Musklerne Elektricitet, hvoriblandt hans Slædeapparat, Rheochord, Faldapparat, Frøtelegraf, Frøholdere o. s. v., et Induktions- og et elektromagnetisk Rotationsapparat af Loisseau, forskjellige Strømvendere o. s. v. Af Bøger, som ere anskaffede til Anstaltens lille Haandbibliothek, nævnes Pflügers Arkiv for Fysiologi, Henles Anatomi, Beretninger fra det fysiologiske Laboratorium i Leipzig o. s. v. --- *Det mindre Værelse (c)* ved Siden af det forrige er særlig bestemt for Undersøgelser over Nervernes og Musklerne elektriske Forhold, og der findes derfor her opstillet paa en Hylde i Hjørnet ved Vinduet et Galvanometer af Meissner og Meyerstein, et Bord til Opstilling af en for disse Undersøgelser bestemt Kikkert og forskellige til denne Klasse af Undersøgelser bestemte Apparater og Instrumenter, som ere anbragte i de i Værelset opstillede Skabe, der forresten desuden indeholde en Del af Volkmann, Ludwig og andre angivne Apparater til Demonstration og Undersøgelser over Vædskernes, navnlig Blodets Strømningsforhold, et Frømanometer af Ludwig o. s. v. Under de sidst nævnte Lokaler i Kjælderetagen findes følgende, til samme Afdeling henregnede Rum: *Et større Værelse (d) tjener til Værksted.* Det er forsynet med en Høvlbænk og et Drejelad tillige med forskjelligt Værktøj til

Arbejder, som maa udføres i Laboratoriet. Imellem det og Trappegangen findes en *lille Korridor (e)*, der tjener til Opbevaring af de til Anstaltens Rengjøring fornødne Rekvisiter. Bagved Værkstedet ligger et til *Respirationsforsøg og Gasanalyse* bestemt Værelse (*f*), der forresten lige saa vel kunde henføres til den kemisk-fysiologiske Afdeling, som til den experimentel-fysiologiske. I dette lille, mod Nord beliggende og imod Sollyset fuldkomment beskyttede Værelse findes det hele af Bunsen angivne Apparat til Gasanalysen. Desuden indeholder det den af Ludwig opfundne og af Pflüger modificerede Kviksølvluftpumpe til Undersøgelser over Blodets og andre Vædskers Gasarter, og fremdeles det af Ludwig og det af Panum angivne Apparat til Undersøgelser over Luftens Forandring ved Aandedrættet, et større Gasometer og flere derhen hørende Apparater.

3) Lokalerne til Forsøgsdyrenes Opbevaring ere dels 3 *Aflukker a) b) c) i Kjælderetagen*, ved Siden af Værkstedet, dels (*d*) en *lille Bygning*, som er opført i en lille Gaard bag ved det til grovere og ilde lugtende kemiske Arbejder bestemte Rum. To af de først nævnte Aflukker ere nærmest bestemte for Hunde; det ene af dem er forsynet med 3 store Beholdere, der ere indrettede saaledes, at man kan samle deres Urin og Exkrementer; i det andet ligge de ved Kjæde paa Straa. I det tredje af de Aflukker, som i Kjælderetagen findes for Dyr, opbevares Frøer i en dertil passende Beholder, og desuden Kaniner, som i længere Tid skulle observeres nærmere. Om Vinteren holdes ogsaa smaa Marsvin her, medens de om Sommeren tillige med Kaninerne have Ophold i den før nævnte lille Bygning i Baggaarden, som ligger imellem det fysiologiske Laboratoriums Façade imod Øst og Fødselsstiftelsens Tørreplads, hvorfra den er skilt ved et højt Jærnstakit. Dette blev, efter dertil fra Fødselsstiftelsens Direktion af mig erhvervet Tilladelse, sat i Stedet for det tidligere Plankeværk, som før berøvede den tilsvarende Del af Kjælderetagen det fornødne Lys. I denne lille Baggaard er tillige opført et Skur, hvori Arbejder, som ere forbundne med meget ilde Lugt, f. Ex. Skelettering, kunne foretages i fri Luft.

4) Afdelingen for Mikroskopi og for optiske Forsøg bestaar af *a) et stort lyst Værelse* med 3 Fag Vinduer mod Nord og 2 mod Øst, *b) et mindre Værelse* med et Vindue imod Øst og *c) en kun ved et over Døren anbragt Vindue oplyst Entrée*. Dette Lokale benyttes navnlig til mikroskopiske Øvelser i normal Histologi, som ledes af Professor i Anatomi, Dr. Schmidt, da der hverken i Hovedbygningen eller i den nye Anatomibygning findes noget passende Lokale dertil, og til mikroskopiske Øvelser i pathologisk Histologi, som ledes af Docenten i pathologisk Anatomi, fordi der heller ikke til dem findes noget andet passende Lokale. Under Vindueskarmene saa vel i det større som i det mindre Værelse, er der anbragt Borde, som kunne klappes ned, og i anden Række kunne da smalle Borde opstilles saaledes, at rigelig 20—30 studerende kunne mikroskopere ved Dagslys. Ved Hjælp af 2 Rækker af Gaslamper, som ere anbragte under Loftet, kan der ved en forandret Gruppering af Bordene skaffes Plads til 20 studerende, der kunne mikroskopere ved Lys. I *det mindre Værelse (b)* er der Lejlighed for enkelte videre komme til at foretage mere selvstændige mikroskopiske Arbejder. I *Entréen (c)* findes et Skab med inddelte Rum til Opbevaring af de Gjenstande, som Deltagerne i de mikroskopiske Kurser behøve ved deres Arbejde. Denne Entrée tjener tillige som Garderobe for dem, som deltage i de mikroskopiske Øvelser. Af Mikroskoper ejer Anstalten hidtil

kun et ældre Instrument af Schieck, et større af Schmidt og Haensch og et mindre, nærmest kun for mikrokemisk Brug passende, ligeledes af Schmidt og Haensch. Af andet Inventarium til Mikroskopi kan nævnes en Camera clara og et Polarisationsapparat til det større Instrument af Schmidt og Haensch, forskellige Apparater til at udføre fine Snit, en smuk Samling af mikroskopiske Præparater af Prof. Hannover og et i Anstalten forfærdiget Skab med en Samling af mikroskopiske Præparater af Hyrtl, Ibsen, Schmidt, Krabbe o. a. Til Brug ved Øvelserne i Mikroskopi saa vel som ved det større Værelses Benyttelse til andre Forelæsninger for et ringere Antal Tilhørere, naar det større Forelæsningsværelse er optaget, haves i dette Værelse ogsaa en stor, sort Tavle paa et Stativ til Udførelsen af oplysende Tegninger. De i det større Værelse anbragte Skabe indeholde desuden tillige adskillige fysiologisk-optiske Apparater, blandt andre et Ofthalmometer efter Helmholtz, et Ofthalmoskop efter Liebreich, et Par mindre Ofthalmoskoper, en Samling af konvekse, konkave og cylindriske Glas til Undersøgelse af Øjets Refraktions- og Akkomodationsevne, forskellige Rotationsapparater til Farveskiver o. s. v. Ved Siden af Skabene er der gjort Anstalt til Opbevaring af større Tegninger til Brug ved Forelæsningerne over Fysiologi.

5) Det zootomisk-fysiologiske Museum eller den komparativ-anatomiske Samling (Museum Eschrichtianum) er opstillet i to store Værelser i øverste Etage i de samme Skabe, som af Eschricht havde været benyttede til deres Opstilling. Ved den oven for omtalte Reduktion og Omordning er denne Samling nu opstillet saaledes: I den mindre Sal, til venstre for Hovedtrappgangen, findes i et Skab en Samling af Fantomer til at oplyse Udviklingshistorien for de studerende. Disse Fantomer ere til Dels forfærdigede her efter Eschrichts Anvisning; til Dels ere de forskrevne fra Udlandet. I et stort Skab, som staar frit, findes Præparater til at oplyse Bendyrenes normale Udviklingshistorie. Disse Præparater ere ordnede i følgende Afsnit: a) til Fiskenes, Krybdyrenes og Fuglenes, b) til Pattedyrenes, c) til Menneskets Udviklingshistorie og d) til Oplysning af Systemernes og Organernes Udvikling. Til dette sidst nævnte Afsnit henhøre ogsaa de Præparater, som i to mindre med Skuffer forsynede Skabe ere opstillede imellem Vinduespillerne. I et større Skab findes en Samling af Misfostre og Misdannelser, for saa vidt som en saadan kan tjene til at oplyse den normale Udvikling. I et andet større Skab findes Præparater, der tjene til at oplyse Kjønorganernes Bygning og Funktion hos Bendyrene. Endelig findes i dette Værelse endnu et Skab, som indeholder en Samling, der tjener til at oplyse de benløse Dyrs Hovedformer og fysiologiske Funktioner. Denne sidst nævnte Samling er i Henhold til den oven for omtalte Overenskomst leveret af Etatsraad Steenstrup fra det zoologiske Museum. For øvrigt stammer selvfølgelig de allerfleste af de i dette Lokale opstillede Naturgjenstande fra Eschrichts Tid; dog er Samlingen af mig blevet forøget med en større Suite af Præparater til Kyllingens Udvikling i Ægget og med nogle interessante Misdannelser og meget unge, normale Fostre, navnlig et fuldt udviklet nyfødt Barn med 2 Hoveder (fra det zoologiske Museum), et Par ved Brystet sammenvoxede, fuldt udviklede nyfødte Børn eller siamesiske Tvillinger (fra Stiftsfysikus Høegh Guldberg) og forskellige unge Fostre, som velvillig ere tilsendte mig af flere Kolleger, saasom fra Dr. Krabbe, Distriktslæge Finsen, Distriktslæge Krebs, Prof. Stadfeldt, Prof. Howitz o. fl. — I den større Sal, til højre for Hovedtrappgangen, ere de Præparater, der tjene til at oplyse de vegetative Funk-

tioner (Fordøjelsen, Kredsløbet, Aandedrættet og Sekretionerne) opstillede i 4 store Skabe. Et meget stort Skab, som staar midt paa Gulvet, indeholder en Samling af Skeletter til Oplysning om Bendyrenes vilkaarlige Bevægelser. Et sjette stort Skab indeholder Præparater, som vise Sansorganernes Bygning i Dyreriget. I et syvende stort Skab findes en Samling til Oplysning om Hudens Bygning og Hornvævets Former. I et mindre Skab ved en af Vinduespillerne findes Præparater til Nervesystemet og Hjærnen tillige med en Samling af Kranier, som har Hensyn til Spørgsmaal om det Forhold, som kan antages at bestaa imellem Hovedets Form og Aandsevnerne. Denne Samling er forøget derved, at Etatsraad, Professor Otto for et Par Aar siden har skjænket Museet sin Samling tillige med en Samling af Gipsafstøbninger af Ansigtmasker med Hensyn til Fysiognomiken. Denne Gave optager et Skab ved den mellemste Vinduespille og Resten af samme er dels ophængt i Vindueskarmene, dels stillet op oven paa de mindre Skabe. Et mindre Skab ved den tredje Vinduespille og et større Skab lige over for samme, tillige med de Skuffer, som findes under dette, indeholde en Samling af Kranier, Skeletter og andre Præparater til Oplysning om Menneskeracerne, hvoriblandt især fortjener at fremhæves en Del Kranier fra danske Kjæmpehøje og en Del Grønlænderkranier.

6) (a) Boligen for Assistenten bestaar af 2 Værelser i øverste Etage, hvert paa et Fag Vinduer imod Øst, med en Entrée til venstre for Hovedtrappegangen.

(b) Opholdsværelset for Laboratoriumstjeneren (Præparatøren) findes i Kjælderetagen til venstre for Hovedtrappegangen.

7) Avditoriet udgjør hele Anstaltens Midtpunkt, idet det ligger til højre for Hovedtrappegangen paa første Sal, under den komparativ-anatomiske Samlings store Sal, over de til den experimentelle Fysiologi bestemte Lokaler og lige over for de til Mikroskopi og optiske Forsøg bestemte Værelser. Det rummer c. 100 Tilhørere, hvoraf omtrent 80 kunne sidde og skrive ved Bordene. Det har to Indgangsdøre, den ene for Tilhørerne igjennem Trappetaarnet til højre og den anden for Docenten fra Hovedtrappegangen. Tilhørernes Trappe fortsættes op til 2den Sal, og denne Trappegangens øverste Del tjener til Garderobe for Overfrakker o. dsl. (Den fortsættes ogsaa fra Stueetagen ned i Kjælderetagen og tilvejebringer derved en Forbindelse imellem Gaslaboratoriet i Kjældereren og Værelserne i Stueetagen). Avditoriet kan gøres fuldkommen mørkt ved Vindues-skodder, der som et Panel ere anbragte imellem Vinduerne. Ved Hjælp af en bevægelig Gaslampe kan man da fra et Spejl eller med Spejl forsynede Apparater, som ere opstillede paa en Konsol, kaste en Lysreflex igjennem det formørkede Værelse, og paa denne Maade kan man for hele Avditoriet f. Ex. demonstrere de vigtigste Forsøg over Musklernes og Nervernes elektriske Forhold o. dsl., som ellers kun vilde kunne vises for ganske enkelte. Ogsaa hele Avditoriet kan oplyses ved Gas. Tavlen er indrettet saaledes, at dens øverste Del kan skydes til Vejrs, efter at den er fyldt med Tegninger eller desl., og en ny under den anbragt Tavle frembyder da endnu fremdeles Plads for Optegnelser. Paa Væggene er ophængt en Mængde Tegninger til Oplysning om Udviklingshistorien, om histologiske Forhold, om Instrumenter og Apparater o. s. v. Vinduerne ere forsynede med Borde til Opstilling af 8 Mikroskoper. Foran Docentens, med 2 Trappetrin forhøjede Plads er anbragt et meget stort Demonstrations-

bord, hvorpaa mange Præparater og Apparater kunne opstilles. Tilhørernes Pladser ere ved Gulvets Stigning (med 5 Trappetrin) indrettede saaledes, at enhver fra sin Plads kan se alt det, som opstilles paa Demonstrationsbordet. Foruden disse paa Lysets og Synets Benyttelse beregnede Indretninger, er der i vort Avditorium taget Hensyn til Varmens, Elektricitetens, Vandets og kemiske Apparaters Anvendelse. Fra Gaslamperne over Demonstrationsbordet kan man nemlig igjennem Kautschukrør lede Gas ned til 3 Kogelamper, som kunne staa paa Demonstrationsbordet. For at Kakkellovnens Varme ikke skal genere de Tilhørere, som sidde nær ved den, er den omgivet af en meget stor, halvrund Kakkellovnsskjærm. Paa Demonstrationsbordet findes Enderne af en dobbelt elektrisk Ledning, som fra Batteriet, der er opstillet i det derunder liggende Værelse, er ført op igjennem Loftet, saaledes at 2 forskellige elektriske Strømme her staa til Docentens Raadighed, uden at man behøver at opstille noget Batteri i Avditoriet. — Ved hver Ende af Demonstrationsbordet findes et $\frac{5}{4}$ Alen højt, med en Hane forsynet Rør fra Vandledningen, og under disse Vandhaner findes Vaskeskaaler med Aflob i store Beholdere under Bordet. Herved bliver det muligt ved Forelæsningerne ikke blot at benytte Vand i saa stor Mængde, som kan behøves, men ogsaa at demonstrere mange for Læren om Kredsløbet vigtige hydrauliske Forsøg. Demonstrationsbordet indeholder endelig i et Rum, der kan aabnes som en Pult, et lille kemisk Apparat og navnlig et temmelig fuldstændigt Sæt af Reagenser med Indskrifter paa de flade Proppe.

Lige over for den Indgang til Avditoriet, som ligger ved Hovedtrappegangen findes et mindre Værelse, der tjener til Aftrædelsesværelse for andre Docenter, der foruden Professoren i Fysiologi benytte Avditoriet, navnlig for Docenterne i Medicina forensis og i Farmakologi. Her er ogsaa i et Par Skabe opstillet en farmakologisk Samling, som er beregnet efter de medicinske studerendes Tarv, og disse have Adgang til at benytte den.

Med Hensyn til Bygningen skal endnu kun tilføjes, at Brændselsforraadet opbevares paa Loftet, hvor der er anbragt et større Tagvindue imod Øst, hvorfra man ved Hjælp af et Reflexionsspejl (eller en Heliostat) med Hensyn til visse optiske Forsøg vil kunne lede Sollyset ind igjennem hele Bygningens Længde, igjennem en over 30 Alen lang Bane.

Hvad er der da nu opnaaet og udrettet ved denne Anstalt i de fem Aar, i hvilke den har været i fuld Virksomhed?

Først og fremmest ere Betingelserne for, at det fysiologiske Studium overhovedet paa en tidssvarende og alsidig Maade kan dyrkes og studeres ved vort Universitet, bragte til Veje ved denne Anstalt, medens disse Betingelser tidligere ikke vare tilstede ved vort Universitet. Livsyttringerne og deres Love kunne nu ikke blot undersøges ved Hjælp af Sammenligninger, hvortil en komparativ-anatomisk Samling kan give Anledning, men ogsaa ved experimentelle Undersøgelser paa levende Individuer, med Benyttelse af de Hjælpe midler, som dertil ydes af Mikroskopien, Fysiken og Kemien. Professoren i Fysiologi kan nu ved Forelæsningerne anskueliggjøre de vigtigste Forsøg og Forsøgsmethoder for Tilhørerne og derved give Undervisningen i dette Fag den større Fylde og Tiltrækningskraft, som kun Anskuelsen kan give, og det er en Selvfølge, at hele Anstaltens Apparat virkelig kommer til Anvendelse ved Forelæsningerne. Professoren i Fysiologi har nu ogsaa det Apparat til sin Raadighed, som behøves til hans videnskabelige Under-

søgelser og til at kontrollere andres Undersøgelser. At den nærværende Bestyrer efter Evne har benyttet denne Lejlighed, derom vidne de Arbejder, han har udgivet siden hans Ansættelse her ved Universitetet, og blandt hvilke følgende kunne betegnes som Frugter af Arbejdet i Laboratoriet.

- 1) Om Glykogenets Forekomst, Oprindelse og Rolle i den dyriske Organisme i Ugeskrift f. Læger 2den R. XLI. B. Nr. 25 (14 Sider). Ibid. 3dje R. 1ste B. (38 S.) Oversigt over d. K. D. Vidensk. Selskabs Forh. 1866 6. S.
- 2) Fysiologiske Undersøgelser over den i de pneumatiske Helbredelsesanstalter anvendte komprimerede Lufts Virkninger paa Organismen. Med 7 Træsnit. I Bibl. f. Læger 5te R. XII. B. (94 S.) og i Pflügers Arkiv f. Physiologie.
- 3) Bidrag til Bedømmelsen af Fødemidlernes Næringsværdi. Gyldendals Bogh. 1866. (104 S.) og i Industriforeningens Tidsskrift i Novbr. og Decbr. 1865. (30 S.).

Om Anvendelsen af Blodets rensede Æggehvite-stoffer som Føde for Mennesket, desuden i Dagbladet i Febr. 1868, i Berlingske Tidende i April 1868 og i Dagbladet i Oktober 1871.

- 4) Bidrag til Kundskab om Misdannelsernes Oprindelse. Med 1 Kobbervægning. I Nord. med. Arkiv. Bd. 1. Nr. 1. (26 S.).
- 5) Om Tilvejebringelsen af Mavesaft som Medikament og om nogle Forbedringer af Metoden for Anlæggelsen af Mavefister paa Hunde. Med 2 Træsnit. I Nord. med. Arkiv 3dje Bd. Nr. 9. (16 S.).
- 6) Et nyt Apparat for mikroskopisk Undersøgelse ved forhøjet konstant og nøje bestemt Temperatur. Med 2 Træsnit. I Nordiskt med. Arkiv. 6te Bd. Nr. 7. 11. (8 S.).
- 7) Om Urinstof- og Urinsekretionens Kurve efter et enkelt Maaltid om Dagen, bestaaende af Kjød med eller uden Tilsætning af Fedt, Borsyre, Rugbrød og Vand. I Nordiskt med. Arkiv Bd. VI Nr. 12. (32 S. med 11 Heliotypier).
- 8) Undersøgelser over det saakaldte rensede Blodmels, Kjødets, de saakaldte Kjødsaltets, Kulhydraternes og Fedtets Næringsværdi i Nordiskt med. Arkiv. Bd. VI. Nr. 19. (32 S.).

Ogsaa ved Udarbejdelsen af sammes Haandbog i Menneskets Fysiologi 1865—69 og 1871—72 (i Alt c. 95 Trykark), som nu lægges til Grund for Forelæsningerne over Fysiologien, er naturligvis Laboratoriet benyttet paa mange Maader, og der forudsættes ved sammes Anvendelse, at Laboratoriets hele Apparat stadig benyttes ved Forelæsningerne, idet de som bruge Bogen stadig henvises til Laboratoriets Armamentarium og Samlinger, som forevises ved Forelæsningerne.

Men den fysiologiske Anstalt og dens Apparat sætter ikke blot Professoren i Fysiologi i Stand til at røgte sit Kald paa en tilfredsstillende Maade; der bydes ved den ogsaa andre, navnlig yngre Læger, ved Hjælp af Anstalten Lejlighed til at dyrke Fysiologien i dens forskjellige Retninger, alt efter Omstændighederne selvstændig eller under Professorens eller Assistentens Vejledning, og endelig er der ved den givet de medicinske studerende en Lejlighed til praktisk at lære Anvendelsen af videnskabelige Undersøgelsesmetoder, som ere betydningsfulde for deres Studium og senere Virksomhed, men som de tidligere maatte savne. Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Anstalten i de sidst nævnte Henseender er blevet benyttet af de studerende og af Lægerne, henvises til det Uddrag af min Beretning, som allerede meddeltes i Aarb. f. 1871—73 S. 257—59;

netop den Udvidelse af Anstaltens Plan, som hertil var nødvendig, stødte i sin Tid paa Modstand fra forskjellige Sider, da man mente, at Anstalten ikke eller kun i et meget ringe Omfang vilde blive benyttet i disse Retninger. Til hvad der paa anførte Sted er meddelt, skal her kun føjes følgende:

Blandt de Arbejder, som skyldes yngre Læger, der have benyttet det fysiologiske Laboratorium, fortjene at fremhæves: O. Storchs Afhandling for den medicinske Doktorgrad: Den akute Fosforforgiftning o. s. v. Kjøbenhavn 1865. 196 S. P. Heibergs med Universitetets Guldmedaille belønnede Besvarelse af Universitetets Prisopgave for 1865—66 (meddelt i Bibl. f. Læger 5te R. XIV. Bd. 69 Sider under Titlen: Om Urinstofproduktionen hos Hunde ved Fodring med Blod og Kjød, tilberedt paa forskjellig Maade) og P. Heibergs Afhandling for den medicinske Doktorgrad: Bidrag til Læren om Stofskiftet. Kbhvn. 1869.

Anstalten har, bortset fra Iværksættelsen af de før omtalte fysiologisk-kemiske Øvelser, ogsaa givet Anledning til Iværksættelsen af andre Øvelser for de studerende, hvortil der tidligere savnedes Lejlighed. Saaledes har Indretningen af det for mikroskopiske Øvelser bestemte Lokale gjort det muligt for Professor Schmidt at give de medicinske studerende praktisk Vejledning i Mikroskopi med Hensyn til de normale Vævs finere Bygning, og for Professor Reisz at give dem en lignende Vejledning til mikroskopisk Undersøgelse af Vævenes og Organernes patologiske Forandringer. Disse mikroskopiske Øvelser, som ikke have været forbundne med nogen Udgift for de studerende, have været meget stærkt besøgte, under Tiden saa stærkt, at Deltagerne have maattet fordele sig i to Hold.

Endelig fortjener endnu at nævnes, at der ved den fysiologiske Anstalts Oprettelse og nærværende Indretning er opnaaet, at der nu for Forelæsninger i det medicinske Fakultet haves et Avditorium, som er forsynet med et kemisk Apparat og Materiale, og som er passende til Udførelsen af kemiske Forsøg ved Forelæsninger. Et hertil brugbart Avditorium fandtes tidligere hverken i Universitetsbygningen eller paa det kirurgiske Akademi. Herved og ved Indretningen af et Afrædelsesværelse for de Docenter, som foruden Professoren i Fysiologi ville benytte Avditoriet, er det derhos blevet muligt, at ogsaa Forelæsningerne over Farmakologi og Medicina forensis, der tidligere, ligesom Forelæsningerne over Fysiologi, maatte holdes i Universitetsbygningen, nu kunne holdes i den fysiologiske Anstalts Avditorium, og derved, at hele det Apparat og alle de Forelæsninger og Øvelser, som vedkomme Medicinens theoretiske Studium, nu ere samlede paa et Sted, er der opnaaet en ikke ringe Tidsbesparelse for de medicinske studerende.

Den fysiologiske Anstalt udgjør nu altsaa et saare væsentligt Led i det Apparat, som ved vort Universitet anvendes til Medicinens Studium, og allerede den nærværende Generation af medicinske studerende vil vanskelig kunne begribe, hvorledes det var muligt, at man for ikke saa mange Aar siden har kunnet undvære den.

Med Hensyn til Anstaltens økonomiske Forhold maa bemærkes, at den, foruden de oprindelig til det zootomisk-fysiologiske Museum bestemte Indtægter, nemlig en Normalsum af 980 Rdlr. og et Tillæg for Offentlighed paa 50 Rdlr. som allerede oven for er anført, har faaet 200 Rdlr. til Brændsel, hvoraf 100 Rdlr. ere afskrevne paa Universitetets Brændselskonto, for hvis Regning Museet tidligere

blev opvarmet, medens de øvrige 100 Rdlr. ere tilvejebragte ved Forhøjelse af Anstaltens Konto. Hertil kommer da endnu det, som indgaar for Adgangskort til de kemiske Øvelser og for de af Laboranterne ituslagne Sager. Disse to sidst nævnte Beløb udgjorde i 1869—70 109 Rdl 16 β, i 1870—71 156 Rdl 22 β, i 1871—72 213 Rdl 89 β, i 1872—73 130 Rdl 37 β og i 1873—74 241 Rdl 28 β. Hele Indtægten udgjorde altsaa:

i 1869—70.....	1,339 Rdl 66 β
i 1870—71.....	1,386 — 22 -
i 1871—72.....	1,443 — 89 -
i 1872—73.....	1,360 — 37 -
og i 1873—74.....	1,471 — 28 -

Udgiften for Brændsel og Gas, som i det forrige zootomisk-fysiologiske Museum ikke gik paa dettes, men paa Universitetsbygningens Konto, udgjorde i Regnskabsaaret 1869—70 208 Rdl 55 β for Brændsel og 26 Rdl 80 β for Gas, og i Regnskabsaaret 1870—71 154 Rdl for Brændsel og 31 Rdl 40 β for Gas, tilsammen 420 Rdl 79 β for begge disse Aar, altsaa i Gjennemsnit 210 Rdl 39¹/₂ β om Aaret. Men i de 3 sidste Regnskabsaar har det bevilgede Beløb vist sig utilstrækkeligt, dels paa Grund af Lokalernes stærkere Benyttelse og dels fordi Brændselspriserne ere blevne højere. Der forbrugtes nemlig

i 1871—72 til Brændsel	253 Rdl 88 β	og til Gas	23 Rdl 4 β
i 1872—73 - - -	251 - 72 -	- - -	27 - 76 -
i 1873—74 - - -	285 - 24 -	- - -	37 - 16 -

altsaa i Gjennemsnit 292 Rdl 93¹/₃ β om Aaret, saaledes at det til Anstaltens øvrige Fornødenheder for Haanden værende Beløb i dette Tidsrum næsten er blevet formindsket med 100 Rdl til Bestridelse af de uafviselige Udgifter for Brændsel og Belysning.

For det zootomisk-fysiologiske Museum var vedtaget en maaske for dets Tary passende Fordeling af Normalsummen, saaledes, at der var ansat 30 Rdl til anatomiske Instrumenter, 150 Rdl til Indkjøb af og Udgifter ved nye Gjenstande, 168 Rdl til Spiritus, 170 Rdl til Glas- og Glarmesterarbejde, 110 Rdl til Smede- og Snedkerarbejde, 152 Rdl til løbende Smaaudgifter og 200 Rdl til Forøgelse af de foregaaende Poster. Det var en Selvfølge, at denne Fordeling blev ganske upassende og uanvendelig, da det zootomisk-fysiologiske Museum blev forvandlet til en fysiologisk Anstalt, som ved Siden af et mindre komparativ-anatomisk eller zootomisk-fysiologisk Museum kom til at omfatte et fysiologisk Laboratorium med de i det foregaaende omtalte Formaal. Jeg gjorde strax opmærksom herpaa; men jeg blev beroliget ved den Erklæring, at denne Fordeling ikke havde nogen praktisk Betydning, idet de nævnte Beløb kunde anvendes saaledes, som Anstaltens Tary maatte udkræve det, uden Hensyn til deres Betegnelse, naar kun den bevilgede Totalsum ikke blev overskredet.

For at give et Indblik i Anstaltens økonomiske Forhold turde det nu være rigtigst først at omtale de Udgiftsposter, som ere en Følge af Anstaltens forandrede Indretning, Bestemmelse og Virksomhed, og som slet ikke kom i Betragtning for det forrige zootomisk-fysiologiske Museum.

Den udvidede Anstalts Rengjøring, Indkjøb af Forsøgsdyr og Foder til dem ere Udgiftsposter, som ere betydelige, men som i Følge deres hele Beskaffenhed maatte optages under Kontoen for løbende Smaaudgifter. Denne Kontos Beløb

er da naturligvis nu meget større end den Gang, da Anstalten kun bestod af et zootomisk-fysiologisk Museum.

I 1869—70 forbrugtes til løbende Udgifter	240 Rdl	»	β
i 1870—71	—	—	—
i 1871—72	—	—	—
i 1872—73	—	—	—
i 1873—74	—	—	—

Stigningen af denne Konto er dels begrundet deri, at Prisen for Foderet er steget og dels deri, at der i de to sidst nævnte Aar foretoges Forsøg over Stofskiftet, hvortil der behøvedes langt kostbarere Fødemidler, end der ellers bruges til Foder for Dyrene. Det er let at forstaa, at denne Udgiftspost maa kunne variere betydelig, og at den under Omstændigheder, alt efter den Retning, hvori der netop arbejdes, maa kunne blive endnu langt større, f. Ex. ved et større Forbrug af Forsøgsdyr. Størrelsen af det Beløb, som er medgaaet til de for de medicinske studerende indførte Øvelser i saadanne kemiske Arbejder, som komme til Anvendelse for Læger ved fysiologiske, pathologiske, toxikologiske og medikoforensiske Undersøgelser, kan vel ikke nøje angives; men Udgiftsposterne for Kemikalier samt for Glas og Porcellæn hidrøre væsentlig fra dette Formaal.

Disse Udgiftsposter udgjorde

i 1869—70 for Kemikalier	78 Rdl	12 β	for Glas og Porcellæn	136 Rdl	48 β
i 1870—71	—	—	—	—	—
i 1871—72	—	—	—	—	—
i 1872—73	—	—	—	—	—
i 1873—74	—	—	—	—	—

altsaa i Gjennemsnit aarlig for Kemikalier 127 Rdl 72 β og for Glas og Porcellæn 93 Rdl 7 β, eller tilsammen forbrugt for Kemikalier Glas og Porcellæn 220 Rdl 79 β om Aaret.

Dertil kommer, 1) at en Del af den Spiritus, som er forbrugt, (nemlig i 1869—70 og 1870—71 tilsammen 95 Rdl 80 β i 1871—72 33 Rdl 32 β i 1872—73 33 Rdl 32 β og i 1873—74 49 Rdl 16 β) er medgaaet til Brug i Laboratoriet, 2) at ogsaa en Del af de løbende Udgifter hidrører fra dette Formaal og, 3) at der under Posten: Andre forbrugte Gjenstande, som efter indgivet Regning ere anviste til Udbetaling, findes adskillige, som høre derhen, saasom for Filtrepapir, Gummirør og Kautschuksager, Propper, Haandklæder o. s. v., saa er det klart, at Udgifterne for de studerendes kemiske Øvelser ikke saa lidt overstige det Beløb, som dertil indkommer ved Betalingen for Adgangskort og Erstatning for ituslagne Sager, som af oven staaende Meddelelse ses at have udgjort tilsammen i Gjennemsnit 170 Rdl 19 β om Aaret.

Til Haandværkerarbejde, hvorunder Smedearbejde, Snedkerarbejde, Blikkenslager- Gas- og Vandmesterarbejde, Glarmesterarbejde, Malerarbejde og Drejerarbejde er medgaaet i 1869—70 187 Rdl 22 β, i 1870—71 272 Rdl 17 β, i 1871—72 215 Rdl 37 β, i 1872—73 86 Rdl 72 β, i 1873—74 159 Rdl 56 β. Herunder kommer en Del Haandværkerarbejde, som maatte udføres for Anstaltens Regning, fordi det til Bygningens Opførelse og Indretning beregnede Beløb ikke havde været tilstrækkeligt til Udførelsen af den hele Detail, der behøvedes til Anstaltens Formaal, og som derfor maatte udføres lidt efter lidt. Herhen hører navnlig Anstaltens Forsyning med Gas- og Vandledninger. Omendskjønt de under disse Haandværkerarbejder henhørende Udgifter herefter ville blive noget mindre

og omendskjønt Udgifterne for den komparativ-anatomiske Samlings Vedligeholdelse med Spiritus o. s. v. have været og fremdeles ville blive ved at være noget ringere, end da Anstalten kun var et zootomisk-fysiologisk Museum af noget større Omfang end nu, saa er det med Hensyn til Anstaltens øvrige Krav paa Gjenstande, som forbruges ved dens Virksomhed, og hvis Forbrug er ganske uundgaaelig, dog indlysende, at den Sum, som nu kan anvendes til Anskaffelsen af nye Gjenstande, der bevares for Anstalten, navnlig af Instrumenter, Apparater og Gjenstande for Samlingerne, forholdsvis er meget ringe, saa vel i Sammenligning med den Sum, hvorover der tidligere dertil kunde disponeres i det zootomisk-fysiologiske Museum, som i Sammenligning med de Beløb, som dertil anvendes ved andre fysiologiske Anstalter i Udlandet og med Hensyn til Anstaltens Tarv og rimelige Krav. I det forhen værende zootomisk-fysiologiske Museums Budget er der nemlig vel kun anført 150 Rdl til Indkjøb af og Udgifter ved nye Gjenstande, foruden 30 Rdl til anatomiske Instrumenter; men de øvrige Udgiftsposter til Smede- og Snedkerarbejde med 110 Rdl, til Glas- og Glarmesterarbejde med 170 Rdl, til Spiritus med 168 Rdl og til Forøgelse af de foregaaende Poster med 200 Rdl kunde og maatte hovedsagelig anvendes til Gjenstandenes Montering og Indlemmelse i Samlingen. Indkjøbet af et Hvalskelet f. Ex. koster kun lidet i Forhold til Smedearbejdet og andet Arbejde ved et saadant Skelets Opstilling og Præparation, ligesom Udgifterne til Samlingsglas, Spiritus og Glasskabe sædvanlig ere større end Udgifterne for Indkjøb, Transport o. s. v. af de indkjøbte Gjenstande, som skulle opbevares i Spiritus, i Præparatglas og i Glasskabe. I Stedet for de til anatomiske Instrumenter og Indkjøb af og Udgifter ved nye Gjenstande udtrykkelig nævnte 180 Rdl, kunde der saaledes i det forrige zootomisk-fysiologiske Museum i Virkeligheden anvendes i det mindste 700 Rdl om Aaret til Anskaffelsen af nye, til Opbevaring i Museet bestemte Gjenstande, da det Beløb, som medgik til de engang monterede Gjenstandes Vedligeholdelse, naturligvis kun var forholdsvis ringe. Hvis man nu vilde indhente saadanne Oplysninger om de forskellige fysiologiske Anstalters Budgetter, som dem jeg indhentede i 1863, før vor Anstalt blev oprettet, saa vilde det vistnok vise sig, at man næsten overalt har været nødsaget til at forøge de til dem bevilgede Summer; ved mange blandt dem vides med Bestemthed at Budgettets Forøgelse har været meget betydelig, til omtrent det dobbelte af det Beløb, hvorover der kunde disponeres i 1863. Dette er dels begrundet deri, at Omfanget af Fysiologiens Hjælpemidler stadig er tiltaget med dens videre Udvikling i fysikalsk-kemisk Retning, og dels deri, at Priserne for alle Ting, men især for de Arbejder, der leveres af Mekanici, ere stegne ganske overordentlig i de senere Aar.

For at der kan opnaas et Overblik over, hvad der af nye Gjenstande, Instrumenter, Apparater, Bøger og Samlingsgjenstande, ere overgaaede i Anstaltens Inventarium og bevares i den, sammenstilles her Udgifterne for alt det, som paa nogen Maade kan henføres hertil, uden Hensyn til, at en Del af disse Gjenstande ere af en saadan Beskaffenhed, at de lide ved Brugen og af og til maa fornyes og repareres.

I 1869—70 anskaffedes:

Glasinstrumenter fra Berlin	9 Rdl 33 β
Et Spektralapparat fra Hofmann i Paris	112 — 41 —
Overføres...	121 Rdl 74 β

	Overført...	121 Rdl	74 β
Et Induktionsapparat fra Loisseau i Paris.....		31 —	78 -
Fragt og Told derfor.....		9 —	9 -
For Skrive- og Skjærediamanter		9 —	» -
For Platinablik og Platintraad.....		16 —	6 -
Former til Gipsafstøbninger og Gipsafstøbninger af nogle Kra- nier		36 —	» -
Bøger.....		53 —	42 -
For galvaniske Elementer fra Rasmussen.....		12 —	» -
Instrumenter og Apparater fra Klein		36 —	80 -

Tilsammen... 326 Rdl 1 β

I 1870—71:

Instrumenter fra Nyrop	14 Rdl
Bøger	51 —
Thermometer.....	6 —

71 Rdl

I dette Aar anvendtes 98 Rdl 66 β paa en Udvidelse af Gasledningen og 66 Rdl 71 β paa Anskaffelsen af et med Vandledningen forbundet Sugeapparat. Regnes disse Udgifter med under denne Afdeling, saa bliver Summen 236 Rdl 41 β.

I 1871—72:

Instrumenter og Apparater fra Leipzig.....	93 Rdl	64 β
Et System af konvekse, konkave og cylindriske Glas til Under- søgelse af Øjets Refraktions- og Akkomodationsevne.....	72 —	» -
Andre Gjenstande til samme Undersøgelse	2 —	72 -
En Drejebank med Tilbehold	45 —	» -
Bøger.	84 —	36 -

Tilsammen... 297 Rdl 76 β

I 1872—73:

Instrumenter og Apparater fra Leipzig fra Balzar og Horn... .	136 Rdl	8 β
Instrumenter fra Klein.....	21 —	48 -
Et Apparat fra Schmidt og Haensch til Blodets Farvebestem- melse.	13 —	91 -
En Kaninholder fra Langgaard i Berlin	16 —	» -
Kirurgiske Instrumenter fra Nyrop... .	12 —	72 -
Et Ofthalmoskop efter Liebreich fra Paetz og Flor i Berlin ...	67 —	» -
En fin Injektionssprøjte fra Holzhauser i Marburg.	6 —	82 -
Bøger.....	7 —	» -
Glasapparater fra Greiner.....	4 —	80 -

Tilsammen. . . 285 Rdl 93 β

I 1873—74:

Instrumenter fra Horn i Leipzig.....	6 Rdl	20 β
Et Misfoster (siamesisk Tvilling)	10 —	» -

Overføres... 16 Rdl 20 β

	Overført...	16 Rdl 20 β
Akustiske Apparater fra Kønig i Paris	170 — 16 -	
Bøger	29 — 64 -	
Et Apparat til Blodlegemernes Tælling af Malassez tillige med et kvadreret Okularmikrometer	24 — 92 -	
Et Stativ til mikroskopisk Demonstration fra Leipzig	8 — 54 -	

Tilsammen... 249 Rdl 54 β

Det kan med Sikkerhed forudses, at det Beløb, der i Finansaaret 1874 — 75 vil kunne anvendes til dette Formaal, vil blive endnu langt ringere end i de foregaaende Aar, hvis der overhovedet vil kunne blive noget tilovers dertil. Af det anførte turde fremgaa, at det Beløb, som staar til vor fysiologiske Anstalts Raadighed, overhovedet er meget ringe i Forhold til det, som er fornødent for den, og at i Særdeleshed det Beløb, som kan anvendes til Anskaffelsen af Apparater, Instrumenter, Naturgjenstande og overhovedet saadanne Ting, som mere blivende gaa over i dens Inventarium, og som maa anskaffes, naar Anstalten skal holdes à jour med Videnskabens Udvikling, er saa knapt, at Anstaltens Bestyrer rimeligvis meget snart vil være nødsaget til at andrage paa en Forhøjelse af dens Etat.

1. Universitetsbibliotheket.

En i Slutningen af 1864 indtraadt Vakance i Bibliothekarposten ved det Classenske Bibliothek foranledigede de to øvrige Medlemmer af den vedvarende Bibliothekskomite, der bestaar af Bibliothekaren ved det store kgl. Bibliothek, Bibliothekaren ved Universitetsbibliotheket og Bibliothekaren ved det Classenske Bibliothek, til at henlede Ministeriets Opmærksomhed paa, om der ikke ved Forhandlinger skulde kunne træffes saadanne Foranstaltninger, at det Classenske Bibliothek, uden at det særegne ved dets Oprindelse og dets Vedligeholdelse tabtes af Syne, blev mere frugtbringende for Fædrelandet og Videnskaben. Efter at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet havde anbefalet denne Sag til nærmere Overvejelse af Direktionen for det Classenske Fideikommis, modtog det fra bemeldte Direktion under 1. Sept. 1865 en Udtalelse med nærmere Forslag. Skjønt Direktionen, der gik ud fra, at der herved sigtedes til en Forening af det Classenske Bibliothek med Universitetsbibliotheket, havde ikke faa væsentlige Betæneligheder, undervurderede den dog ikke Betydningen af, at de nævnte Bibliothekers Forening vilde gjøre den Classenske Bogsamling langt mere tilgængelig og navnlig dens kostbare Værker i det naturhistoriske Fag mere frugtbringende, end de for Øjeblikket kunde være. Da General Classen derhos selv i sit Testamente havde bestemt, at hans Bibliothek skulde være til almindelig Nytte, og denne hans Villie ved Foreningen af begge Bibliotheker endog vilde kunne opfyldes i en langt højere Grad end hidtil, fandt den deri overvejende Grunde til at indvilge i en saadan Forening, naar den kunde udføres paa en saadan Maade, at de Hensyn, som i øvrigt skyldtes Testator, derved kunde fyldestgøres. For at dette skulde kunne opnaas, ansaa Direktionen det for aldeles nødvendigt, at det Classenske

Bibliothek i Hovedsagen fremdeles kunde vedblive at være en selvstændig Samling og knyttes til Classens Navn. Med denne Fordring for Øje fremsatte Direktionen de Betingelser, under hvilke den mente at kunne indrømme, at det Classenske Bibliothek forenedes med Universitetsbibliotheket.

Om dette Forslag udtalte Konsistorium sig, efter herom at have modtaget Universitetsbibliothekarens Erklæring, i Skrivelse til Ministeriet af 2. Novbr. Konsistorium ansaa det med denne for særdeles ønskeligt, om en Forening af det Classenske Bibliothek med Universitetsbibliotheket kunde blive iværksat, ligesom det fandt, at der til Opnaaelsen af dette Øjemed burde vises den størst mulige Imødekommen fra Universitetets Side. For imidlertid at fjerne al Usikkerhed og forebygge senere Meningsforskjel, ansaa Konsistorium det for rettest, at der tilvejebragtes mundtlige Forhandlinger med Fideikommissets Bestyrelse, og bemyndigede derfor Konf. Madvig og Universitetsbibliothekar, Prof. Thorsen til at træde i Forbindelse med bemeldte Bestyrelse, under Forudsætning af, at denne maatte være villig hertil, for at forberede en fuldstændig og endelig Overenskomst angaaende de nærmere Betingelser for dette Anliggendes Ordning. Direktionen for det Classenske Fideikommis erklærede sig enig heri, og delegerede paa sin Side Gehejmerraad Tillisch til at forhandle med Universitetets Delegerede.

Under 20. Oktbr. 1866 enedes disse Delegerede om følgende Forslag:

.....
 Det Classenske Bibliothek, med Undtagelse af sammes landøkonomiske Afdeling, forenes med Universitetsbibliotheket paa følgende Vilkaar:

1. Det forenede Bibliothek kaldes: „Universitetsbibliotheket og det dermed forenede Classenske Bibliothek“.
2. De Doubletter af det Classenske Bibliothek, ligesom alle de Bøger af dette Bibliothek, der ikke optages i det forenede Bibliothek, forbeholder Fideikommisdirektionen sig at disponere over. Naar blandt Doubletterne det, der hører til det Classenske Bibliothek, beholdes i det forenede Bibliothek, fordi det er bedre end det, som findes i Universitetsbibliotheket, kan Fideikommisset, hvis det ønskes, disponere over det sidst nævnte. Dog forudsættes det, at begge Doubletter i enkelte Tilfælde forblive i det forenede Bibliothek, navnlig Doubletter af Værker, som ere Gjenstand for meget Udlaan, eller som vanskelig kunne erstattes, hvis de skulle opslides eller paa anden Maade forkomme. De Doubletter af begge Bibliotheker, som ikke optages i det forenede Bibliothek, forsynes med et Mærke, hvorved Afgangen fra Bibliotheket godtgjøres.
3. De Fag, som af det Classenske Bibliothek indlemmes i det forenede Bibliothek, skulle steds konserveres, vedligeholdes, foreges og suppleres for den Sum, som dertil tilstaaes, og som udelukkende bliver at anvende dertil. De saaledes anskaffede Bøger og Værker forsynes alene med det af det Classenske Bibliothek hidtil benyttede Mærke o; Stifterens Vaaben. Over de Bøger, som anskaffes for Bidraget fra det Classenske Fideikommis, sendes specificerede og af Bibliotheksbestyrelsen attesterede Regninger til Direktionen for Fideikommisset, som lader dem betale af Fideikommissets Kasserer, for saa vidt deres paalydende Summer ikke overskride det tilstaaede Beløb. Da Fideikommisset saaledes kommer i Besiddelse af samtlige specificerede Regninger og deraf faar fuldstændig Underretning om alle Anskaffelser af Bøger for det tilstaaede aarlige Bidrag, bliver derom ingen videre Indberetning at indsende fra Bibliothekets Bestyrelse.
4. Ikkun det alfabetiske Katalog fortsættes særskilt over de Bøger, som anskaffes for Fideikommissets Bidrag.
5. Indbindingen saa vel af de nye Bøger, som anskaffes for Fideikommissets Regning som af de ældre til det Classenske Bibliothek henhørende Bøger, naar de trænge til Istandsættelse eller Ombinding, skal ske paa den ved det Classenske Bibliothek hidtil brugte solide Maade.
6. I det Katalog, som afleveres med den Classenske Bogsamling, bliver det ved hver Bog og Værk at bemærke, om det er forblevet i det forenede Bibliothek eller tilbageleveret.
7. Som Følge af oven staaende Bestemmelse maa ingen Bog, som af den Classenske Bogsamling gaar over i det forenede Bibliothek, sælges eller afhændes uden Samtykke fra Direktionen for Fideikommisset, ligesom det af Fideikommisset tilstaaede aarlige Bidrag ikke maa anvendes til noget som helst andet Brug end til Supplerings og Vedligeholdelse af de fra Fideikommissets Bibliothek afleverede Fag, og

til Indbinding af de for Fideikommissets Regning anskaffede nye Bøger eller de af det afleverede Værker.

8. Til den Classenske Bogsamlings Konservering, Vedligeholdelse og Forøgelse, gamle og nye dertil henherende Bøgers Indbinding m. v. bestemmes et Beløb af 1,200 Rdlr. aarlig, som Direktioren for Fideikommisset lader udbetale efterhaanden, som Regninger indløbe, jfr. Nr. 3. For saa vidt denne Sum ikke i det hele anvendes i det løbende Aar, tillægges det ikke benyttede Beløb til det paafølgende Aars Bidrag og anvendes i Forening med dette.
9. Til Lenning af det forenede Bibliotheks Personale bidrager Fideikommisset aarlig 600 Rdlr., hvilke ligeledes udbetales til vedkommende paa Fideikommissets Kontor efter Rekvisition fra Bibliothekets Bestyrelse.
Indtil den ved det Classenske Bibliothek nu konstituerede Bibliothekar Hoffmann erholder en Tilvæxt af i det mindste 300 Rdlr. i de faste Indtægter, som han nu har uden for det, der ydes ham af Fideikommisset, bliver det nævnte Bidrag imidlertid kun at udrede med 300 Rdlr.
10. De med Flytningen og Opstillingen af Bogsamlingen og med den dermed i Forbindelse staaende Undersøgelse af Bøger og Værker i begge Bibliotheker, for at bestemme, hvilke Doubletter der skal beholdes, samt den ligeledes dermed i Forbindelse staaende Katalogisering m. v., forbundne Udgifter udreder Fideikommisset efter fremlagte og behørig attesterede Regninger med en Sum af indtil 1,250 Rdlr.
11. En Buste i Marmor af General Classen og eventuelt en lignende af Geheimeraad Classen saa vel som de tvende store Glober, der findes i det Classenske Bibliothek, gives passende Plads i det forenede Bibliothek. Busten, eller eventuelt Busterne, bekostes af Fideikommisset.
12. Når den endelige Bestemmelse er taget, paabegyndes Flytningen snarest muligt og bliver derefter uden Afbrydelse at fortsætte.

End videre maa undertegnede, Gehejmeraad Tillisch, med Hensyn til, at Direktionen for det Classenske Fideikommis ikkun i Følge Ministeriets Opfordring og i Henhold til de derfor talende Grunde har kunnet lade sig bevæge til at gaa ind paa at opgive det Classenske Bibliotheks Selvstændighed, stille den Betingelse, at Ministeriet selv erhverver Hs. Majestæt Kongens allerhøjeste Stadfæstelse paa den intenderede Forandring, for saa vidt Fideikommisset angaar.

Kjøbenhavn, den 20. Oktober 1866.

C. Tillisch.

J. N. Madvig.

P. G. Thorsen.

Med Skrivelse af 12. Novbr. forelagde Konsistorium Ministeriet Forslaget, idet det bemærkede, at Universitetet efter Konsistoriums Skjøn burde modtage det gjorte Tilbud, med Paaskjønnelse af den Liberalitet og velvillige Imødekommen, som fra Fideikommissets Side var udvist. Det indstillede derfor, at Ministeriet vilde udvirke kgl. Stadfæstelse paa, at Foreningen af de to Bibliotheker maatte iværksættes paa den foreslaede Maade. Direktionen for Fideikommisset forelagde fra sin Side Ministeriet Forslaget med Skrivelse af 15. Novbr.

Undervisningsministeriet begjærede derefter en Erklæring af Justitsministeriet, om der fra dettes Side maatte være noget at erindre mod, at der søgtes kgl. Stadfæstelse paa, at de to Bibliothekers Forening iværksattes paa den i Forslaget antydede Maade. Justitsministeriet udtalte i Skrivelse af 1. Decbr., at det under Forudsætning af, at den landøkonomiske Afdeling af det Classenske Bibliothek, der i Følge Forslaget ikke agtedes forenet med Universitetsbibliotheket, saaledes som i Direktionens Skrivelse af 1. Sept. 1865 til Undervisningsministeriet antydet, overtoges af den kgl. Landbohøjskole, intet fandt at erindre mod, at der udvirkedes kgl. Stadfæstelse paa, at den øvrige Del af det omhandlede Bibliothek forenedes med Universitetsbibliotheket paa de foreslaede Vilkaar. Efter at Direktionen havde indledet Forhandlinger med Direktionen for Landbohøjskolen herom, nedlagde Ministeriet allerunderdanigst Forestilling om Stadfæstelse paa det ommeldte Forslag, der derefter bifaldtes ved kgl. Resol. af 2. Marts 1867.

Efter Forslag af Universitetsbibliothekaren tillod Konsistorium ved Skrivelse af 6. April, at Forelæsningsalen i Universitetsbibliotheket indtil videre maatte

overlades til Brug under Flytningen og det derefter følgende Arbejde, ligesom det bemyndigede Rektor til efter hans Indstilling at lukke Universitetsbibliotheket, efter forudgaaet Bekjendtgjørelse, i en Tid af indtil 1 Uge, naar Flytningen skulde foregaa. Ved Skrivelse af 10. Juli bifaldt Konsistorium, ligeledes efter Indstilling af Prof. Thorsen, at det i Overenskomstens Post 9 nævnte Beløb af 300 Rd., som Fideikommisset for Tiden skulde udrede til Lønningen af det forenede Bibliotheks Personale, indtil videre maatte deles i 4 lige store Dele til hver af hans Medarbejdere.

— Under 14. Avg. 1870 gjorde Universitetsbibliothekaren, Prof. Thorsen, Indstilling til Konsistorium om et foreøget Tilskud til Bibliothekets Normalsum, navnlig for at opnaa en bedre Forsyning med Literatur. Universitetsbibliotheket og det dermed forenede Classenske Bibliothek havde, udtalte han, til Udgifterne ved Bogindkjøb, Indbinding o. s. v. i alt c. 4,000 Rd. + 1,200 Rd. Det sidst nævnte Beløb, der først havdes fra 1867, var det Classenske Bidrag og skulde anvendes til Naturhistorie, navnlig større Værker, til Geografi og Rejseværker, til Kemi og Fysik. Den samme bundne Anvendelse havde Tilskudet fra den polytekniske Lærestalt 400 Rd., Grev J. G. Moltkes Legat 700 Rd. (400 Rd. til Naturhistorie, 200 Rd. til Filologi, 100 Rd. til Historie), Eibeschützs Legat 300 Rd. (200 Rd. til hebraisk, 100 Rd. til indisk Literatur), Elerts Legat c. 90 Rd. (til Defekter, Smaainkjøb ved Avktioner o. s. v.) og Schous lille Legat c. 40 Rd. (til dansk-norsk juridisk Literatur og hvad der dermed kom i Berøring). Indtægten større Halvpart c. 2,730 Rd. havde saaledes væsentlig en forud given Bestemmelse; men de vedkommende Fag kunde dog derved faa en meget god, dels en jævn god Forsyning, dog med Undtagelse af Historie. Hvad der af den anden, til frit Brug staaende, noget mindre Halvpart, c. 2,570 Rd. blev tilbage, efter at Udgifter til Indbinding, Brændsel o. s. v., c. 1,470 Rd. vare udredede, til fri Anvendelse til alle de Fag, hvortil der ikke havdes særskilte Midler (kun det Vedel-Simonske Legat, c. 40 Rd.), var for lidt. Der behøvedes navnlig mere til medicinsk Literatur*), til fremmed juridisk Literatur og til Statsøkonomi. Et nogenlunde ligeligt Forhold kunde tilvejebringes, naar denne anden mindre Halvpart af Indtægten ubeskaaret kunde anvendes paa Literaturen, naar der altsaa gaves et Tilskud af c. 1,500 Rd. eller, da dette var, hvad der ligefrem gik med og efter længere Tids Erfaring var gaaet med, og man ikke kunde anskaffe større Værker, nogle Hundreder ud over de nævnte 1,500 Rd.

Konsistorium indsendte med Skrivelse af 31. Avg. 1870 denne Indstilling til Ministeriet, idet det varmt anbefalede den. Det androg om et Tilskud af 2,000 Rd., et Beløb, som ikke kunde anses for overdrevent, naar Hensyn toges til, hvad Universitetet maatte udrede til de andre i Forbindelse med det staaende videnskabelige Institutioner, og naar det derhos betænkte, at Bibliotheket var Universitetets vigtigste videnskabelige Hjælpemiddel.

Denne Indstilling kom for sent, til at Forslag kunde gjøres paa Udkastet til Finansloven for 1871—72. Paa Forslaget til Finansloven for 1872—73 optoges 1,900 Rd., hvilket Beløb ved Finansloven bevilgedes, se Univ. Aarb. 1871—73 S. 342.

*) Kort Tid i Forvejen var der af 104 medicinske studerende til Konsistorium indgivet en Adresse om Bibliothekets bedre Forsyning med medicinsk Literatur.

2. Den botaniske Have.

Ved kgl. Resol. 21. April 1858, jfr. Lindes Medd. 1857—63 S. 151, blev det bestemt, at det normerede Professorat i Botanik tillige med det dermed hidtil forbundne Direktorat over den botaniske Have indtil videre skulde blive ubesat. Et Andragende fra den i Følge samme Resolution beskikkede Docent i Botanik, Prof., Dr. phil. A. S. Ørsted, om at blive ansat i det ledige botaniske Professorat og om, at der tillige maatte tages Bestemmelse om, hvorvidt han i denne Egenskab skulde overtage eller være delagtig i Bestyrelsen af den botaniske Have førte til den kgl. Resol. af 24. Marts 1862, ved hvilken Prof. Ørsted beskikkedes til Professor ordinarius i Botanik, med Forpligtelse til, naar det maatte blive ham paalagt, uden særligt Vederlag at overtage Direktoratet for den botaniske Have, jfr. Lindes Medd. 1857—63 S. 162.

I Novbr. 1864 androg Prof. Ørsted om, at Bestyrelsen af Haven maatte blive ham overdraget. Til Behandlingen af denne Sag, med Hensyn til hvilken Konsistorium begjærede en Erklæring af det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet, nedsatte Fakultetet en Komite —, bestaaende af Konf. Forchhammer, i hvis Sted senere Prof. Reinhardt indtraadte, Prof. Steenstrup og Prof. Steen —, der under 10. Oktbr. 1866 afgav sin Erklæring. Komiteen —, der ikke havde villet afgive sin Erklæring, førend Tidspunktet til Flytningen var rykket saa meget nærmere, at Sagen i sin Helhed kunde overses, efterdi større Forandringer ved Havens Indretning og Bestyrelse rettest sattes i Forbindelse med Flytningen —, var af den bestemte Formening, at den botaniske Haves Stilling til Universitetet nødvendig krævede, at Professor ordinarius i Botanik var stillet i et saadant Forhold til Haven, at han kunde have baade Indseende med og Indvirkning paa, at de for Undervisningen nødvendige Herbarier og Museumsafdelinger vare tilstede, og at han til sine egne Studier havde aldeles fri og uhindret Afbenyttelse af saa vel Haven som alle andre Samlinger. Derfor maatte Udvalget ogsaa erklære det for utilraadeligt paa aldeles ubestemt Tid at vedligeholde de ekstraordinære Forhold, hvorefter en anden end Professor botanices var midlertidig Direktør for Haven. Men selv om det under andre Omstændigheder maatte være rigtigt, som Udvalget mente, strax at iværksætte Overgangen af Havens Bestyrelse til Prof. ord. i Botanik, saa syntes det dog nu, med en nær Udsigt til Flytningssagens Tilendebringelse, ikke at være hensigtsmæssigt at bringe et nyt Element ind i den Komite, som havde det Hverv at lede Forhandlingerne om Tilvebringelsen af et nyt Terræn til den botaniske Have. Men saa snart disse Forhandlinger kunde anses som sluttede, burde formentlig, uden Hensyn til Resultatet, Prof. bot. tiltræde Bestyrelsen af Havens Anliggender i Stedet for den midlertidige Direktør. For det Tilfælde, at Enighed opnaaedes om Flytning, burde der strax dannes en ny Komite med Prof. bot. som Medlem til at gjøre Forslag til Flytningens Udførelse, til Havens Indretning, samt udarbejde Overslag over Udgifterne ved Flytningen, Indretningen og den fremtidige Drift af Haven.

Denne Erklæring, der blev tiltraadt af det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet i Skrivelse af 21. Oktbr., indsendte Konsistorium under 16. Novbr. til Ministeriet. Konsistorium var enigt med Komiteen i, at den botaniske Haves Stilling til Universitetet nødvendig krævede, at Prof. bot. var stillet i et saadant

Forhold til Haven, at han kunde have baade Indseende med og Indvirkning paa, at de for Undervisningen nødvendige Herbarier og Museumsafdelinger vare tilstede, og at han til sine egne Studier havde aldeles fri og uhindret Afbenyttelse af saa vel Haven som alle hermed i Forbindelse staaende Samlinger, og Konsistorium var ligeledes enigt med Komiteen i at erklære det for utilraadeligt paa aldeles ubestemt Tid at vedligeholde det extraordinære Forhold, som hidtil havde bestaaet, hvorefter en anden end Prof. bot. var midlertidig Direktør for Haven. Naar derimod Komiteen, uagtet det anførte, antog, at det dog nu, da der formentlig var en nær Udsigt til Flytningssagens Tilendebæring, vilde være rigtigst, ikke at foretage nogen Forandring i Bestyrelsen af den botaniske Have, kunde Konsistorium ikke dele denne Mening. Konsistorium troede nemlig ikke, at den hele Sag angaaende Flytningen af den nu værende og Anlægget af en ny botanisk Have kunde fremmes paa den af Komiteen antydede Maade. Spørgsmaalet om, hvor stort et Areal der burde erhverves til den nye botaniske Have, maatte besvares i nøjeste Forbindelse med Spørgsmaalet om Udgifterne ved Havens Indretning og Anlæg, da der maatte drages Omsorg for, at den samlede Udgift ved det nye Areal Erhvervelse og den nye Haves Indretning ikke oversteg Universitetets Kræfter. Førend der havdes en Oversigt over samtlige disse Forhold i Forbindelse med en omtrentlig Angivelse af, hvilken Indtægt der af den nu værende botaniske Haves Grund kunde ventes for Universitetet, kunde der efter Konsistoriums Formening ikke tages nogen endelig Bestemmelse angaaende Størrelsen af det Terræn, der ønskedes erhvervet til den nye Have. I Henhold til denne Anskuelse havde Konsistorium i en anden Skrivelse af s. D., jfr. Aarb. 1873—75 S. 85, foreslaaet, at Flytningskomiteen blev forstærket, og at der blev givet den et udvidet Hverv, sigtende til at tilvejebringe alle de Oplysninger, som vare fornødne, for at en endelig Bestemmelse i Sagen kunde tages. Da Konsistorium efter det anførte ikke troede at kunne opsætte Drøftelsen af Spørgsmaalet om den nye Haves Indretning og Udgifterne herved, indtil de med Krigsministeriet stedfindende Forhandlinger om Erhvervelsen af en Grund paa Fæstningens Glacis, vare bragte til Ende, saa meget mere, som Konsistorium ikke delte Komiteens Mening, at dette Tidspunkt var nær forestaaende, og da Konsistorium ligesom Komiteen ansaa det for aldeles nødvendigt, at Prof. bot. tog Del i alle Forhandlinger om den nye Haves Indretning og Anlæg, vilde det skjønnes, at Konsistorium netop i Henhold til de af Komiteen anførte og af Fakultetet tiltraadte Grunde maatte komme til det Resultat, at der var al Grund til allerede nu at lade det oven nævnte extraordinære Forhold, at en anden end Prof. bot. var Direktør for den botaniske Have, ophøre. Konsistorium maatte derfor understøtte Prof. Ørstedes Andragende om, at Bestyrelsen af den botaniske Have overdroges til ham, saa snart de i saa Henseende fornødne Foranstaltninger kunde træffes.

Efter Modtagelsen af denne Skrivelse tilskrev Ministeriet under 31. Decbr. 1866 den konstituerede Direktør for den botaniske Have, Prof. J. Lange, at det efter Overvejelse af de af Konsistorium anførte Grunde ansaa det for rigtigst, at Direktoratet over den botaniske Have fra d. 1. April 1867 overdroges til Prof. bot. Ministeriet begjærede imidlertid, førend denne Foranstaltning sattes i Værk, en Udtalelse af Prof. Lange herom.

Prof. Lange indsendte under 24. Jan. 1867 en udførlig Udtalelse om alle de herhen hørende Forhold. Han havde vel tænkt sig, at en Regulering af Havens Bestyrelse og de Haven vedkommende Forretninger, forskjellig fra den nu værende, ikke kunde lade vente længe paa sig; han ansaa imidlertid det nærværende Øjeblik ingenlunde for at være det heldigste til en definitiv Besættelse af Direktørposten for botanisk Have. Denne maatte langt naturligere ønskes udsat til et Tidspunkt, da Forhandlingerne om Havens paatænkte Flytning og Udvidelse vare videre fremrykkede, og navnlig en alsidig Undersøgelse af Havens hele fremtidige indre Organisation havde fundet Sted. Naar Konsistorium ansaa det for nødvendigt, at Prof. bot. deltog i alle de forestaaende Forhandlinger i Anledning af den botaniske Haves Flytning og den nye Haves Indretning og Ordning, hvorfor der var Grund til allerede nu at ansætte ham som Direktør, havde denne Grund til en Forandring i Havens Bestyrelse tabt sin Betydning derved, at Prof. ord. i Botanik var blevet Medlem af Flytningskomiteen. Hvad angik det andet af Konsistorium fremhævede Moment, at det af Hensyn til den botaniske Haves Stilling til Universitetet var utilraadeligt, at en anden end Prof. bot. var midlertidig Direktør for Haven paa aldeles ubestemt Tid, udtalte han, at Prof. ord. i Botanik jo ikke havde noget Retskrav paa tillige at være Havens Direktør, hvorimod det havde været en almindelig fulgt Vedtægt, saa vel ved Flertallet af fremmede Universiteter som tidligere ved Kjøbenhavns Universitet i en Række af Aar, at Bestyrelsen af den botaniske Have var forenet med Professoratet i Botanik og, hvor der var flere Docenter i dette Fag, hyppigst tildelt den ældre af disse. Saa man imidlertid bort fra de mindre Universitetsstæder, hvor der for det meste kun var 1 Botaniker i Universitetets Tjeneste, hvor den botaniske Have og Samlingerne i Regelen vare af langt mindre Omfang, end det var Tilfældet hos os, og hvor altsaa en Forening af Posterne som Universitetslærer og Direktør for Haven laa langt nærmere for Haanden, og betragtede man derimod Forholdet, saaledes som det var ordnet ved de større Universiteter, fandt man ikke faa Undtagelser fra den oven nævnte Regel, idet Havens Bestyrelse snart var underlagt en Direktion, snart fordelt mellem flere Botanikere, af hvilke hver havde sine bestemte Funktioner. Stundom var den yngre Universitetslærer (og ikke Prof. ord.) eller endog en Botaniker, som ikke havde akademisk Ansættelse, Direktør for den botaniske Have. I og for sig var det formentlig ogsaa i en botanisk Haves vel forstaaede Interesse, at der ved Spørgsmaalet om sammes Bestyrelsesmaade toges Hensyn ikke alene til en tidligere fulgt Vedtægt, men tillige til andre Omstændigheder, f. Ex. Forretningernes Omfang og Beskaffenhed, om disse hensigtsmæssigst fordeltes mellem flere eller udførtes af en, og i saa Fald hvilken af de for Haanden værende Botanikere, der egnede sig bedst til en slig Virksomhed o. s. v. De forskjellige Kvalifikationer, der udfordredes som Docent, som videnskabelig Botaniker og som Direktør for en botanisk Have med de talrige dertil hørende Detajls, kunde ikke altid ventes forenede hos en Mand. Det Spørgsmaal paatrængte sig altsaa naturlig, nu da der forestod en Forandring i den botaniske Haves Organisation, om ikke en anden Bestyrelsesmaade turde være at foretrække for den tidligere som Regel vedtagne, og om ikke forskjellige andre Omstændigheder maatte ønskes tagne med i Betragtning førend eller samtidig med dette Spørgsmaals Afgjørelse.

I mere eller mindre nøje Sammenhæng med Spørgsmaalet om den botaniske

Haves Bestyrelse stode flere andre, f. Ex. om de tvende botaniske Docenters Stilling og Omfanget af deres Virksomhed ved Universitetet, Beskaffenheden af det Forhold, som knyttede dem til botanisk Have, fremdeles om den hensigtsmæssigste Fordeling af Forretningerne ved Havens indre Administration, hvorunder der indbefattedes saa mange forskjelligartede og hver for sig omfattende Afdelinger som Bibliotheket, Herbarierne, Museet, Planternes Bestemmelser m. m. En heldig og for Fremtiden betryggende Ordning af disse Forhold kunde kun ventes opnaaet ved at tage alle disse nøje forbundne Spørgsmaal samtidig under Overvejelse; derimod kunde man let skabe nye Vanskeligheder og lægge væsentlige Hindringer i Vejen for et heldigt Resultat ved strax at afgjøre Spørgsmaalet om Direktørpostens Besættelse for sig. Men til en slig alsidig Drøftelse af det hele, den botaniske Have vedkommende Forhold syntes det nærværende Øjeblik at egne sig særdeles vel, idet Komiteens Forhandlinger om Havens Flytning og den eventuelle nye Haves hensigtsmæssigste Indretning og Ordning med Nødvendighed maatte antages at medføre en Overvejelse af disse og flere, dels finansielle, dels organisatoriske Spørgsmaal.

Der kunde næppe være nogen Tvivl om, at den botaniske Have i høj Grad trængte til en Forøgelse af Arbejdskræfter og til en anderledes fordelt Ordning af Arbejderne end den, som nu fandt Sted, saafremt de under Haven henhørende forskellige Afdelinger skulde komme det botaniske Studium fuldstændig til gode, en Trang, hvorpaa der hidtil kun delvis havde været raadet Bod ved ekstraordinære Foranstaltninger. Han paaviste derefter, hvorledes Forholdet stillede sig for de enkelte Afdelingers Vedkommende for derved at begrunde sin Overbevisning.

Hvad *Bibliotheket* og *Herbarierne* angaar, maa i det hele henvises til den i Aarb. f. 1877—78 S. 335—36 omtalte Erklæring af Prof. Lange; den indeholder i det væsentlige den samme Udvikling. *Museet* (Samlingerne af tørrede Frugter, Frø o. fl. Plantedele, fossile Planter, Spiritusgjenstande m. m.) befandt sig indtil for ikke mange Aar i en yderst utilfredsstillende Tilstand, idet største Delen af, hvad Haven ejede i denne Retning, var uordnet og utilgængeligt; først i Liebmanns Bestyrelsestid bestemtes det, at Havens righoldige Materiale af Museumsstykker skulde ordnes, bestemmes og opstilles efter en vedtagen Plan. Til at foretage denne Ordning antoges Cand. med. Didrichsen mod et ekstraordinært Honorar, og han havde i en Række af Aar fortsat dette Arbejde, saaledes at den betydeligste Del af Havens tørre og i Spiritus opbevarede Museumsstykker var bragt i systematisk Orden og tilgængelig til at benyttes som Hjælpemiddel ved det botaniske Studium. Ved Siden heraf begyndte Prof. Ørsted imidlertid Dannelsen af en »Studiesamling,« som, efter Begyndelsen at dømme, vilde fordrer meget betydelig Plads og større Pengemidler, end Haven kunde raade over. Dels paa Grund heraf, dels i Anledning af Kollisioner, fremkaldte ved Gjennemførelsen af forskellige Principer for Museets Ordning, som gjorde sig gjældende mellem den botaniske Professor og den Mand, til hvem Museets Ordning efter den tidligere vedtagne Plan tjenstlig var overdraget, fandt han (Lange) tilstrækkelig Anledning til — især efter at Ministeriets Skrivelse af 1. Oktbr. 1863 havde bestemt, at 50 Rd. til bedste for den nævnte Studiesamling skulde udredes af Havens Konto og anvises, ikke paa sædvanlig Maade, men direkte af Prof. Ørsted — at henvende sig i en Skrivelse (30. Novbr. 1863) til Konsistorium, hvori han gjorde opmærksom paa, at de til Museets Raadighed staaende Pengemidler ikke vare

tilstrækkelige, saafremt de 2 Samlinger skulde fortsættes samtidig, og at han derfor maatte ønske en Afgjørelse af, hvorledes Forholdet mellem den tidligere begyndte og i mange Aar fortsatte samt den senere anlagte Studiesamling skulde afgrænses. Han modtog imidlertid intet Svar paa dette Andragende, og i den siden da forløbne Tid havde Docent Didrichsens Virksomhed i Museet — i Uvisheden om, hvorledes den systematisk ordnede Samlings Stilling eventuelt maatte blive fastsat — fornemlig været rettet paa at vedligeholde det allerede ordnede og derhos at udføre en Række fysiologiske og morfologiske Præparater, som han med megen Flid havde sammenbragt og stadig fortsatte, saa at man deri havde et værdifuldt Hjælpemiddel for Forelæsninger og Selvstudium, der havde blivende videnskabeligt Værd for Samlingerne. I den sidste Tid havde desuden Prof. Ørsted paataget sig at ordne de fossile Planter, som hidtil ikke havde været opstillede, men som han ønskede at kunne tage i Brug ved en Forelæsning. Meget stod der dog endnu tilbage at udføre i Museet, hvorledes end Planen for dettes Ordning maatte blive fastsat; men han vilde ikke her fremkomme med Forslag desangaaende, idet han antog, at dette vilde blive Gjenstand for Overvejelse af den nedsatte Komite. Kun bemærkede han, at det efter de gjorte Erfaringer sikkert maatte anses for tilraadeligt, at Museet bestyredes af en Mand, efter at Principerne for dets Omfang og Ordning samt de Pengemidler, som dertil kunde afses, vare bestemte, og at der ydedes ham Bistand af en haandfærdig Mand som Assistent og Præparator.

De levende Planters Bestemmelse var en Virksomhed, som ved Siden af særligt Studium af den systematiske Botanik udfordrede en ikke ubetydelig Tid, naar der, som det burde fordres, skulde være en god Garanti for rigtig Navngivning —, ved Siden af den, som Gartnerens Nøjagtighed i Bogføring, Etikettering og Frøindsamling afgav —, i hvilken Henseende Kjøbenhavns botaniske Have alt fra ældre Tid havde haft et godt Navn og indtaget en fremragende Plads blandt de øvrige botaniske Haver i Evropa. Han havde i sin Funktionstid anvendt c. 2—3 Timer hver anden Dag i de 6 Maaneder af Aaret paa denne Virksomhed; men under ekstraordinære Forhold, f. Ex. ved Udarbejdelsen af et nyt Katalog eller en omfattende Revision af Havens Planter, som efter al Rimelighed vilde blive nødvendig i de første Aar efter Havens Flytning, vilde denne Arbejdstid ikke være tilstrækkelig. Under Forudsætning af, at der var tvende Docenter i Botanik ved Universitetet, vilde det synes naturligt, at den ene af dem varetog Planternes Bestemmelse, den anden et andet Hverv ved Haven, f. Ex. Museets Bestyrelse, alt efter deres særlige Talent og Tilbejelighed, hvorimod en Forbindelse af tvende hver for sig saa omfattende Virksomheder i en Person, naar denne tillige skulde holde Forelæsninger og være behjælpelig med Planternes Bestemmelse i Herbarierne, formentlig var afgjort utilraadelig. Ligeledes maatte den Kombination anses for saare uhensigtsmæssig, som hidtil havde fundet Sted, at nemlig den ene Docent tillige havde været ansat som Bibliothekar, Inspektør ved Herbarierne og ekstraordinær Konservator ved Museet og endelig som Assistent, uden at det til med var blevet tilstrækkelig betegnet, til hvem og i hvilken Udstrækning denne Assistance skulde ydes. Det kunde næppe være tvivlsomt, at en Fordeling af disse talrige og betydelige Forretninger mellem flere ved den forestaaende Omordning burde finde Sted.

Han anstillede derpaa en Sammenligning mellem de Antydninger, han her

havde fremført, og nogle positivt formulerede Forslag, der vare fremkomne i en Afhandling »Om Botanikens Stilling ved vort Universitet samt Forslag til Oprettelsen af et botanisk Museum« (trykt i »Fædrelandet« i 1856), og gjorde nogle Bemærkninger om Udgifterne herved. Da denne Del af Erklæringen imidlertid dels har tabt sin Betydning ved de i Prof. Langes senere Erklæring af 14. Maj 1876, jfr. Aarb. 1877—78 S. 333—39, fremkomne Forslag, dels optages af denne, forbigaas den her.

Sluttelig androg han paa, at den definitive Ansættelse af en Direktor for den botaniske Have maatte blive udsat, indtil samtlige de her omhandlede nøje forbundne Spørgsmaal havde været tagne i Betragtning under et, enten af Komiteen for den botaniske Haves Flytning eller i Forbindelse med dennes Forslag til Ordningen af Havens indre Økonomi.

Denne Erklæring tilstillede Ministeriet med Skrivelse af 1. Febr. Konsistorium og begjærede, idet det udtalte, at den hos det havde fremkaldt stærke Tvivl om Betimeligheden og Hensigtsmæssigheden af overhovedet nu at foretage en Forandring i Havens nu værende Bestyrelsesforhold, Erklæring herom af Konsistorium, der atter foranledigede det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet og Prof. Ørsted til at udtale sig.

Under 30. Oktbr. indsendte Fakultetet en Erklæring af 21. Avg. af Prof. Ørsted. Fakultetet udtalte, at Universitetets botaniske Have først og fremmest burde være en Universitetshave og tjene Universitetets Formaal, Undervisning og Videnskabelighed. Bestyrelsen for en Have, der endnu ikke forfulgte flere Formaal end dem, vor botaniske Have hidtil havde fulgt, eller dem, den efter al Sandsynlighed for en lang Tid vilde blive sat til at følge, burde aldeles ikke være i flere Hænder, men kun i en Haand. Kunde Prof. bot. selv afgive denne Haand til Bestyrelsen, fordi han baade virkelig egnede sig til de fra Studier og Foredrag ikke lidt forskellige administrative Forretninger, som Bestyrelsen førte med sig, og kunde han fra hine spare den nødvendige Tid til denne, var det formentlig naturligst, at Bestyrelsen lagdes i dennes Hænder alene, kun at han understøttedes med den nødvendige Medhjælp; og end mere naturligt fandt Fakultetet det, naar han selv maatte ønske denne dobbelte Virksomhed. Et af Fakultetets Medlemmer, Etatsr. Steenstrup, udtalte dog, at han fandt det meget betænkeligt, at Bestyrelsen af Haven skulde være ubetinget knyttet til Professoratet, eller at den ikke skulde kunne gaa over i andre Hænder, naar hine Betingelser ikke vare eller kunde antages at være tilstede, eller Prof. bot. ej ønskede den. Prof. bot. maatte, ved andre Kombinationer af de ved Haven ansatte Kræfter, kunne udfries fra Bestyrelsens Byrde, naar disse vilde træde formeget i Kollision med hans Studier og Forelæsninger, omtrent i Analogi med det, der var bestemt for Prof. zoologiæ med Hensyn til hans Stilling til det store zoologiske Museum. Naar Forelæsningssamlingen for de regelmæssige eller periodisk tilbage vendende Kursus, og de særegne Studiesamlinger, vare adskilte fra de andre større Samlinger, hvilket de burde være, enten Prof. bot. var Bestyrer af Haven eller ej, og vare Prof. bot. særlig underlagte med bestemt Annum, bestemte Lokaler og bestemt Assistance, — derunder tillige indbefattet den Understøttelse af Gartneren til saadanne Forsøg i Haven og i Drivhusene, som til længere Studier maatte være nødvendige, — troede han, at der vilde kunne gives Prof. bot. tilfredsstillende Betingelser for en fuld Docentvirksomhed og

uafhængige Studier. Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt en Forandring af den midlertidige Bestyrelse, saaledes at Prof. bot. blev Enebestyrer, burde indtræde nu eller senere, erkjendte Fakultetet, at de af Prof. Lange fremførte Bemærkninger vistnok ingenlunde vare uvæsentlige, men at de fortjente ethvert Hensyn, og næppe af Prof. Ørsted vare imødegaaede fra den rette Side. Imidlertid forekom de dog ikke Fakultetet at have saa megen Vægt, at de kunde ændre Fakultetets tidligere Hovedanskuelse og Indstilling. Et overvejende Hensyn til de af Prof. Lange fremførte Betragtninger vilde maaske nok fri Universitetet fra visse Ulemper, men tillige have andre og større i Følge med sig.

Med Skrivelse af 16. Novbr. indsendte Konsistorium disse Udtalelser til Ministeriet. Konsistorium fastholdt fremdeles med Fakultetet, at Prof. bot., i alt Fald, naar han selv ønskede saadant, burde være Direktør for Universitetets botaniske Have, ligesom det ikke tillagde de fremsatte Tvivl om Betimeligheden af nu at iværksætte den omtalte Forandring i Havens Bestyrelse nogen afgjørende Vægt. Konsistorium fastholdt, at den botaniske Have maatte betragtes som en Universitetshave, hvis Hovedformaal var at afgive det fornødne Materiale til det botaniske Studium og de botaniske Forelæsninger, men at den derimod ikke kunde betragtes som et botanisk Institut med videre gaaende Formaal, saaledes som de af Staten underholdte store botaniske Haver, der fandtes flere Steder, saasom i Paris, i Kew ved London eller i St. Petersborg. Som allerede af Konsistorium i dets Skrivelse af 16. Novbr. 1866 var udtalt, mente det fremdeles, at den botaniske Haves Stilling til Universitetet nødvendig krævede, at Prof. bot. var stillet i et saadant Forhold til Haven, at han baade kunde have Indseende med og Indvirkning paa, at de for Undervisningen nødvendige Herbarier og Museumsafdelinger vare tilstede, og at han til sine egne Studier havde aldeles fri og uhindret Afbenyttelse baade af Haven og af alle hermed i Forbindelse staaende Samlinger. Medens Konsistorium saaledes holdt for, at Prof. bot. som saadan havde et naturligt Krav paa i Regelen at være Havens Bestyrer, fremhævede Konsistorium særlig med Hensyn til Betimelighedsspørgsmaalet, at den nye Have jo kun skulde afgive et større og bedre Terræn, rummeligere og hensigtsmæssigere Lokaler, men ikke skulde have andre Formaal end den nu værende botaniske Have, hvorfor der ikke vilde fordres nogen ny Plan for Organisationen. Som en Følge heraf syntes Hensynet hertil ikke at kunne træde hindrende i Vejen for allerede nu at gennemføre den omhandlede Forandring i Havens Bestyrelsesforhold, og Konsistorium gjentog derfor sin i Skrivelse af 16. Novbr. 1866 gjorte Indstilling, at Prof. Ørsteds Andragende om, at Bestyrelsen af den botaniske Have maatte blive overdraget ham, saa snart de i saa Henseende fornødne Foranstaltninger kunde træffes, maatte blive taget til Følge.

I sit Svar af 16. Decbr. udtalte Ministeriet, at uagtet det ingenlunde mistydede eller afveg fra Konsistoriums Opfattelse af det begrænsede Formaal, der maatte stilles Haven, hvis den alene skulde bevares som Universitetshave, der havde at afgive det fornødne Materiale til det botaniske Studium og de botaniske Forelæsninger, betvivlede det dog fremdeles Betimeligheden og Hensigtsmæssigheden af i Øjeblikket at foretage den omhandlede Forandring i Havens Bestyrelse. Paa den ene Side forekom det nemlig Ministeriet, at der ikke var nogen tvingende Nødvendighed tilstede for i Øjeblikket at gjøre Forandringen af

Hensyn til Havens forestaaende Flytning, efter at Prof. bot. var indtraadt som Medlem af den Kommission, der paa Universitetets Vegne havde at lede Forhandlingerne herom og udarbejde de dertil sigtende Forslag, hvorved der syntes at være aabnet Prof. bot. al ønskelig og fornøden Adgang og Lejlighed til at gjøre sin Mening gjældende og faa den Indflydelse ved Afgjørelsen af de herhen hørende Spørgsmaal, som han efter sin Stilling kunde have Fordring paa. Paa den anden Side kunde Ministeriet ikke værge sig mod den Tanke, at der var en ikke ringe Grad af Sandsynlighed for, at den lovgivende Myndighed ved Bevillingen af saa store Pengeudgifter, som Havens Flytning vilde medføre, vilde knytte Betingelser her til, som bragte Haven ud over dens strængt som Universitetshave begrænsede Formaal og gav den en mere universel Betydning, hvorved den paa en med vore Forhold passende Maade imødekom en Trang til dens Benyttelse i større Almindelighed af offentlige Undervisningsanstalter i Hovedstaden eller dens Nærhed, uden dog derfor i Omfang at blive stillet lige med botaniske Haver, der med et videre gaaende Formaal som Statsinstituter vedligeholdtes paa flere Steder i Udlandet. Ministeriet ansaa det derfor for rigtigst, at der indtil videre ikke foretoges nogen Forandring i den nu værende Ordning af den botaniske Haves Bestyrelse. Dette meddelte Konsistorium det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet og Prof. Lange.

Under 1. Febr. 1870 androg Prof. Ørsted paa ny om, at Bestyrelsen af den botaniske Have maatte overdrages ham. Ministeriet tilstillede med Skrivelse af 24. Marts Konsistorium dette Andragende, idet det, under Henvi- sning til sin Skrivelse af 16. Decbr. 1867 udtalte, at det ikke skjønnede rettere, end at Forholdene endnu i alt væsentligt vare de samme som tidligere, og at det derfor ikke kunde anse det nærværende Øjeblik for passende til at foretage en Forandring i Havens Bestyrelsesforhold og det saa meget mindre, som Spørgsmaalet om dens Flytning nu maatte antages at være bragt et ikke ubetydeligt Skridt fremad mod dets endelige Løsning.

Sagens senere Historie, Foreningen af Direktoratet for den botaniske Have med Professoratet i Botanik, efter at Flytningen af den botaniske Have havde fundet Sted og Docent Didrichsen var blevet ansat som Professor i Botanik, vil findes omtalt i Aarb. f. 1875—76 S. 55—57.

— Foranlediget ved en Udtalelse af Folketingets Finansudvalg i Betænkningen over Finanslovsforslaget f. 1867—68, begjærede Ministeriet Oplysning af den konstituerede Direkter for den botaniske Have, Prof. Lange, om, hvorvidt de Arbejder ved den botaniske Haves Samlinger, til hvilke der i en Del Aar havde været bevilget et Beløb af 500 Rd. aarlig, jfr. Lindes Medd. 1857—63 S. 539, nu vare saa vidt fremskredne, at dette Beløb for Fremtiden kunde undværes.

I Skrivelse af 25. Jan. 1867 oplyste Prof. Lange, at den bevilgede Sum overensstemmende med Bestemmelsen havde været anvendt paa følgende Maade:

- 200 Rd. som Honorar til Kand. Kjærskou for Arbejder ved de Liebmannske Samlinger og disses Indordning i Havens Herbarier,
- 200 Rd. som Honorar til Docent Didrichsen for Museets Ordning og Forøgelse,
- 100 Rd. til det ved sidst nævnte Ordning fornødne Inventarium af Æsker, Glas, Spiritus o. s. v.

Hvad de tvende først nævnte Beløb angik, androg han, efter at have gjort Rede for, hvad der var udrettet i den omspurgte Henseende, paa, at de maatte blive gjenbevilgede for det følgende Aar; den tredje Post vilde formentlig kunne indskrænkes til 50 Rd.

Ministeriet begjærede i denne Anledning en Erklæring af Konsistorium, efter hvis Anmodning Prof. Lange udførligere udtalte sig i Skrivelse af 31. Juli. Han gik ud fra den hidtil fulgte Virksomhedsplan, angav udførlig, hvilke Arbejder de tvende oven nævnte Mænd havde udført, og hvilke de i Fremtiden skulde udføre, og udtalte sluttelig det Ønske, at de som Vederlag for disse Arbejder hidtil bevilgede Beløb maatte bevilges for et Tidsrum af 5 Aar. Derimod fastholdt han, at den hidtil til Inventarium bevilgede Sum af 100 Rd. vilde kunne nedsættes med 50. Rd. Til denne Erklæring henholdt Konsistorium sig i Skrivelse af 10. Septbr.

Efter en Forespørgsel af Ministeriet om, naar Ordningen af den botaniske Haves Museumssamlinger kunde ventes afsluttet, udtalte Prof. Lange under 7. Jan. 1868, at det om Samlinger af den Art, som den botaniske Haves saare vanskelig kunde forudses, naar de vilde blive afsluttede, paa Grund af Videnskabens stadige Udvikling og Materialets dermed følgende successive Forøgelse. Herbarierne forøgedes stadig med nye Plantearter, og vare netop i de seneste Aar blevne berigede med store og værdifulde Sendinger fra flere Sider, medens de meget omfattende Liebmannske Samlinger fra Mexiko, uagtet der stadig arbejdedes paa deres Bestemmelse og Ordning, dog endnu næppe vare til Halvdelen bestemte. Det samme gjaldt om Havens øvrige Samlinger af Naturgjenstande (Museet i indskrænket Betydning); ogsaa her fandt en stadig Tilvæxt af Materiale Sted, dels ved, hvad der hjembragtes af danske Rejsende, dels ved Gaver fra forskjellige. De nyere Opdagelser og Iagttagelser i Planternes Anatomi, Fysiologi, og Morfologi gjorde nye oplysende Præparater nødvendige, hvis Udførelse krævede ikke liden Tid, og der stilledes desuden stadig større Fordringer til Undervisningsapparatet for Forelæsninger og Øvelser. Det vilde altsaa let skjønnes, at der i det mindste for den største Del af Havens Samlinger ikke kunde være Tale om en absolut Afslutning, for saa vidt der stadig kunde antages at ville tilkomme nye Gjenstande, som skulde bestemmes, præpareres og indordnes. Derimod vilde der vel efterhaanden for enkelte Afdelingers Vedkommende finde en Afslutning Sted (f. Ex., naar det mexikanske Herbarium en Gang maatte blive bestemt og ordnet fuldstændig); men det var næppe muligt paa Sagens nærværende Standpunkt at angive med nogenlunde Sikkerhed, naar en saadan relativ Afslutning kunde forudsættes at ville ske. Han troede saa meget mindre at turde angive eller tilraade at fastsætte en Termin for Afslutningen, som den forestaaende Flytning af Haven efter al Sandsynlighed vilde fordre betydelig forøgede Arbejder ved Samlingernes Ordning og Opstilling. Han gjentog derfor sine tidligere Indstillinger.

Paa de fremtidige Budgetforslag optoges derefter 450 Rd.

— Ved Skrivelse af 10. Jan. 1870 bifaldt Konsistorium, efter Indstilling fra den konstituerede Direktør for den botaniske Have, Prof. Lange, at en af denne udarbejdet Beretning om Universitetets botaniske Have for Aarene 1867 og 1868 maatte trykkes og Udgifterne herved afholdes af Konsistoriums Normalsum for 1870—71. Ligeledes bifaldt Konsistorium under 15. Maj 1871, at

Udgifterne ved en lignende Beretning for Aarene 1869 og 1870 maatte afholdes af samme Konto.

— Prof. Ørsted androg i Juni 1869 om en Understøttelse af 70 Rd., for at han under den forestaaende Landmandsforsamling kunde udstille en Samling Præparater, henhørende til det botaniske Museum, som havde Betydning for Agerbrug, Skovbrug og Havevæsen. Skjent Konsistorium ikke erkjendte det for at være en Opgave for Universitetets botaniske Museum at oplyse de Forhold, som havde Betydning i de nævnte Henseender, og skjønt det ansaa Veterinær- og Landbohøjskolen som nærmest kaldet hertil, indstillede det dog under 1 Juli 1869, for fra Universitetets Side at vise Landmandsforsamlingen al mulig Imødekommen og Opmærksomhed, at der til Udgifterne ved den paatænkte Udstilling maatte bevilges det ommeldte Beløb. Ministeriet, der i øvrigt tiltraadte Konsistoriums Betragtningssmaade, bifaldt Udredelsen af Udgiften ved Skrivelse af 5. Novbr.

— Efter Indstilling fra Konsistorium om Erhvervelsen af nogle af afdøde botanisk Gartner Weilbach efterladte Arbejder, Samlinger m. m., har Ministeriet under 2. Oktbr. 1868 bevilget,

- 1) at en Række Modeller, fremstillende den af ham udtænkte Plan til Formen og den forholdsmæssige Fordeling af Væxthuse og øvrige Bygninger i den paatænkte nye botaniske Have, samt nogle haandskrevne Bemærkninger, Kort og Tegninger m. m. vedkommende Havens Flytning og de i den Anledning forestaaende Arbejder maatte erhverves for at overgives til Komiteen for Havens Flytning;
- 2) at en Del haandskrevne Notitser og Dokumenter, henhørende til Belysning af Havens tidligere Historie samt nogle Optegnelser om forskellige Frilands-træers Størrelse og andre Bidrag til Oplysning om de træagtige Væxters Naturhistorie og en Samling af tørre Frugter og Frø erhvervedes for den botaniske Have, og
- 3) at der herfor tilstodes Gartner Weilbachs Enke et Vederlag af 400 Rd.

— Det er foran, S. 127 med Note, bemærket, at der paa det af Konsistorium indsendte Forslag til Forandring i Lønningsloven af 12. Jan. 1858 var optaget 80 Rd. til Betaling af det fornødne Opsyn (den konstituerede Direktør for Haven havde begjæret det ommeldte Beløb til Løn til en Opsynsmand). Da imidlertid Lønningslovens Revision stødte paa Vanskeligheder, og da derhos Uordnerne i Haven snarere tiltog end aftog, bifaldt Ministeriet, efter Indstilling af Konsistorium, i Skrivelse af 6. Decbr. 1866, under 1. Maj 1867, at der foreløbig for Aaret 1867 maatte antages en Opsigtsbetjent med Forpligtelse til at være tilstede i Haven hele Dagen, saa længe den var aaben, i Tidsrummet fra 1. Juni til 31. Oktbr. Lønningen, 30. Rd. maanedlig, eller i alt 150 Rd. afholdtes af Universitetets Budget til forskellige løbende og ekstraordinære Udgifter for 1867—68. Det blev herved muligt at udvide Adgangen til Haven for det større Publikum til 2 Gange ugentlig. For Aaret 1868—69 optoges dette Beløb paa Finansloven som en Forhøjelse af Universitetets Tilskud til den botaniske Have.

3. Det zoologiske Museum.

Efter at det ved Loven af 29. Decbr. 1862*) § 3 var blevet bestemt, at der for det kgl. naturhistoriske Museums og Universitetets zoologiske Samlinger skulde opføres en Bygning paa den Universitetet tilhørende Grund, til hvilket Arbejde der maatte anvendes indtil 187,000 Rd., som skulde udredes af Kommunitetet, nedsattes i Følge Ministeriets Skrivelse af 17. Jan. 1863 en Komite til at forestaa alt, Bygningsarbejdet ved det nye Museum vedkommende, bestaaende af Konf. Forchhammer, Prof. Steenstrup og Universitetets Kvæstor, Justitsr. Frydensberg. Efter at den først nævnte i Decbr. 1865 var afgaaet ved Døden, blev Komiteen, af Hensyn til, at Museumsbygningen da nærmede sig sin Fuldendelse, ikke suppleret med noget nyt Medlem, hvorimod Prof. Hummel efter Ministeriets Anmodning erklærede sig villig til at yde Komiteen fornøden sagkyndig Bistand med Hensyn til de endnu manglende Arbejder.

Under 18. Marts fastsatte Ministeriet, efter at have modtaget Forslag fra Bygningskomiteen og Konsistorium, de nærmere Regler for Fremgangsmaaden ved Bygningsarbejdets Udførelse. Disse angik Materialiernes Anskaffelse ved Licitation, Udførelse af de enkelte Arbejder ved Licitation, Kontrakternes Afslutning ved Bygningskomiteen efter Indstilling af Bygningsinspektøren, Udredelse af Forskud med Hensyn til Leverancer og Arbejder, Udbetaling af Regninger, Bygningskomiteens Kontrol med, at Udgifterne ikke overskred de enkelte Overslagssummer samt Arbejdets Udførelse i Overensstemmelse med de approberede Tegninger og Overslag. Ministeriet bifaldt derhos, at der antoges en Konduktor med en Løn af 60 Rd. maanedlig og en Opsynsmand med en Løn af 15. Rd. maanedlig i de 24 Maaneder, som vare paaregnede til Arbejdets Udførelse, dog saaledes at disse Udgifter ikke i det hele kom til at overstige henholdsvis 1,440 Rd. og 360 Rd., samt at der til Udgifter for Skriveri og Assistance for Komiteen anvendtes indtil 100 Rd., alle 3 Summer at afholde af det paa Overslaget til uforudsete Udgifter optagne Beløb af 10 pCt. af Overslagssummen. Hvad angik Honoraret til Bygninginspektøren, Justitsraad Hansen, for at lede Arbejdet og til Dækning af hans Udgifter, havde Komiteen indstillet, at dette, beregnet til 3 pCt. af den egentlige Overslagssum 169,917 Rd. 50 Sk. = 5,097 Rd. 51 Sk., udbetaltes ham med 140 Rd. ved Udgangen af hver af de 24 Arbejdsmaaneder, og Resten 1,737 Rd. 51 Sk., naar Bygningen var fuldført og afleveret. Ministeriet havde vel intet mod, at der, i Henhold til, hvad der ved Behandlingen af Finanslovsforslaget f. 1863—64 var fremkommet angaaende bemeldte Honorar og af Rigsdagen vedtaget, tilstodes Bygninginspektøren et Honorar af den nævnte Størrelse; men da det var en Forudsætning for dets Udbetaling, at Overslagssummen for det samlede Arbejde ikke i sin Tid, naar dette var fuldført, fandtes overskredet, havde Ministeriet Betænkelighed ved at give sit Minde til at lade dette Beløb maanedsvist udbetale umiddelbart fra den Tid, da Bygningsarbejdet sattes i Gang.

*) Om de forud for Lovens Tilblivelse gaaede Forhandlinger, se Lindes Medd. 1857—63 S. 33—51.

I Skrivelse af 14. Apr. udtalte Komiteen, at det ved den anførte Deling af Honoraret var gaaet ud fra, at Bygningsinspektøren under Bygningens Opførelse omtrent vilde oppebære Udgifterne for den fornødne Assistance og Halvdelen af hans eget Honorar, men at Resten af sidst nævnte Honorar blev henstaaende indtil Arbejdets Fuldførelse, ikke som Sikkerhed for, at den samlede Overslagssum ikke blev overskredet, hvilket ikke kunde lægges Bygmesteren til Last, dersom Pri-serne paa de i Overslaget optagne Materialier og Arbejder steg under Bygningens Opførelse, eller dersom der, efter forud erhvervet Tilladelse, foretoges Forandringer i Planen, som medførte forøgede Udgifter, men derimod til Sikkerhed for, at Bygningen opførtes paa den foreskrevne Maade, og at han ikke uden foregaaende Tilladelse foretog nogen Forandring i Planen, som kunde bevirke forøgede Udgifter. Da det derhos ikke kunde paalægges Bygningsinspektøren at staa i Forskud for Betalingen for den fornødne Assistance ved Udarbejdelsen af Planer og Arbejdstegninger, gjentog Komiteen sin Indstilling, hvilken Ministeriet derefter bifaldt under 29. Apr. Arbejdet tilendebragtes ikke i den beregnede Tid af 24 Maaneder, og Ministeriet bevilgede derfor ved Skrivelse af 17. Maj 1865, at Justitsraad Hansens Honorar fremdeles maatte udbetales ham med 140 Rdl. maanedlig. Ligeledes blev Ministeriets Tilladelse flere Gange indhentet til fremdeles at beholde og lønne Konduktør og Opsynsmand.

I den oven nævnte Skrivelse af 17. Jan. 1863 havde Ministeriet tillige be-gjært Konsistoriums Erklæring med Hensyn til flere i Anledning af Opførelsen af Museumsbygningen opstaaede Spørgsmaal, paa hvilke det allerede tidligere havde henledet Konsistoriums Opmærksomhed. Efter herom at have indhentet Erklæring fra den tidligere i Anledning af Foreningen af det kgl. naturhistoriske Museums Samlinger med Universitetets naturhistoriske Samlinger nedsatte Komite, udtalte Konsistorium sig i Skrivelse af 13. Apr. om disse Spørgsmaal. Det angav først, hvilke Bygninger det af Hensyn til den nye Museumsbygning vilde være nødvendigt at nedrive, dels strax, førend Byggearbejdet paabegyndtes, dels senere hen, naar den nye Bygning skulde tages i Brug, samt paa hvilken Maade det var paatænkt at erstatte de Lokaler, som herved faldt bort. Blandt disse Bygninger var en til den af Prof. Clausen beboede Professorbolig hørende Staldbygning tillige med Vognskure. I Erstatning for den Leje, som denne herfor ved Udlejning havde oppebaaret, indstillede Konsistorium, at der tilstodes ham et aarligt Beløb af 150 Rdl. Prof. Clausen led derhos et betydeligt Tab derved, at største Delen af den til hans Bolig hørende Have skulde indtages til den nye Bygning. Dette Tab vilde han imidlertid ikke ansætte til nogen Pengeværdi; men han ønskede, at saa vel Staldbygningen som Vognskurene nedreves paa en Gang og Gaardspladsen derved kunde sættes i en nogenlunde hyggelig Stand. Endelig udtalte Konsistorium sig om det Spørgsmaal, hvorvidt det maatte være gjørligt og i det hele at foretrække, for en større Symmetris Skyld, at henlægge Museumsbygningen i en Afstand af 17 Al. fra Bibliotheksbygningen i Stedet for den Afstand af 21 Al., som Komiteforslaget og Grundtegningen havde foreslaaet, hvorved det nemlig vilde blive muligt i sin Tid at kunne opføre en Bygning ud til Nørregade af samme Dybde som Bibliotheksbygningen (28 Al.) og i samme Afstand af 17 Al. fra Museumsbygningen.

Herom udtalte den oven for nævnte Komite under 4. Marts, at den vel delte Ministeriets Anskuelse, at det vilde have været heldigt, om Endegavlene af de

store Bygninger ud til Fiolstræde og Nørregade havde kunnet blive lige brede, men at den dog i det hele, for Synet fra Krystalgade af, ansaa dette for en mindre Ulempe, eftersom denne Endegavlens ulige Bredde paa Grund af Krystalgades Smalhed kun vilde blive lidet iøjnefaldende, og for saa vidt Øjet maatte bemærke den, vilde den dog tabe alt det stødende, da den større Bredde af Bibliotheksgavlen var saa godt motiveret af Bygningens ejendommelige Bestemmelse. En Bygning paa 28 Al. Dybde ud til Nørregade maatte paa Grund af Lysforholdene ligeledes være en Bygning, der udgjorde et eneste Rum gennem alle Etagerne og som enten oplystes fra begge Sider eller fra oven, og hvad enten man tænkte sig Bygningen bestemt som nyt Lokale for de der værende store Samlinger af Mineralogica og Geognostica, eller som Arbejdslokaler og Avditorier, forekom det Komiteen lige u hensigtsmæssigt at ville, til Ulempe for den alt staaende Bibliotheksbygning og den Museumsbygning, hvis Opførelse nu skulde begynde, forbeholde en eventuel Bygning ud til Nørregade en Bredde og en Plads, som man næsten med Sikkerhed kunde vide, man ikke vilde have Brug for, men som begge de nævnte Bygninger havde Brug for. Hvad nemlig begge Bygninger i høj Grad havde Brug for, var Lys, og at tage en Femtedel af det projekterede Mellemrum mellem den 3etages høje Museumsbygning og Bygningerne paa begge Sider af den, vilde upaatvivlelig blive at indskrænke det nødvendige Lys og at gribe væsentlig ind i Hensigtsmæssigheden og Brugbarheden af baade Bibliothek og Museet. Den Indflydelse paa Bibliothekets Belysning, som Afstanden af 21 Al. vilde have, kunde allerede skjønnes af den i Vintermaanederne meget følelige Indflydelse, som Festsalsbygningen, der dog stod i en større Afstand, allerede udøvede. Komiteen kunde derfor ikke anbefale en nærmere Henlæggelse, end den projekterede, til Bibliotheksbygningen, og fraraadede dette saa meget indstændigere, som Bygningsinspektøren aldeles delte Komiteens Betæneligheder. Sluttelig gjorde Komiteen opmærksom paa, at saafremt der i sin Tid maatte ønskes til et eller andet særeget Øjemed et ejendommeligt Lokale af en større Dybde end den for Nørregadebygningen foreslaaet almindelige af 16 Al., da ikke alene tillod, men paa en egen Maade ligesom opfordrede netop Linien ud til Nørregade, endog af arkitektoniske Hensyn, at opføre et eget dybere Parti i den midterste tredje Del af den lange Strækning ud til denne Gade.

Konsistorium tiltraadte ganske Komiteens Betragtninger og indstillede derfor, at der ikke foretoges nogen Forandring med Hensyn til Afstanden mellem Museumsbygningen og Bibliotheksbygningen. I Skrivelse af 22. Apr. bifaldt Ministeriet saa vel denne Indstilling som de oven for nævnte Indstillingspunkter.

Under Opførelsen foretoges der med Ministeriets Billigelse Forandringer i enkelte Retninger af den approberede Plan. Glastaget lagdes i Højde med det øvrige Tag, for at forebygge Ulemperne ved, at Sneen samlede sig og blev liggende paa det paatænkte fordybede Tag. I Stedet for de foreslaaede ottekantede gule og blaa Murstensfliser til Hallen, der let vilde blive slidte og afgive meget Støv, belagdes samtlige Gulve i Vestibulen, Korridoren og Hallen med belgiske Marmorfliser. I de under Gesimsen murede Medailloner anbragtes 16 Stkr. af Ler modellerede og brændte Dyrehoveder; paa Sejlerne i Hallen anbragtes Figurer.

Ved en af Bygningsinspektøren i Febr. 1866 foretaget Opgjørelse over samtlige Udgifter, der enten allerede vare afholdte eller vilde medgaa, viste det sig, at der paa Grund af forskellige Omstændigheder, deriblandt heldige Lici-

tationer, vilde opnaas en Besparelse af c. 12,000 Rd. Efter Indstilling fra Komiteen bifaldt Ministeriet ved Skrivelse af 7. Apr. 1866, at denne Besparelse maatte anvendes saaledes, at der til Dekoration stillede 7,000 Rd., til Disposition paa Kontoen til uforudsete Udgifter — Dekorationsudgifterne, der ikke forud kunde beregnes, vare ikke særskilt blevne optagne i det oprindelige Overslag, men indbefattede under den opførte Sum til uforudsete Udgifter —, saaledes at en eventuel Overskridelse af denne Konto forlods blev dækket af Besparelserne af de øvrige Konti. Resten af Besparelsen stillede til Disposition til Udførelse af flere Arbejder og Indretninger, som havde vist sig at mangle i det oprindelige Overslag samt til de ikke under Bygningssummen indbefattede Udgifter til det fornødne nye Inventarium og til Omdannelsen af de ældre Inventariegenstande, dog at der foreløbig kun skulde udføres alle Prøvearbejder, som vare nødvendige, førend der kunde affattes Overslag over de samlede Udgifter til Inventariet. Ministeriet tilføjede, at det ansaa det som en Selvfølge, at Komiteen paasaa, at der under ingen Omstændigheder fremkom nogen Overskridelse af den til Arbejdet i det hele bevilgede Sum.

Efter Komiteens Indstilling har Ministeriet bevilget 3 Andragender fra Haandværkere og Leverandører om Erstatning for Tab, de havde paadraget sig ved at efterkomme deres kontraktmæssige Forpligtelser. Der tilstodes Muremester Berlin, der havde maattet forhøje Svendenes Dagløn, 700 Rd., Tømmermester Rothe, der havde begaaet en Fejlregning ved Overslaget over Trappearbejdet, 433 Rd. 45 Sk. og Grosserer Hagen for Tab ved Leverance af Marmorfliser 500 Rd.

Bygningsarbejdet fuldenttes i Novbr. 1867. De samlede Udgifter ved Bygningens Opførelse beløb 175,664 Rd. 9 Sk. Da der var bevilget 187,000 Rd., udgjorde Besparelsen altsaa 11,334 Rd. 25 Sk. Heraf anvendtes i Henhold til den Ministeriet ved Tillægsbevillingsloven f. 1866 67, Anmærkningen til Kommunitets Udgiftspost 13 givne Bemyndigelse 10,312 Rd. 58 Sk. til Inventarium, Resten til Flytning m. v. Til Inventariet bevilgedes 27,500 Rd., hvilket i Forbindelse med de nys nævnte 11,334 Rd. 25 Sk. udgjør 38,834 Rd. 25 Sk., den fulde Udgift til Inventariet, derunder indbefattet Inventarium til den nye Avdatoriebygning og Studiesamlingen i Kommunitetsbygningen 560 Rd. 82 Sk. (se neden for). Til Samlingernes Henflytning, Rengjøring, Omordning og Opstilling m. m. bevilgedes og brugtes 7,492 Rd. 22 Sk. Af Inventariekontoen afholdtes, med Ministeriets Tilladelse, Udgiften til et af Maler Storch udført Brystbillede af Kong Christian IX.

I Marts 1871 var Bygningen fuldt monteret, og Bygningskomiteen*), som havde fortsat sin Virksomhed ogsaa med Hensyn til Anskaffelsen af Inventariesagerne, opløste sig.

— Da den zoologiske Museumsbygning blev rykket tilbage fra Gadelinien, begjærede Undervisningsministeriet af Justitsministeriet Dispensation fra Bygningslovens § 5, i Følge hvilken der skulde anbringes Hegn ud for det zoologiske Museum og Kommunitetsbygningen i Krystalgade, Justitsministeriet meddelte Dispensationen, dog paa Vilkaar, at Krystalgade, ligesom den af Universitetet alt var reguleret ud for Museumsbygningen, nu ogsaa paa Universitetets Bekostning

*) Efter at Kvæstor, Justitsraad Frydensberg var afgaaet ved Døden, indtraadte den nye Kvæstor, Kammerraad Gede som Medlem.

blev reguleret paa den øvrige Strækning til Nørregade, saaledes at Fortovslineen førtes lige igjennem til ud for Kommunitetsbygningen og derefter parallelt med denne Bygning ud til Nørregade, efter nærmere Anvisning af vedkommende Bro-lægningsinspektør, og at det til Universitetets Grund hørende Areal, der saaledes kom til at ligge i umiddelbar Forbindelse med Krystalgade uden at være udlagt til offentlig Gade, fremtidig efter Kjøbenhavns Magistrats nærmere Bestemmelse vedligeholdtes og renholdtes paa samme Maade som den tilstødende Del af Gaden paa Universitetets Bekostning. Magistraten erklærede det derhos for en Selvefølge, at Universitetets Ejendomsret til Grunden ikke paa nogen Maade ved denne Ordning præjudiceredes, saaledes at der i sin Tid, naar der blev Spørgsmaal om at ombygge Kommunitetsbygningen, kunde finde en endelig Regulering af Forholdet Sted.

Herom meddelte Ministeriet Komiteen for Opførelsen af Museumsbygningen Underretning ved Skrivelse af 3. Juli 1869.

— I Loven om det kgl. naturhistoriske Museums Overgang til Kjøbenhavns Universitet af 29. Decbr. 1862 § 5 hedder det: »Museernes Specialbudgetter tillige med Statskassens aarlige Tilskud til disse bestemmes ved Finansloven, første Gang ved Finansloven for Finansaaret 1864—65. Paa det zoologiske Museums Budget optages en særlig Konto for den under den zoologiske Professor henlagte Studiesamling«. I Henhold til denne Bestemmelse begjærede Ministeriet i Skrivelse til Konsistorium af 27. Apr. 1863 de hertil sigtende detaillerede Forslag med den fornødne Motivering. Konsistorium anmodede Konf. Forchhammer, Prof. Steenstrup samt Kvæstor om, efter foregaaende Konference med den da værende Direktion for det kgl. naturhistoriske Museum og med de ved oven nævnte Lov af 29. Decbr. 1862 særlig bestemte Bestyrelsesautoriteter ved de forenede Museer, at meddele Betænkning herover.

Under 30. Juli indsendte denne Komite en udførlig Erklæring, i hvilken den udtalte, at den allerede af den Grund ikke saa sig i Stand til at fremkomme med de begjærede Forslag, at det ikke havde været muligt for den at danne sig en klar og bestemt Forestilling om, hvorledes Virksomheden ved det forenede Museum og Bestyrelsesforholdene ved samme i det hele vilde stille sig, eller om Karakteren og Omfanget af den Medhjælp i forskjellige Retninger, som vilde fordres for at holde det hele i en passende regulær Gang. Hertil kom, at nye Budgetter, udarbejdede med særligt Hensyn til Museernes Forening, efter Komiteens Mening maatte anses for lidet hensigtsmæssige i det Mellemrum af mindst et Par Aar, som vilde hengaa, førend Museumsbygningen var færdig og Foreningen som Følge deraf i Virkeligheden kunde iværksættes. I den nærmeste Fremtid var det formentlig det mest nødvendige, at Foreningen og S sammensmeltningen af de ensartede, men adskilte Dele af Samlingerne af al Kraft blev forberedt og fremmet, og at de dertil hørende Præparationer, Ordninger og Opstillinger saa vidt muligt foretoges ved Hjælp af de Kræfter, som stode til Museets Raadighed. De for Museerne til de seneste Aar gjældende Budgetter vilde formentlig i saa Henseende give Museumsbestyrelserne alt det Raaderum, disse maatte kunne ønske, for efter bedste Skjønnende at kunne fremme de oven nævnte nærmest liggende Formaal. Komiteen foreslog derfor, at de for Museerne hidtil gjældende Budgetter med deres Konti og Underkonti maatte, som de vare, bibeholdes for Fi-

nansaaet 1864—65, saaledes at der ligesom hidtil maatte anvendes paa en Konto, hvad der mulig sparedes paa en anden (Lønningskonti alene undtagne). Saafremt dette bevilgedes, vilde den nye Museumsbestyrelse, der skulde dannes inden d. 1. Apr. 1864, naar den til den Tid overtog Ledelsen af Fællesmuseet, have hele det kgl. Museums Annum til Disposition for Aarets Virksomhed. I Stedet for en særlig Konto for den under Universitetsprofessoren henlagte Studiesamling foreslog Komiteen derhos, at Universitetsmuseets Budget midlertidig uforandret bibeholdtes for Aaret 1864—65, og i Overensstemmelse hermed ansaa den det for rigtigst, indtil Museumsbygningen var færdig og Sammenflytningen var foregaaet, at Regnskabsvæsenet forblev uforandret, saaledes at der efter de hidtil fulgte Regler aflagdes 2 særskilte Regnskaber, nemlig et for det kgl. Museum og et for Universitetsmuseet. Først naar Sammenlægningen var foregaaet, og der var taget endelig Bestemmelse om hver enkelt Afdelings Virksomhed og om de dermed forbundne Udgifter, burde der aflægges et særskilt Regnskab efter de da foreskrevne Regler, som med Hensyn til Anvendelsen af Moltkes Legats Renter ikke vilde kunne bestemmes uden efter Forhandling med Besidderen af Grevskabet Bregentved. Komiteen udtalte sig sluttelig om Lønningsforholdene ved Museerne; men herom er det fornødne bemærket foran S. 129—32.

Konsistorium indsendte Komiteens Erklæring med Skrivelse af 22. Sept. til Ministeriet, idet det udtalte, at det ganske tiltraadte dens Forslag. I Finanslovudkastet for 1864—65 optoges derfor de for de tvende Museer gjældende Budgetter med deres Konti og Underkonti. Da Museumsraadet heller ikke for 1865—66 saa sig i Stand til at udarbejde Specialbudgetter, sammenarbejdede Ministeriet, med Benyttelse af de Beløb, der i Følge de hidtidige Finansbevillinger havde været stillede saa vel til det kgl. naturhistoriske Museums som til Universitetets zoologiske Museums Raadighed, begge Museers Budgetter til et samlet Specialbudget. Dette Specialbudget gik gennem de følgende Budgetter, idet det stadig, saa længe det endnu ikke var afgjort, hvorledes Arbejderne i Museet vilde være at fordele paa de forskellige Afdelinger, og saa længe der paa Grund af Indflytningen i det nye Museum og den manglende Ordning af Samlingerne i den nye Bygning ikke var tilveiebragt nogenlunde faste og varige Tilstande, viste sig ugjærligt at udarbejde et for en længere Aarrække gjældende Normalbudget for det zoologiske Museum og dets enkelte Afdelinger. Efter at der derimod i det foran S. 169 ff. omtalte Lønningslovforslag var foreslaaet en Ordning af Personalforholdene, der, efter den senere iværksatte Inddragelse af Museets 2det Inspektorat, jfr. neden for, kunde lægges til Grund for Arbejdernes Fordeling i Museet, og efter at fremdeles Indflytningen i den nye Museumsbygning var tilendebragt og Bygningen selv allerede længe havde været taget i Brug, saa at de Hindringer maatte antages at være fjærned, som hidtil havde været i Vejen for at tage Fremtidsbestemmelser om Udgifterne til Museet, anmodede Ministeriet under 21. Marts 1870 Konsistorium om at paalægge Museumsraadet at afgive et motiveret Forslag dels om Ordningen af Museets forskellige videnskabelige Afdelinger, dels til det tilbage staaende Specialbudget for det forenede Museum. Dette burde efter Udtrykkene i Ministeriets Skrivelse omfatte Udgifterne til Fornødenhederne saa vel for Museets enkelte Afdelinger som for Museet som samlet Institution, eller med andre Ord for samtlige de Udgifter, som i Anm. til Finanslovforslaget f. 1870—71

fandtes optagne under II, III og IV. Efter at Konsistorium havde meddelt Museumsraadet dette Paalæg, modtog det under 19de Maj Forslag til et Normal- og Specialbudget for Museet samt Fordelingen af dets videnskabelige Afdelinger.

Museumsraadet delte sig i et Flertal (Steenstrup og Reinhardt) og et Mindretal (Schiødte). Flertallet opstillede de neden anførte Forslag, hvis Begrundelse det indledede med følgende Bemærkninger: Det kgl. naturhistoriske Museum bestod af 4 zoologiske Afdelinger: 1ste for Pattedyr og Fugle, 2den for Krybdyr, Fiske, Krebsdyr og Orme, 3dje for Insekter, Edderkopper og Myriapoder, 4de for Bløddyr og Straaldyr. Den Lundske palæontologiske Samling havde haft Bestyrer tilfælles med første Afdeling, og der havde ikke været tildelt den noget særskilt Annum. Inspektorerne's Antal blev senere ved Dr. Becks Entledigelse indskrænket til 3, og fjerde Afdelings Tarv havde siden den Tid, ved Hjælp af en speciel Assistance, været varetaget af Prof. Steenstrup. End videre havde siden 1860 Bestyrelsen af Krybdyr- og Paddesamlingen med Direktionens Billigelse været overtaget af første Afdelings Bestyrer. Ved Prof. Krøyers Entledigelse var atter en større Afdeling af Museet blevet uden særlig Bestyrer; dog var herfra undtaget Krebsdyrsamlingen, som efter Ministeriets Resolution af 11. Maj 1870 blev forenet med Museets tredje (entomologiske) Afdeling for den nu værende Bestyrers (Prof. Schiødtes) Funktionstid, jfr. neden for S. 489. Den Organisation af Museet, som for den nærmeste Fremtid syntes at maatte blive Følgen af denne Forholdenes historiske Udvikling, vilde altsaa blive følgende:

1. Museets første Afdeling vilde omfatte Pattedyr, Fugle, Krybdyr og Padder. Dens Opstillingslokaler fandtes alle i Museets øverste Etage, med Undtagelse af de i Hallen anbragte større Skeletter og udstoppede Dyr. Med denne Afdeling vilde for Tiden og vel i Regelen Bestyrelsen af den Lundske palæontologiske Afdeling være forenet. Til Tjeneste ved denne Afdeling vilde være, foruden Bestyreren, den ene Konservator (Hansen) samt Portneren (Christensen), for saa vidt hans andre Forretninger gjorde dette muligt.
2. Museets anden Afdeling vilde omfatte Fiske, Orme, Bløddyr og Straaldyr (med Protozoer), eller med andre Ord Museets tidligere anden og fjerde Afdeling, med Undtagelse af de til første for stedse og til tredje Afdeling midlertidig afgivne Klasser. Dens Opstillingslokaler optog Museets Stueetage, med Undtagelse af den første Afdeling i Hallen indrømmede Plads. Dens Bestyrelse overtoges indtil videre af Prof. Steenstrup med Museumsassistenten, Dr. Lütken som Underbestyrer og Hr. Mørch som malakologisk Assistent. Konservator Conradsen vilde, som hidtil, have at dele sin Tid mellem denne Afdeling og Studie- og Forelæsningssamlingen.
3. Museets tredje Afdeling vilde omfatte Insekter, Edderkopper, Tusindben og midlertidig Krebsdyr. Dens Lokaler laa samlede i Mezzaninens øverste og søndre Floj. Denne Afdeling havde hidtil ikke haft nogen Assistent eller Konservator. Derimod var en saadan ansat ved den Westermanske Insektsamling, som udgjorde en egen Afdeling af Museet, men hvis Lokale stødte umiddelbart op til den entomologiske Afdeling, og med hvilken det nærmere Tilsyn var overdraget dennes Bestyrer (Prof. Schiødte), ligesom det ogsaa var paalagt Konservator Løvendal, foruden at udføre det Arbejde, som udfordredes til selve Konservationen af den Westermanske Insektsamling og

til Hjælp ved dennes offentlige Afbenyttelse, at deltage i den Sum af entomologiske Arbejder, som den nævnte Samlings Modtagelse i Museet maatte fremkalde i større eller mindre Omfang ved dettes nu værende entomologiske Samlingers mulige delvise Omordning for at kunne slutte sig til den Westermanske, jfr neden for.

4. Den under Professor zoologiæ henlagte Studie- og Forelæsningssamling, Konservator Conradsen. Dens Lokaler fandtes dels i Kommunitetsbygningen, dels i det tilstødende Avditorium; desuden var der indrømmet den Magasinrum i Loft- og Kjælderetagen i den store Museumsbygning. Endelig var den danske palæontologiske Samling (Levninger af danske Dyr fra den forhistoriske Tid) midlertidig opsillet i Hovedbygningens Mellemetage.

Hver af disse 4 Afdelinger vilde i Følge Museumsloven være at opføre paa Budgettet med sit særskilte Annuum, hvorhos der tillige vilde være at opføre et aarligt Beløb til Museets Fællesudgifter. Flertallet forelagde da følgende

Forslag til Universitetets zoologiske Museums Normalbudget.

I. a. Lønninger	} se Forslag til Lov om Lønninger for Universitetet m. m	
b. Assistancesummen		
II. Til Museets Fællesudgifter og til dets enkelte Afdelinger:		
a. Til Museets Fællesudgifter, nemlig til literære Hjælpebidler, Bogbinderarbejde, Fragt og Porto, Brændsel, Belysning og Rengjøring, Kontormaterialier, til uforudsete Udgifter samt (eventuelt) Tilskud til Afdelingerne		2,004 Rd. » Sk.
b. 1ste Afdeling (Pattedyr, Fugle, Krybdyr og Padder) samt den Lundske palæontologiske Afdeling		550 — » —
c. 2den Afdeling (Fiske, Orme, Bløddyr, Straaldyr og Protozoer)		380 — » —
d. 3die Afdeling (Insekter, Edderkopper, Tusindben og Krebsdyr), herunder ogsaa indbefattet Udgifterne til den Westermanske Insektsamling		380 — » —
e. Studie- og Forelæsningssamlingen		200 — 43 —
	I alt	3,514 Rd. 43 Sk.

hvilket Beløb var 250 Rd. mindre end Summen af det for Øjeblikket gjældende Budgets Konti II, III° og IV. Til nærmere Oplysning tilføjede Flertallet endnu følgende:

ad II. a. (tidligere Konto IV.) Denne Konto var her opført med et betydelig mindre Beløb end paa Finansloven for 1870—71, idet man dels havde overført et Beløb, svarende nogenlunde til, hvad der af Kontoen gennemsnitlig havde været udredet i Tilskud til Afdelingerne, til disses Konti, dels havde fradraget 250 Rd., med hvilket Beløb det under tidligere Forhandlinger om Lønningsforholdene ved Museet var vedtaget, at Museets Fællesudgifter skulde ned sættes, samtidig med, at de paa Lønningsforslaget optagne 1,450 Rd. til Assistance ved Museet bevilgedes. Skulde denne sidst nævnte Sum ikke blive bevilget, vilde selvfølgelig de her opførte 2,004 Rd. være at forhøje til 2,254 Rd. I øvrigt var Konto II. a. forudsat anvendt omtrent saaledes:

a. til literære Hjælpebidler og Bogbinderarbejder	100 Rd.
b. - Fragt og Porto	200 —

c. til Brændsel, Belysning og Rengjøring	1,500 Rd.
d. - uforudsete Udgifter, Kontormaterialier samt (eventuelt) extraordinære Tilskud til Afdelingerne	204 —

men det forudsattes, at Administrationen, som hidtil, vilde have Raadighed til at anvende paa den ene af disse Konti, hvad der maatte spares paa den anden. Udgifterne til literære Hjælpemidler og Bogbinderarbejder vare beregnede en Del lavere end det Beløb, der hidtil var blevet anvendt i denne Retning, da man havde antaget, at Universitetsbibliothekets Nærhed vilde gjøre en Indskrænkning af disse Udgifter mulig; derimod havde Flertallet ikke turdet anslaa et mindre Beløb til Fragt og Porto for ikke at komme i Forlegenhed ved at skulle udrede et større Beløb i Fragt, hvis Omstændighederne skulde gjøre det nødvendigt. Heller ikke havde det endnu turdet gjøre Regning paa, at Udgifterne til Brændsel, Belysning og Rengjøring vilde beløbe sig til mindre end 1,500 Rd., da Rengjøringsudgifterne sandsynligvis vilde blive temmelig store efter et forventet talrigt Besøg fra Publikums Side, og den daglige Rengjøring langtfra vilde kunne bestrides af Portneren alene. Heller ikke havde man kunnet ansætte et lavere Beløb end c. 200 Rd. til uforudsete Udgifter samt til Kontorudgifter.

ad II. b. Tidligere Annuum 350 Rd., for Krybdyr- og Paddesamlingen 80 Rd., fast Tilskud 120 Rd., i alt 550 Rd.

ad II. c. Tidligere Annuum for 4. Afdeling 200 Rd., for Orme og Fiske 100 Rd., fast Tilskud 80 Rd., i alt 380 Rd.

ad II. d. Tidligere Annuum for 3. Afdeling 200 Rd., for Krebsdyrene 70 Rd., fast Tilskud 100 Rd., til Konservationsmidler til den Westermanske Samling 10 Rd., i alt 380 Rd.

ad II. e. Hertil desuden, som hidtil, Renterne af de Moltkeske, Fuirenske og Wadske Legater 442 Rd. 34 Sk, af hvilke dog de 100 Rd. (Moltkes Legat Konto III.) kun kunde anvendes til Assistance.

Prof. Schiødte havde vel ikke givet noget afvigende Votum fra Museumsraadets Indstilling; men under Sagens Cirkulation i Museumsraadet havde han i flere Skrivelser nærmere præciseret sin Stilling til Sagen. Af disse Skrivelser, som indsendtes med Raadets Erklæring, hidsættes følgende: Ordningen af Museets videnskabelige Afdelinger maatte, efter den nu iværksatte Inddragelse af Museets 2det Inspektorat, blive saaledes, at 1ste Inspektorat overtog Hvirveldyr, 2det Inspektorat Leddyr og 3dje Inspektorat lavere Dyr. Idet saaledes Krybdyr og Fiske fra det hidtidige 2det Inspektorat gik over til 1ste, Krebsdyr til 2det og Orme til 3dje Inspektorat, vilde en betydeligere Ændring i Anvendelsen af »Assistancesummen« (deraf alene 600 Rd. til Assistance ved 2det Inspektorats efterladte Samlinger) blive en nødvendig Følge, saasom det var klart, at der af dette betydelige Beløb, 1450 Rd., uden mindste Vanskelighed vilde kunne afgives den attraaede Lønning til en Assistent ved 2den (den entomologiske) Afdeling, der ganske savnede den Assistance, hvormed de andre Afdelinger vare forsynede. Prof. ord. zool. maatte nu selvfølgelig definitivt bestemme sig, hvorvidt han vilde overtage det 3dje Inspektorat (lavere Dyr). Hans Stilling til Museumsloven havde hidtil været aldeles abnorm. De c. 642 Rd. (III.) maatte fordeles i passende Forhold over Museets Afdelinger, Forelæsningssamlingen kunde næppe behøve mere end c. 200 Rd.; til 1ste Afdeling kunde passende gaa 200 Rd., til 2den og 3dje 100 Rd. til hver. De 250 Rd. fra forrige 2det (Kroyers) Inspektorat kunde for-

mentlig fordeles saaledes: 150 Rd. til 1ste Inspektorat (for Krybdyr og Fiske), 70 Rd. til 2det (for Krebsdyr) og 30 Rd. til 3dje (for Orme). Under »IV. Fællesudgifter til alle Museets Afdelinger« burde »b. Fragt og Porto« paa Grund af de højst ulige Krav til denne Konto inden for de enkelte Afdelinger slaas sammen med »d. Tilskud til Afdelingerne«, vel omtrent i følgende Forhold: 1ste Inspektorat c. 300 Rd., 2det og 3dje hvert c. 200 Rd. Ved denne Fordeling i Forbindelse med den foreslaaede Ændring i Fordelingen af Assistancesummen vilde 2det (det entomologiske) Inspektorat endelig sættes i Stand til at effektuere den paatrængende nødvendige Udførelse af Museumslovens Bud angaaende en indenlandsk Samling. Udgiften IV. e. til Brændsel m. m. syntes urimelig stor. Opvarmningen efter den nu værende Varmeindretning burde begrænses til Udstillingslokalerne, alle Arbejdsværelserne burde have Kakkellovne til Brænde.

Kvæstor udtalte sig under 30. Maj om Forslaget. Han gjorde opmærksom paa, at det under Forhandlingerne om Lønningsforslaget var blevet vedtaget, at Fællesudgifterne skulde nedsættes med 250 Rd., samtidig med, at de paa Lønningsforslaget optagne 1450 Rd. til Assistance bleve bevilgede i Stedet for den nu værende Assistancesum 880 Rd. Ligeledes var det under samme Forudsætning under Forhandlingerne forudsat og af Museumsraadet erkjendt, at de 50 Rd., som ved Universitets Direktionens Skrivelse af 18. Jan. 1848 vare tillagte Museet til Samlingernes Offentlighed af de ved Finansloven under Universitetets Udgiftspost 3. m. bevilgede 200 Rd. burde bortfalde og Beløbet derfor føres til Afgang ved Budgettet f. 1871—72. For saa vidt den omtalte Forhøjelse imidlertid ikke indtraadte fra 1. April 1871, vilde det være nødvendigt ved Museets Budget for 1871—72 midlertidig at forhøje Fællesudgifterne 2000 Rd. saa vel med disse 50 Rd. som med de oven nævnte 250 Rd. til 2300 Rd. End videre henstillede han, at de under II. a og II. e. foreslaaede Beløb afrundedes saaledes, at henholdsvis 4 Rd. og 43 Sk. bortfaldt. Hvad det under II. a. foreslaaede Beløb af 1500 Rd. til Brændsel, Belysning og Rengjøring angik, udtalte han, at der vel var Grund til ikke at nedsætte dette Beløb, førend der havdes nogle Aars Erfaring om de hertil medgaaende Udgifter, men at Beløbet paa den anden Side heller ikke burde betragtes som en fast vedvarende Normalsum, hvorover Museet i Tilfælde af Besparelse kunde disponere til Fordel for de andre Underafdelinger af Fællesudgifter. Han henstillede derfor, at det tilkjendegaves Museumsraadet, at mulige Besparelser paa denne Afdeling ved Finansaarets Udgang skulde indbetales i Kvæsturen uden at kunne anvendes til andre Ojemed.

Efter Konsistoriums Indstilling i Skrivelse af 13. Juni bifaldt Ministeriet under 30. Juni 1870, at Ordningen af Afdelingerne i Museet foretoges paa den af Museumsraadets Flertal foreslaaede Maade, og at Budgettet affattedes i Overensstemmelse med det af Kvæstor i saa Henseende fremsatte Forslag. Dette Budget bevilgedes ved Finansloven for 1871—72. Efter at Lønningsloven af 25. Marts 1871 var traadt i Kraft, udgik af Museets Budget I. a. (Lønninger) og I. b. (Assistancesummen) samt den oven nævnte midlertidige Forhøjelse af Museets Fællesudgifter 300 Rd., hvorimod der tilkom det Lundske Legat. Museets Normalbudget affattedes efter disse Forandringer saaledes:

Til Museets Fællesudgifter og til dets enkelte Afdelinger:

a. Fællesudgifter, nemlig:

Til literære Hjælpebidler og Bogbinderarbejde.....	100 Rd.
Fragt og Porto	200 —
Brændsel, Belysning og Rengjøring	1,500 —
Kontor- og uforudsete Udgifter samt eventuelle ekstraordinære Tilskud til Afdelingerne	200 —
	2,000 Rd.

b. 1ste Afdeling (Pattedyr, Fugle, Krybdyr og Padder) samt den

Lundske palæontologiske Samling

550 —

c. 2den Afdeling (Fiske, Orme, Bløddyr, Straaldyr og Protozoer)..

380 —

d. 3dje Afdeling (Insekter, Edderkopper, Tusindben og Krebsdyr)
samt den Westermanske Insektsamling

380 —

e. Studie- og Forelæsnings-samlingen

200 —

hvertil end videre er henlagt

Renten af det Moltkeske Legat

528 Rd. 55 Sk.

Den tidligere Rente havde kun været 417 Rd.

82 Sk., men var med Besidderen af Grevskabet

Bregentveds Samtykke blevet forøget med 110 Rd.

69 Sk., som udgjorde en Del af Renten af en

under Legatets Reservefond opsparet Kapital.

Renten af det Fuireske Legat

12 — 84 —

Renten af Fru Wads Legat

11 — 60 —

553 Rd. 7 Sk.

f. Det Lundske Legat.

360 —

3,870 Rd.

Dette Normalbudget bevilgedes ved Finansloven f. 1872—73.

— Under Forhandlingerne om Loven om det kgl. naturhistoriske Museums Overgang til Universitetet forhandlede det Spørgsmaal, om Lønningsudgifterne mulig kunde indskrænkes ved Inddragelsen af den ene Inspektorpost ved det forrige kgl. naturhistoriske Museum. Spørgsmaalet blev navnlig ved det Rigsdagen i Aaret 1859 forelagte Lovudkast om bemeldte Museums Overgang besvaret derhen, at Inspektorernes Antal ved den først indtrædende Afgang skulde nedsættes til 2, jfr. Lindes Medd. 1857—63 S. 38. Da nu Ministeriet i den foran omtalte Skrivelse af 18. Apr. 1865 havde indskærpet Museumsraadet ved Afattelsen af dets Budgetter at iagttage, at de forenede Museer nødvendigvis maatte bringes til at staa i et passende Forhold til, hvad Universitetet efter sin økonomiske Evne overhovedet saa sig i Stand til at anvende paa de øvrige til samme hørende videnskabelige Samlinger, udtalte Prof. Steenstrup i Skrivelse til Konsistorium af 4. Juli, at yderligere Indskrænkninger ikke kunde foretages uden paa de faste Lønningskonto, naar der ikke derved skulde gribes meget hæmmende ind i Museumsvirksomhedens Gang og Liv. I denne Henseende gjorde han opmærksom paa, at Museets ældste Inspektor, Prof. Krøyer formedelst Svagelighed i 7—8 Aar ikke havde været i Stand til paa nogen kjendelig Maade at virke for Museet,

og under de nye Forhold, hvori det skulde indtræde, vilde han endnu mindre kunne virke for det, hvis ikke en baade uventet og gjennemgribende Forandring i hans Helbredstilstand fandt Sted. Foranlediget herved opfordrede Ministeriet, da det var det magtpaaliggende at indskrænke Universitetets aarlige Bidrag til Museet inden for de snevrest mulige Grænser, under 16. Avg. Konsistorium til en nærmere Undersøgelse af dette Forhold og anmodede det navnlig om at gjøre Prof. Krøyer bekendt med, at Ministeriet, for saa vidt ikke en snarlig Forbedring af hans Helbredstilstand lod Museet vente fremtidig at kunne drage Nytte af hans Kræfter i et Omfang, der gjorde det forsvarligt at lade ham forblive i Stillingen, vilde se sig i den Nødvendighed at maatte andrage paa hans Entledigelse. Ministeriet paalagde derhos Konsistorium at forelægge Prof. Krøyer at tilvejebringe en Lægeattest til fornøden Oplysning. Konsistorium begjærede herefter under 11. Sept. Museumsraadets Erklæring om Inddragelsen af den ene Inspektorpost ved det forrige kgl. naturhistoriske Museum, og paalagde det at forskaffe den af Ministeriet forlangte Lægeattest.

Under 15. Jan. 1867 indsendte Museumsraadet til Konsistorium en Lægeattest, af hvilken det fremgik, at der intet Haab var om, at Prof. Krøyer nogen Sinde i Fremtiden igjen skulde komme til at virke for det zoologiske Museum ved egentlige Museumsarbejder. Raadet saa sig derfor nødsaget til at anbefale det i Ministeriets Skrivelse paatænkte Skridt, at lade Prof. Krøyer fratræde sit Inspektorembede i Naade og med Pension. Hvad dernæst angik Spørgsmaalet om Inspektorpostens Inddragelse og om den Maade, paa hvilken der fra Museets Side ved og efter Indflytningen vilde kunne sørges i den nærmeste Fremtid for de Dyreklasser, der hidtil havde hørt under dette Inspektorat, havde Mindretallet (Schjødte) ment, at Sagen krævede et Forslag fra Raadets Side om en Fordeling mellem de til overs blivende 3 Inspektorater af de under det inddragne Inspektorat henlagte Dyreklasser, hvorimod Flertallet (Steenstrup og Reinhardt) mente, at hverken Sagens nu værende Stilling eller Konsistoriums Skrivelse gav Anledning til et saadant Skridt. Saa vel i Følge Udtrykkene i Ministeriets Skrivelse som i Følge Udtalelser, der gik forud for den endelige Beslutning om Museernes Forening, ansaa Raadet det for givet, at der ved en eventuel Fratræden af en af Inspektorerne ikke let vilde blive Tale om Postens Gjenbesættelse, saa meget mindre som der under de tidligere Forhandlinger i saadant Tilfælde tillige var blevet stillet de fornødne Midler til en forøget Assistance i Udsigt. I Forhold til de ved Museet virkende videnskabelige Kræfter var det teknisk og manuel Hjælp, som Museet for Øjeblikket følte den største Trang til. Medens Raadet gjorde sikker Regning paa, at det hidtil værende Annum til de Klasser, som vilde blive ledige ved Prof. Krøyers Fratræden, vedblev og stilledes til Disposition til at fremme deres Ordning og Opstilling, udtalte det et Haab om, at der til Varetagelsen af Assistancen ved Arbejderne i disse Klasser og til yderligere teknisk og manuel Hjælp ved Museet af den fratrædende Inspektors Gage maatte blive forbeholdt 600 Rd., at anvende efter Raadets Skjøn i de oven nævnte Retninger.

Konsistorium tiltraadte i Skrivelse til Ministeriet af 4. Febr. Museumsraadets Indstilling om Prof. Krøyers Entledigelse, og var ligeledes enigt med dette i, at den ene Inspektorpost ved denne Lejlighed burde inddrages. Hvad angik den Pension, som vilde være at udrede til Prof. Krøyer, udtalte Konsistorium den Forventning, at samme ikke vilde komme til at paahvile Universitetet. I den aller-

største Del af Prof. Krøyers Embedstid havde han staaet i Statens og ikke i Universitetets Tjeneste, og Ubilligheden i at paabyrde dette sidste Institut Udredelsen af Pensionen til ham vilde være saa meget større som han i den Tid, i hvilken hans Lønning i Henhold til L. 29. Decbr. 1862 var udredet af Universitetet, aldeles ikke havde kunnet arbejde i dettes Tjeneste paa Grund af den Svagelighed, som nu bevirkede hans Afskedigelse. Hvad angik Raadets Indstillinger om at beholde Annuet ubeskaaret og om af den fratrædende Inspektors Gage at faa 600 Rd. til Disposition, forbeholdt Konsistorium sig at udtale sig herom, naar Fastsættelsen af det zoologiske Museums Specialbudgetter kom til Forhandling, jfr. foran.

Ved Skrivelse af 15. Febr. til Konsistorium lod Ministeriet Prof. Krøyer opfordre til at indgive sin Ansøgning om Entledigelse, en Opfordring, som Ministeriet gjentog ved direkte Skrivelse til Prof. Krøyer af 26. Juni s. A. I Henhold til derom indgivet Begjæring af 2. Juli blev Prof. Krøyer entlediget ved kgl. Resol. af 19. Oktbr. 1869, efter at der i Forvejen havde været ført Forhandlinger med Finansministeriet om Pensionens Udredelse, Forhandlinger, der førte til, at Pensionen udrededes af Universitetet alene. Finansministeriet gjorde under disse gjældende, at det var en Hovedregel, at Pensionen til en Embedsmand altid helt udrededes af den Landsdel eller særlige Institution, i hvis Tjeneste og Lønning han umiddelbart før Afskedigelsen havde staaet, og det uden noget Hensyn til, at der ved Pensionsberegningen blev at tage Hensyn til en Tjenestetid, der var tilbagelagt i en anden Landsdels eller Institutions Tjeneste, ja, naar Overgangen havde fundet Sted i Løbet af de sidste 5 Aar før Afskedigelsen, endogsaa til Indtægter, der vare oppebaarne andetsteds fra. Et Rigsdagen forelagt Lovforslag om extraordinær Pension til Prof. Krøyer bortfaldt ved dennes Død*).

*) Forslaget lyder saaledes:

„Forhen værende Inspektør ved Universitetets zoologiske Museum, Professor, Dr. phil. Henrik Nikolaj Krøyer, tillægges 1,200 Rd. i aarlig Pension af Universitetets Kasse fra den 1ste November 1869 at regne“.

Ligeledes meddeles her Motiverne til dette Lovforslag. „Ved allerh. Resol. af 15. Juni 1842 blev Professor Krøyer ansat som Inspektør ved det da værende kgl. naturh. Museum og forblev, efter dette Museums Overgang til Universitetet, i Henhold til Lov af 29. Decbr. 1862 i samme Stilling ved Universitetets forenede Museer. Som Inspektør har han oppebaaret en aarlig Lønning af 800 Rd. Da Overinspektorembedet ved det kgl. naturh. Museum i Aaret 1852 blev ledigt og ikke gjenbesat, tillagdes der ham af den vakante Overinspektørlønning et aarligt Honorar af 200 Rd. End videre har der siden Finansaaret 1860—61 ved de aarlige Finanslove været tilstaaet ham et personligt Tillæg af 500 Rd. Lønningen er siden den 1. April 1865 udredet af Universitetets Kasse. Under 19. Oktbr. 1869 er Professor Krøyer paa Grund af Svagelighed i Naade og med Pension entlediget fra sit Embede. Efter Pensionsloven af 5. Jan. 1851 udgjør hans Pension 823 Rd. 32 Sk. aarlig. Efter Ministeriets Overbevisning er der al Grund til at tilstaa Prof. Krøyer extraordinært en højere Pension. Han har paa Grund af det kgl. naturhistoriske Museums svævende Tilstand under de langvarige Forhandlinger, der endte med dets Forening med Universitetets Museer, baade været paa en exceptionel Maade lønnet med den oven for berørte Del af den tidligere Overinspektørlønning, der ikke har kunnet medtages ved Beregningen af den ham tilkommende Pension, og tillige er han under denne Overgangstilstand gaaet glip af den Lønningsforbedring, som ved det Rigsdagen allerede i Aaret 1859 forelagte Lovforslag om Museets Overgang til Universitetet stilledes Inspektorerne

— Under 28. Febr. 1869 indgav Prof. Schiødte et Andragende til Ministeriet om, at det forrige kgl. naturh. Museums Krebsdyrsamling, som han siden Sept. 1864 efter Prof. Krøyers Anmodning paa hans Vegne havde bestyret, maatte vedblive at staa under hans Bestyrelse og for Fremtiden forenes med de forenede Museers øvrige entomologiske Samlinger. Prof. Krøyer havde allerede tidligere udtalt sig i samme Retning. At han ved sine Skrifter, som for den største Del vare støttede paa den omtalte Samling, havde øvet en dybt indgribende Indflydelse paa Krebsdyrenes videnskabelige Bearbejdelse, var en evropæisk Kjendsgjerning, og hans Mening om, hvorledes Kontinuitet i disse Arbejder bedst kunde sikres, syntes derfor ikke at kunne nægtes Betydning. Han selv (Schiødte) fastholdt den Anskuelse, at de leddede Dyrs Række dannede et hele, hvoraf intet Afsnit hverken videnskabelig eller museumsmæssig kunde udskilles uden at hæmme den zoologiske Udvikling. Enhver Bearbejdelse af Stof, hvorved denne Sammenhæng ikke umiddelbart havdes for Øje, vilde nemlig falde uden for den Undersøgelseskunst, der siden Bacon ogsaa var Zoologiens Grundvold: »ut mens per artem fiat rebus par«. Sluttelig gav han en Oversigt over de Arbejder, der under hans Bestyrelse vare udførte, idet han tilføjede, at heraf vilde fremgaa, at det kgl. Museums Krebsdyrsamling var bragt i en Form, hvorefter det blev let at indordne tilkommende Forøgelse.

Dette Andragende sendtes af Ministeriet til Konsistoriums og Museumsraadets Erklæring. Museumsraadet afgav sin Udtalelse under 21. Marts 1870. Det bemærkede, at dets Hovedanskuelse fremdeles havde vist sig at gaa i de to modsatte Retninger, hvori det udtalte sig, den Gang tidligere et Forslag om samme Ordning forelaa som Andragende fra Klassens da værende Bestyrer, Prof. Krøyer, et Andragende, hvorpaa Ministeriet imidlertid den Gang ikke gik ind*). De to af Raadets Medlemmer (Steenstrup og Reinhardt) mente endnu stedse, at den i Forslag bragte Fordeling medførte visse Ulemper, som i deres Øjne ikke vare ubetydelige, og de fastholdt fremdeles, hvad de tidligere havde fremført med Hensyn til den historiske Begrundelse af den i Forslag bragte Ordning. De indrømmede imidlertid, at den med Bestyrelsen forbundne og i alle Henseender uhindrede Benyttelse af Museets Krebsdymateriale unægtelig kunde være af en særlig Betydning for den nu værende entomologiske Inspektors morfologiske Studier af den hele Arthropodrække, og troede i Betragtning heraf at kunne forene sig med ham om at indstille, at Krebsdyrklassens Bestyrelse overgik til Prof. Schiødte og i hans Bestyrelsestid forenedes med det entomologiske Inspektorat. Efter even-

i Udsigt. Nu da han er entlediget, indtræde de følelige Følger af denne uheldige Stilling, idet han efter de Embedsindtægter, han har oppebaaret, kun har opnaaet en Pension af oven anførte Størrelse. Dertil kommer Hensynet til hans personlige Fortjenester som videnskabelig Naturforsker, og Ønsket om at sikre ham et i det mindste saa rundeligt Udkomme, at han, uden at trykkes af Næringsorger, kan anvende Tiden efter Entledigelsen paa sine literære Arbejder, som der er alt Haab om, at han vil have Kræfter til at fortsætte, skjønt disse have svigtet ham til Udførelsen af hans hidtil hafte Embedsgjerning. Af disse Hensyn har Ministeriet tilladt sig at foreslaa hans Pension ekstraordinært bestemt til 1,200 Rd. aarlig⁴.

*) Denne hele Sag ligger, som vedrørende det forrige kgl. naturh. Museum, uden for nærværende Meddelelsers Omraade.

tuel Vakance vilde det altsaa atter blive at overveje og bestemme, om denne Ordning skulde vare ved eller ikke.

Denne Erklæring var kun underskrevet af Proff. Steenstrup og Reinhardt, i hvilken Anledning disse i Skrivelse til Konsistorium af s. D. udtalte, at Grunden hertil var, at Prof. Schiødte ikke havde villet gaa ind paa Indstillingen i den Form, ved hvilken de, efter forskjellige ham gjorde Indrømmelser, mente at maatte blive staaende, og at han havde henvendt sig direkte til Ministeriet uden i Forvejen at underrette Museumsraadet om, at han agtede at gjøre et saadant Skridt. De udtalte derfor det Haab, at der vilde blive givet dem Lejlighed til at lære at kjende og eventuelt udtale dem om Prof. Schiødtes seneste Udtalelser til Ministeriet.

Dette skete ogsaa. Prof. Schiødtes Henvendelse, der indeholdt en Besværing over, at hans Andragende af 28. Febr. 1869 endnu ikke var bragt til Afgjørelse, sendtes af Ministeriet til Erklæring af Konsistorium, der atter anmodede Museumsraadet om at ytre sig. Etatsr. Steenstrup og Prof. Reinhardt udtalte sig i Forening om Prof. Schiødtes Besværing, ligesom Etatsr. Steenstrup udtalte sig mod dennes Anker, for saa vidt de vare rettede særlig mod ham. Indholdet af disse Udtalelser forbigaas her, da de for Sagen selv have mindre Interesse.

Med Skrivelse af 13. Apr. 1870 forelagde Konsistorium Sagen for Ministeriet, idet det i Overensstemmelse med Museumsraadets Forslag indstillede til Ministeriets Billigelse, at Krebsdyrklassens Bestyrelse overgik til Prof. Schiødte og i hans Bestyrelsestid forenedes med det entomologiske Inspektorat. Konsistorium tilføjede derhos nogle Bemærkninger om den Maade, hvorpaa Sagen var blevet forhandlet, navnlig fra Prof. Schiødtes Side. Det var langtfra dets Mening at ville hindre Prof. Schiødte i at dissentiere fra de øvrige Medlemmer af Raadet, selv om hans Dissens kun drejede sig om Motiveringen af en Beslutning eller andre Punkter, som Konsistorium fra sit Standpunkt maatte anse for temmelig underordnede og ikke saa megen Omtale værd; men det maatte paa den anden Side bestemt fastholde, at Prof. Schiødte i denne Sag havde indtaget en Stilling, som det ikke kunde tilstedes den, der paa Embeds Vegne var Medlem af et Samfundsraad, at indtage. Ikke blot havde Prof. Schiødte fremsat nærgaaende Anker over Etatsr. Steenstrup, som efter Konsistoriums Skjøn dels vare aldeles ubestemte, dels, for saa vidt de havde et bestemt Indhold, ugrundede; men han havde saa vel for disse Ankers Fremsættelse som for sin Optræden i denne Sag i det hele valgt en Form og en Fremgangsmaade, som ikke kunde taales, saafremt en ordnet og regelmæssig kollegial Samvirken i Museumsraadet skulde være mulig. Prof. Schiødte var Medlem af Museumsraadet og som saadan pligtig at deltage i dets Forhandlinger og Voteringer, selv om han maatte befinde sig i Minoritet, og det kunde ikke være ham tilladt, fordi hans Mening ikke havde Udsigt til at gaa igjennem, vilkaarlig at stille sig uden for Forhandlingerne i Raadet for gennem direkt Henvendelse til Ministeriet at fremføre sine Anskuelser eller sine Besværinger; men han burde fremsætte sine dissentierende Anskuelser i Raadet, ligesom han burde fremføre sine Anker og Besværinger gennem Raadet, for at de derefter gennem Konsistorium kunde forebringes Ministeriet, for saa vidt de i Følge deres Beskaffenhed egnede sig hertil. Konsistorium ansaa det derfor, saafremt en ordnet og regelmæssig Forhandling og Forretningsgang i

Museumsraadet overhovedet for Fremtiden skulde finde Sted, for aldeles nødvendigt, at det blev tilkjendegivet Prof. Schiødte, at han ikke var berettiget til at stille sig uden for Forhandlingerne i Museumsraadet, fordi han maatte befinde sig i Minoritet med sine Anskuelse og Meninger, og at han, for saa vidt han vilde besvære sig over sine Kolleger i Raadet eller over de af Majoriteten i Raadet tagne Bestemmelser, havde at gjøre disse sine Anker gjældende i Raadet, for at de derfra gennem Konsistorium kunde forebringes Ministeriet, hvorimod direkte Henvendelse til Ministeriet i Anliggender, som henhørte til Museumsraadets Forretningskreds, var uforenelig med hans Stilling som Medlem af Raadet.

Under 11. Maj 1870 bifaldt Ministeriet, at Krebsdyrklassens Bestyrelse overgik til Prof. Schiødte og i hans Bestyrelsestid forenedes med Museets entomologiske Inspektorat. Det paalagde derhos Konsistorium at tilkjendegive Prof. Schiødte, at det misbilligede, at han, fordi han i denne Sag havde befundet sig i Minoritet med sine Anskuelse og Meninger, havde troet sig berettiget til at stille sig uden for Forhandlingerne i Museumsraadet og at henvende sig umiddelbart til Ministeriet i et Anliggende, som hørte til Raadets Forretningskreds. Dette bragte Konsistorium derefter til Prof. Schiødtes Kundskab.

— Efter Indstilling fra Prof. Steenstrup af 11. Apr. 1865 samt i Henhold til en af Kvæstor under 9. Maj herom afgivet Erklæring, har Ministeriet, efter at Konsistorium i Skrivelse af 4. Juli havde anbefalet Indstillingen, under 26. Juli bifaldet følgende foreløbige Ordning af Regnskabsførelsen for de forenede zoologiske Museer:

Kun Lønningerne og Assistancesummen (Museets Specialbudget Konto I) samt Skatterne (Konto V) udbetales direkte fra Kvæsturen, hvorimod de til de øvrige Udgifter bevilgede Summer udbetales med $\frac{1}{4}$ forud ved hvert Fjerdingaars Begyndelse til Inspektorerne, for saa vidt angaar Konto II »Specielle Udgifter ved Museets enkelte Afdelinger« og til Formanden for Museumsraadet for Konto III. »Den Universitetsprofessoren forbeholdte almindelige og særlige Afdeling« og Konto IV. »Fællesudgifter for alle Museets Afdelinger«, hvorefter saa vel Formanden som hver enkelt Inspektor i Løbet af hver April Maaned ville have at tilstille Ministeriets Revisionskontor dokumenteret Eforiregnskab for Anvendelsen af de saaledes modtagne Beløb, og samtidig dermed til Kvæsturen indbetale det mulig besparede eller afgive Attest om, at det hele modtagne Tilskud er fuldt anvendt, og inden hvert Aars 30. Juni afgive til Kvæsturen til Fremlæggelse ved Hovedbogen den for samtlige videnskabelige Samlinger ved Ministeriets Skrivelse af 26. Sept. 1855 *) foreskrevne kortfattede Regnskabsoversigt. End videre bifaldt Ministeriet, at fjerde Inspektorats Andel af Konto II., saa længe bemeldte Inspektorat stod ledigt, udbetaltes til Museumsraadets Formand, der altsaa for dette Inspektorat havde at iagttage det oven for foreskrevne med Hensyn til Indgivelsen af Eforiregnskab og summarisk Regnskabsoversigt.

Prof. Steenstrup havde indstillet, at hvad der i Aarets Løb for de enkelte Afdelinger blev besparet, overførtes til Anvendelse under andre Konti. I Overensstemmelse med Kvæstors Udtalelse indstillede Konsistorium, at der gaves Til-

*) Lindes Medd. 1849—56, S. 989.

ladelse til, at Beparelserne paa de forskjellige Konti, med Undtagelse af Konto I. a. Lønninger, og Konto V. Skatter, maatte overføres til Kontoen for Fællesudgifterne, for saaledes at kunne anvendes efter Formandens Bestemmelse, for saa vidt dette kunde ske inden det paagjældende Regnskabsaars Afslutning. Hertil bemærkede Ministeriet i den oven nævnte Skrivelse, at efter de gjældende og af Statsrevisionen strængt paasete Regler for Anvendelsen af de enkelte Budgetkonti eller Underafdelingskonti kunde Beparelser for de enkelte Afdelinger ikke overføres til Anvendelse under andre Konti, hvorimod de uanvendte Beholdninger ved Regnskabernes Afslutning maatte hjemfalde til Universitetet, og ikke uden speciel Lovbevilling kunde stilles til Disposition i et følgende Finansaar.

Konsistorium havde endelig foreslaaet, at alt, hvad der indkom for solgte Gjenstande, maatte henføres til Konto IV. d. »Tilskud til Museets forskjellige Afdelinger efter Bestyrelsens Bestemmelse, til uforudsete Udgifter samt extraordinært Konservationsarbejde« og saaledes stilles til Formandens Disposition. Ministeriet bifaldt vel, at de paa denne Maade indkomne Beløb overførtes til hin Konto, men ansaa det for tvivlsomt, om ikke, hvad der saaledes indkom, burde forbeholdes til Raadighed alene for den Afdeling, under hvilken den var erhvervet. Først Ministeriet imidlertid tog endelig Bestemmelse om dette Punkt, begjærede det Konsistoriums nærmere Erklæring.

Under 11. Novbr. indsendte Konsistorium en Udtalelse fra Museumsraadet af 30. Okt. Museumsraadet ansaa Kontoens hele Natur og Betydning for Museet afhængig af, at den blev en almindelig og ingen speciel Konto. Denne Opfattelse var baade den ældre Direktions og det nu værende Museumsraads, og i Overensstemmelse dermed maatte det for Museets hele Fremme stærkt fastholdes, at Beløbene for de ved Salg afhændede — oftest ved Understøttelse fra samme Konto direkte eller indirekte erhvervede — Gjenstande atter vendte tilbage til almindelig Afbenyttelse i det heles Interesse. Hertil bemærkede Konsistorium, at det ansaa det for at være af stor Betydning for Museet, at der havdes den foreslaaede friere Adgang til at benytte de ved Salg af Museumsgjenstande indkomne Beløb. Efter dets Indstilling bifaldt Ministeriet derefter under 29. Novbr., at alt, hvad der indkom ved Salg af Gjenstande fra Museet, henførtes til Museets Konto IV. d. og saaledes stilledes til Formandens Disposition.

— Foranlediget ved en Forespørgsel fra Undervisningsministeriets Decisorat indledede samme Ministerium i Aaret 1867 Forhandlinger med Konsistorium om, hvorledes Regnskaberne for Universitetets forenede zoologiske Museum vilde være at aflægge m. m. I Henhold til Indstilling derom fra Konsistorium (28. Sept.) og Museumsraadet (15. Sept.), har Ministeriet under 19. Oktbr. 1867 fastsat følgende Regler:

- A. 1. Regnskabet for det Moltkeske Legat (Konto II. og III.) aflægges som hidtil af Universitetskvæsturen ved Kalenderaarets Udgang.
1. Regnskabet for Assistancesummen aflægges som hidtil for Finansaaret af Universitetskvæsturen.
3. Regnskaberne for Museets enkelte Afdelinger aflægges af hver Afdelings Bestyrer, Regnskabet for Forelæsningssamlingen af Professor zoologiæ og Regnskabet for Fællesudgifterne for alle Museets Afdelinger af Museumsraadets Formand, saaledes at samtlige de under dette Nummer nævnte

Regnskaber, der aflægges for Finansaaret, indsendes til Museumsraadets Formand og af ham samlede indsendes til Revisor.

- B. Revisors Antegnelser affattes særskilt for hver af de under litr. A. Nr. 3 nævnte Regnskaber og stiles til den Regnskabsfører, som har undertegnet dem, men sendes under et til Museumsraadets Formand, som da fordeler dem til de enkelte Regnskabsførere. Disses Besvarelser indsendes tillige med Revisors Antegnelser til Formanden for Museumsraadet, som tilstiller Konsistorium dem, for at dette, paa samme Maade som med Hensyn til Universitetets Eforiregnskaber, kan sende dem til Revisor.

— Da det nye zoologiske Museum var saa vidt fremskredet, at det kunde aabnes for de studerende og for Publikum, begjærede Museumsraadet under 16. Sept. 1870 Konsistoriums Billigelse af følgende nærmere Bestemmelser:

1. Til Universitetets zoologiske Museum ville de studerende ordentligvis have Adgang hver Søgnedag (med Undtagelse af Lørdagen) uden for Universitetets Ferierne, fra Kl. 10—2, dog saaledes, at der ikke dertil udstedes almindelige Adgangskort, men at hver Afdelingsbestyrer kan udstede saadanne for sin Afdeling og selv ordne det nærmere med Hensyn til den Art af Adgang, han vil give de studerende i Almindelighed eller enkelte videre komme til de ham underlagte Samlinger, og den Tid paa Dagen, da denne Adgang inden for det oven anførte Tidsrum kan finde Sted.
2. For det større Publikum, o: for enhver efter sin Stand velklædt Person, ville alle Museets Afdelinger staa aabne 2 Dage om Ugen 2 Timer ad Gangen, for indeværende Halvaar hver Onsdag og hver Søndag fra Kl. 12—2. Hvorvidt de samme tvende Dage bør beholdes ogsaa i Sommerhalvaaret (1. Maj—1. Oktbr.), eller om der i Stedet for Søndagen bør vælges en Søgnedag i Ugen, f. Ex. Mandag fra Kl. 3—5, forbeholdes en senere Afgjørelse.

Paa disse Dage ville være tilstede i 1ste Afdeling (Museets øverste Etage) sammes (Konservator eller) Præparator, Hr. Hansen; i anden Afdeling (Museets Stuetage) sammes Præparator, Hr. Conradsen; i Afdelingen for Leddyrene (Mezzanin-Etagen) og navnlig i den Westermanske Insektsamling Hr. Lovendal.

Ved Hovedindgangen vil Portneren være tilstede tillige med en Medhjælper for at modtage de besøgendes Stokke, Parapluier og Parasoller, hvilke Besøgerne ikke maa medtage under Besøget i Museet, samt Overtøj o. desl., efter de besøgendes Ønske. For Modtagelsen og Opbevaringen af Stok, Parapluier eller lignende betales pro pers. 2 Sk., der indgaa i Museets Fælleskasse som Bidrag til Afholdelsen af Omkostningerne ved Museets Offentlighed. Desuden vil der blive antaget indtil 10 dertil skikkede Personer, der som Opsynsmænd ville blive fordelt mellem Museets forskellige Lokaler.

3. Til Vejledning for det besøgende Publikum vil der blive udarbejdet en »kort Vejledning for de besøgende i det zoologiske Museum«, der vil blive solgt til billig Pris ved Indgangen. Indtægten deraf tilflyder ligeledes Museets Fælleskasse som et Bidrag til at dække Omkostningerne ved Opsynet, der ere anslaaede til c. 325 Rd. aarlig.

I sidst nævnte Henseende tilføjede Museumsraadet, at der ved Ansættelsen af Beløbet til Museets Assistancesum til det nævnte Opsyn paa de Dage, Museet

aabnedes for det større Publikum, blot var beregnet 100 Rd.; men det blev tilige i sin Tid udtalt, at dette kun repræsenterede omtrent det Beløb, som tidligere var indgaaet i dette Øjemed ved det kgl. naturh. Museum, og at der, naar det flere Gange større nye zoologiske Museum aabnedes, vilde udkræves en betydelig større Sum dertil. For den tilbage værende Del af Aaret maatte denne Udgift afholdes af Museets Fælleskonto; men Museumsraadet nærrede det Haab, at de øvrige 225 Rd. — i hvilken Sum der slet ikke var taget Hensyn til de store Udgifter, den foregede større Rengjøring vilde medføre — i det mindste til Dels vilde kunne indvindes igjen ved Indtægten af »Vejledningen« og af Betalingen for de opbevarede Parapluier o. s. v.

Ved Skrivelse af 28. Sept. bifaldt Konsistorium de foreslaaede Bestemmelser, og bemyndigede derhos Museumsraadet til at foretage Forandringer i Henseende til de Klokkeslet, paa hvilke Museet holdes aabent, samt med Hensyn til Betalingen for at modtage og opbevare de besøgendes Parapluier m. m., naar det maatte findes hensigtsmæssigt.

— Da Ministeriet under 11. Apr. 1864 meddelte Konsistorium, at Prof. Panum var blevet udnævnt til Professor i Fysiologi og komparativ Anatomi ved Københavns Universitet, anmodede det Konsistorium om, for saa vidt angik det til Prof. Panums Bestyrelse overgaaede zootomisk-fysiologiske Museum, at foranstalte, at Bestyreren af Universitetets zoologiske Museum, Prof. Steenstrup og Prof. Panum i Forening toge under Overvejelse, hvilke Gjenstande der egnede sig til at overgaa fra det zootomisk-fysiologiske Museum til det zoologiske Museum og at indlemmes i dette, selvfølgelig uden at Værdien af de overførte Gjenstande bleve at erstatte det Museum, hvorfra de afgaves. Efter at Konsistorium herom havde tilskrevet de nævnte Bestyrere, modtog det deres Erklæring under 30. Decbr. 1864.

Det gjordes heri gjældende, at den saakaldte komparative Anatomi ved den Maade, hvorpaa Fysiologien paa den ene og Zoologien paa den anden Side havde udviklet sig i de sidste Decennier, ikke længere indtog den samme Stilling til de to nævnte Videnskaber som tidligere, idet Fysiologien, der en Tid lang ansaa Kundskaben om de komparativ-anatomiske Forhold som sit Hovedindhold, mere og mere var gaaet frem i experimental Retning, fortrinsvis under Afbenyttelse af fysikalske og kemiske Hjælpemidler, og idet Zoologien, der aldrig havde været en Videnskab blot i rent systematisk Retning, mere og mere havde omfattet Dyrenes indre Bygning og Udvikling. I Universitetets nu værende zootomisk-fysiologiske Museum var der kun et meget fattigt experimentalt Apparat og slet ikke noget for experimentale Undersøgelser og Øvelser passende Lokale; medens netop den mest voluminøse Del af Museet just havde en overvejende Betydning for Zoologien og en langt ringere Interesse for Fysiologien, var den paa samme Tid endog til væsentlig Hindring for Tilvejebringelsen af passende Plads for et fysiologisk Laboratorium, hvilket netop nu var en aldeles uafviselig Fordring for Fysiologiens Vedkommende.

Idet Bestyrerne da gik over til at fremsætte Forslag om en passende Fordeling af de i Universitetets zootomisk-fysiologiske Museum for Haanden værende Naturgjenstande, forudskikkede de den Bemærkning, at de ikke havde kunnet opfatte de i Prof. Panums Udnævnelse af Ministeriet brugte Udtryk »Professor i Fysiologi og

komparativ Anatomie saaledes, som om de skulde indeholde nogen særlig Forpligtelse for ham til at holde specielle Forelæsninger over komparativ Anatomie, da de mente, at ikke en Gang afdøde Prof., Etatsr. Eschricht, fra hvis Udnævnelse eller Bestalling hine Udtryk formodentlig vare bibeholdt, havde nogen særlig Forpligtelse til at holde Forelæsninger i denne Retning, jfr. foran S. 227. Det maatte derfor ogsaa formentlig ligge uden for det fysiologiske Museums Hovedopgave at være tillige et egentligt Museum for den komparative Anatomie, men at dets komparativ-anatomiske Samling nærmest kun skulde tjene til at oplyse de fysiologiske Forhold.

Som et Udgangspunkt for Forslagene benyttede Bestyrerne den for nogle Aar siden af Samlingernes sidste Bestyrer, afdøde Prof., Etatsr. Eschricht i Lindes Medd. f. 1849—56 givne Fremstilling af det zootomisk-fysiologiske Museums Formaal og Indhold. Det hed heri S. 732: »Universitetets zootomisk-fysiologiske Museum har til Formaal at vise de enkelte Organers og Organsystemers forskellige Form, Bygning og gradvise Udvikling hos de forskellige Dyr i Forhold til deres forskellige Livsbestemmelse. Museet tjener fortrinsvis til Oplysning under Foredraget af Fysiologien for de lægevidenskabelige studerende, og er derfor ogsaa henlagt til det lægevidenskabelige Fakultet, navnlig under den fysiologiske Docents Bestyrelse«. S. 734 hed det end videre: »Det zootomisk-fysiologiske Museum bestaar af følgende Afdelinger:

- 1) den ethnologiske Samling til Oplysning af Menneskearternes forskellige Legemsbygning,
- 2) den komparativ-osteologiske Samling,
- 3) Præparater af Nervesystemet, de elektriske Organer, Øjet, Øret og Næsen,
- 4) Præparater af Ernæringsredskaberne i Almindelighed, navnlig af Tarmrøret og Aandedrætsvejene med alle deres Biorganer samt af Karsystemet,
- 5) Præparater til Oplysning af Kjønnsforholdene i Almindelighed og af Kjønndelene i Sædeleshed, i Forbindelse med Urinvejene,
- 6) Præparater til Oplysning af Legemets Udviklingshistorie og af Aldersforskjellighederne i Almindelighed,
- 7) Præparater til Oplysning af Organernes mikroskopiske Bygning.

Hertil slutter sig nogle Rækker af upræparerede Dyr til Oplysning af visse Livsforhold, navnlig af Indvoldsormene og andre Snyltedy, en Del Instrumenter, Tegninger og Bøger til Brug ved de fysiologiske Forelæsninger. Endelig haves en ikke ubetydelig Del upræparerede Dyr og Indvolde i Magasin til senere Afbenyttelse.«

Bestyrerne formente nu, at de under Nr. 1, 3, 4, 5, 6 og 7 opførte Afdelinger med deres hele Indhold burde forblive i Universitetets fysiologiske Anstalt, da de, uagtet den nyere Fysiologis mere experimentale Retning, dog altid vare et for det fysiologiske Studium og for den fysiologiske Undervisning meget værdifuldt Materiale, medens den forholdsvis ringe Plads, som netop disse Afdelinger indtog, ikke vilde være til nogen væsentlig Hindring for deres Optagelse i den nye fysiologiske Anstalt. Derimod havde den under Nr. 2 opførte komparativ-osteologiske Samling naaet en langt større Udvikling, end der behøvedes, selv for en omfattende fysiologisk Indsigt i Apparatet for Bendyrenes vilkaarlige Bevægelse og særegne Livsforhold. Denne Afdeling optog tillige en saa stor Plads:

at den ikke vilde kunne optages i en fysiologisk Anstalt, der tillige og væsentlig skulde indeholde det fornødne experimentale Apparat. Det var imidlertid netop denne Afdeling, som havde kostet mest, og som indeholdt de for Zoologien mest værdifulde Stykker. Ved den specielle Udførelse af Fordelingen vilde det derfor fortrinsvis være denne Afdeling, som vilde komme til at beskæftige Bestyreren.

Den indeholdt i 1860 af Pattedyr 185 Skeletter og 222 Kranier (deriblandt af Hvaldyr 28 Skeletter og 33 Kranier), af Fugle 142 Skeletter og 66 Kranier, af Krybdyr 34 Skeletter og 12 Kranier, af Fiske 108 Skeletter og 26 særskilte Hoveder. Bestyrerne ansaa det for rigtigst, at følgende Grundsætninger, hvis Enkeltheder maatte overlades til selve Udførelsen, bleve de ledende ved den forestaaende Fordeling:

1. Den fysiologiske Anstalt burde beholde Repræsentanter for de forskjellige Bevægelsesmaader og for de særegne Udviklinger af Skelettet i Bendyrenes 4 Klasser, saaledes at tillige de større naturhistoriske Underafdelinger der- ved saa vidt som muligt repræsenteredes.
2. Ved Valget af disse Repræsentanter vilde da saadanne, som vare mest udprægede i en eller anden funktionel Retning, og de, hvis Bløddele havdes i de under Nr. 1, 3, 4, 5, 6 og 7 angivne Afdelinger, fortrinsvis komme i Betragtning for den fysiologiske Anstalt.

Derimod vilde

3. de Stykker, som særlig udmærkede sig ved deres Størrelse, og
4. de Stykker, som havde en betydelig Værdi for Zoologien paa Grund af deres Sjældenhed og Kostbarhed, eller
5. de Stykker, der væsentlig kun havde Betydning for Arts- og Slægtsadskillelsen, for Variationen inden for Arten, eller for den zootomiske Arkitektur m. m., for saa vidt de ikke netop frembøde nogen overvejende funktionel Interesse, fortrinsvis gaa over til den zoologiske Samling.

Ved at følge disse Grundsætninger ved Fordelingen kunde det imidlertid hænde, at den Del af den komparativ-osteologiske Samling, som forblev tilbage som den fysiologiske Anstalts Ejendom, i enkelte Retninger kunde trænge til at fuldstændiggjøres med enkelte Skeletformer eller med saadanne Skeletdele, der havde en særlig Udvikling eller oplyste særlige Forhold hos Dyr, som fortrinsvis kom i Betragtning ved fysiologiske Forhold.

„Foruden de nævnte 7 Afdelinger“, hed det sammesteds, „indeholder Universitetets zootomisk-fysiologiske Museum nogle Rækker upræparerede Dyr til Oplysning af visse Livsforhold, navnlig af Indvoldsorme og andre Snyltedy og en ikke ubetydelig Del upræparerede Dyr og Indvolde i Vagasin til senere Afbenyttelse“. De anførte „Rækker af upræparerede Dyr til Oplysning af visse Livsforhold“ hørte dels til l'endyr, som i deres Bedækning eller i deres Helhed havde en særlig fysiologisk Interesse, dels havde de Hensyn til Organsystemernes Udvikling gennem de lavere Dyrs Hovedformer, dels endelig til enkelte Forhold i Udviklingshistorien og til visse Sider af Parasitlivet. Disse „Rækker“ indeholdt imidlertid snarere et Forraad af enkelte Arter, end de frembød et saadant Udvalg og Overblik, som nærmest kunde ønskes. Det vilde derfor formentlig være i begge Samlingers Interesse, at af de lavere Dyr de tilstede værende Forraad afgaves til det zoologiske Museum, og kun saadanne Exemplarer forbleve i den fysiologiske Anstalt, som frembøde særlig fysiologisk Interesse i de nævnte

Retninger, og for at disse kunde komme bedre til at svare til deres Formaal, vilde det være ønskeligt, om de ved det zoologiske Museums Assistance kunde kompletteres.

Den ikke ubetydelige Del upræparerede Dyr og Indvolde, „som findes i Magasin til senere Afbenyttelse“, havde fornemlig Hensyn til Hvalernes Bygning; det øvrige havde nærmest været bestemt til, og var til Dels allerede benyttet, til Bytning, uden at have nogen særlig Interesse i fysiologisk Henseende, medens de for Zoologien til Dels vare af Værd. Af de til Hvalernes Anatomi henhørende Bløddle og Fostre vilde vel enkelte Stykker have en saadan almindelig fysiologisk Interesse, at de burde gaa ind under de for Nr. 3—7 betegnede Afdelinger; men den langt overvejende Masse henhørte i en zoologisk Samling til speciel Kundskab om Hvaldyrene og burde altsaa afgives til det zoologiske Museum. De øvrige upræparerede Dyr, som fandtes i „Magasin til senere Afbenyttelse“ eller som Bytningsmateriale, foresloges endelig afgivne til de zoologiske Samlinger, til hvilke de i Følge deres Natur henhørte, da det turde forudsættes, at disse til enhver Tid vilde være villige til efter Evne at understøtte den fysiologiske Anstalt med saadant Materiale, som denne maatte ønske, for at kunne udbedre eller fuldstændiggjøre sine Præparatrækker i de forskjellige oven nævnte Retninger, og som disse uden føleligt Afsavn kunde give. Thi det maatte ikke overses, at saa rigelig Præparaterne end i flere og de fleste Retninger vare tilstede, saa var der dog ogsaa Partier, som trængte til en noget videre Udførelse og Afrunding i Repræsentationen.

Disse Forslag tiltraadte Konsistorium i Skrivelse til Ministeriet af 25. Januar 1865, og de bifaldtes af Ministeriet under 28. Febr., navnlig saaledes, at de i Bestyrernes Skrivelse under Nr. 1, 3, 4, 5, 6 og 7 opførte Gjenstande forbleve i Universitetets fysiologiske Anstalt, men at derimod den under Nr. 2 opførte komparativ-osteologiske Samling, saaledes som i Skrivelsen nærmere betegnet, for største Delen overførtes til det zoologiske Museum.

— Under en af Finansministeriet med Undervisningsministeriet indledet Brevvexling havde først nævnte Ministerium med Hensyn til Statens øjeblikkelige finansielle Tilstand anset det for uundgaaelig nødvendigt, at en Del af de Udgifter, som bleve udredede af Statskassen til de Videnskabelighed vedkommende Anstalter (Finansloven § 10 III) afholdtes af de Overskud, hvormed Budgetterne for de med det højere Undervisningsvæsen forbundne Stiftelser med separate Fonds i Finanslovudkastet for 1865—66 vare opgjorte. For saa vidt imidlertid Kornpriserne vilde holde sig omtrent lige saa lave som efter den sidst satte Kapitalstaxt, antog Undervisningsministeriet at kunne beregne, at Universitetet ved Udgangen af Finansaaret 1865—66 i Stedet for Overskud vilde faa en ikke ubetydelig Underbalance. Samme Omstændighed vilde bevirke en Formindskelse af c. 20,000 Rd. i det for Kommunitetet paaregnede Overskud for samme Finansaar, der i ethvert Fald for saa vidt kun var illusorisk, som det skulde anvendes til Dækning af Udgifterne til Opførelsen af den nye Museumsbygning. Tvært imod vilde Kommunitetet, paa Grund af de nævnte Udgifters Afholdelse, ved Udgangen saa vel af Finansaaret 1864—65 som af 1865—66 have en betydelig Underbalance, som skulde dækkes af Stiftelsens Kapitalformue.

Endskjønt der saaledes i Virkeligheden under hin Forudsætning ikke vilde blive noget Overskud for de nævnte Stiftelsers Vedkommende til Raadighed,

og uagtet Undervisningsministeriet under den om Sagen i det hele førte Forhandling med Finansministeriet meget bestemt og indtrængende modsatte sig den paatænkte Disposition over Stiftelsernes Midler til Lettelse for Statskassen, begjærede sidst nævnte Ministerium dog paa ny Undervisningsministeriets Erklæring, om ikke den fremsatte Tanke paa nogen Maade maatte kunne imødekomes. I Skrivelse til Konsistorium af 27. Okt. 1864 antydede Undervisningsministeriet da foreløbig Statens Tilskud til det kgl. naturhistoriske Museum, i Finanslovdkastet for 1865—66 opført med 7,946 Rd., som den eneste Udgift, der kunde være Spørgsmaal om at lade Universitetet overtage, og dette kun for Finansaaret 1865—66, samt saaledes, at Udgiften, saafremt Universitetet ikke kunde afholde den, blev udredet af Kommunitetet. Herom begjæredes Konsistoriums Erklæring.

Efter Konsistoriums Begjæring udtalte inspectores qvæsturæ og Universitetets Kvæstor sig under 10. Decbr. s. A. om Sagen. De bekræftede Undervisningsministeriets Mening, at de paaregnede Overskud for 1865—66 vare illusoriske. Til nærmere Oplysning fremsendte de Forklaringer, at hvilke fremgik, at naar man gik ud fra en Kapitelstaxt, lig den for Aaret 1863 satte, vilde saa vel Universitetet som Kommunitetet, hvilket sidste overensstemmende med L. 29. Decbr. 1862 § 3 i 1865—66 skulde afholde Resten af Udgiften til Opførelsen af den nye Museumsbygning med c. 112,000 Rd., faa betydelig Underbalance. Da imidlertid Kapitelstaxten for 1864 kunde forudsættes at ville blive lavere end den for 1863, vilde Stiftelsernes Underbalance i Virkeligheden blive saa meget større. Der kunde da kun være Tale om, at det i Ministeriets Skrivelse omhandlede Beløb af 7,946 Rd. blev udredet af en af Stiftelsernes Kapitalformue. Saaledes som Universitetets økonomiske Forhold imidlertid stillede sig, fraraadede de bestemt, at denne Udgift lagdes paa Universitetets Kapitalformue. Universitetets ordinære Udgifter vare saa betydelige, at de, selv om man til dets Indtægter regnede Kommunitetets ordinære Bidrag, kun, naar Kornpriserne vare temmelig høje, vilde kunne ventes dækkede ved Stiftelsens Indtægter, derunder indbefattet Renterne af Kapitalformuen. Enhver Formindskelse af Kapitalformuen vilde forøge Udsigten til en stadig aarlig Underbalance for Universitetet. Derimod maatte det erkjendes, at Kommunitetets Formuesforfatning var en saadan, at det, uagtet dets Kapitalformue havde lidt og fremdeles vilde lide betydelig Afgang ved det samme i Følge L. 29. Decbr. 1862 paahvilende Tilskud til Opførelsen af den nye Museumsbygning, utvivlsomt vilde være i Stand til at overtage Udredelsen af det her omhandlede Beløb, uden at dette vilde blive til Hinder for, at det i samme Maal som hidtil virkede for dets nærmeste Øjemed.

Medens de derfor bestemt maatte tilraade, at den ommeldte Udgift, hvis Statskassens Tilskud maatte bortfalde, blev udredet af Kommunitetets Formue, ansaa de det dog for rigtigt, at det skete under den Form, at Universitetets Udgiftspost 3 „De med Universitetet forbundne videnskabelige Samlinger“, hvilken Konto i Forslaget til Finansloven 1865—66 var forhøjet med Statskassens Tilskud til de samlede naturhistoriske Museer, bevilgedes med det i Forslaget optagne samlede Beløb, uagtet 14de Indtægtspost „Statskassens Bidrag“ ekstraordinært i dette Finansaar udgik, mod at det samtidig dermed bestemtes, at Universitetets Underbalance i dette Finansaar blev dækket af Kommunitetet. Herved vilde der tillige opnaas, at den Underbalance, der kunde forudses at ville indtræde paa Grund af

lavere Kornpriser, ikke vilde falde Universitetets, men Kommunitetets Kapitalformue til Last.

I øvrigt henlede de Opmærksomheden paa, at det, i Tilfælde af, at Statskassens Tilskud til de forenede naturhistoriske Museer bortfaldt ikke blot i 1865—66, men ogsaa i de følgende Aar, vilde være aldeles nødvendigt, at denne Omstændighed kom til at udøve en indgribende Indflydelse paa Affattelsen af de forenede Museers Budgetter. Naar Universitetet nemlig uden Tilskud fra Statskassen skulde bære de aarlige Udgifter til disse Museer, maatte disse Udgifter nødvendigvis staa i passende Forhold til, hvad Universitetet efter sin økonomiske Evne overhovedet saa sig i Stand til at anvende paa de øvrige, til samme hørende videnskabelige Samlinger, og det vilde være uforsvarligt, om man ved en aldeles uforholdsmæssig Rundhaandethed over for disse Museer vilde hindre Universitetet i paa tilbørlig Maade, saa vidt dets Evne rakte, at varetage dets mangfoldige andre Interesser. De ansaa det derfor ogsaa som en Selvfølge, at for saa vidt L. 29. Decbr. 1862, hvad mulig turde være Tilfældet, ved sine Bestemmelser om Museumsforholdenes Ordning o. s. v. havde forudsat en saadan Udstyrelse af disse Museer, som Universitetet uden Tilskud fra Statskassen umulig kunde give dem, maatte disse Bestemmelser som en Følge af, at den Forudsætning, hvorpaa de hvilede, var bristet, undergaa en passende Forandring.

Med Skrivelse af 4. Januar 1865 indsendte Konsistorium denne Erklæring til Ministeriet. Konsistorium samstemmede med Ministeriet i, at for saa vidt der blev Spørgsmaal om, at Universitetet eller Kommunitetet skulde overtage en Del af de Udgifter, som nu udrededes af Statskassen til de Videnskabelighed vedkommende Anstalter (Finanslovens § 10 III), kunde der nødvendigvis kun blive Tale herom med Hensyn til den under denne Post ommeldte Udgift til det forhen saakaldte kgl. naturhistoriske Museum. Medens nemlig de øvrige under hin Post omtalte Anstalter (det store kgl. Bibliothek og det kgl. Gehejmearkiv) virkede for Formaal, der laa uden for Universitetets Omraade og aldeles ikke stode i nogen nærmere organisatorisk Forbindelse med Universitetet, var det foran nævnte Museum ved L. 29. Decbr. 1862 sammensmeltet med Universitetets naturhistoriske Museer, og stod som Følge heraf i en ganske anden nær Forbindelse med Universitetet, ligesom det paa samme Maade som Universitetets øvrige videnskabelige Samlinger hørte under dettes Overbestyrelse.

Skjønt Forholdet nu ganske vist stillede sig saaledes, som alt var bemærket af Ministeriet og nærmere paavist i de Forklaringer, som medfulgte den fra inspectores qvæsturæ og Universitetets Kvæstor over denne Sag indhentede Betænkning, at nemlig hverken Universitetet eller Kommunitetet i Finansaaret 1865—66 vilde have noget Overskud, erkjendte Konsistorium dog, at Statens øjeblikkelige finansielle Tilstand var en saadan, at man ikke ansaa sig berettiget til, over for en bestemt Paastand derom fra Finansministeriets Side, at gjøre Indsigelse mod, at Statskassens Bidrag til de forenede naturhistoriske Museer for det nævnte Finansaar bortfaldt. I øvrigt henholdt Konsistorium sig ganske til den af inspectores qvæsturæ og Kvæstor afgivne Udtalelse.

Ved Finansloven for 1865—66 bortfaldt Statskassens Tilskud til det forenede kgl. naturhistoriske og Universitetets zoologiske Museum for 1865—66, og Udgifterne til Museet overførtes helt til Universitetets Budget. Ved under 18. April at sætte Konsistorium i Kundskab herom tilføjede Ministeriet, at det var ganske

enigt med Konsistorium i, at naar Universitetet uden Tilskud fra Statskassen ogsaa fremtidig skulde bære de aarlige Udgifter til de forenede Museer, maatte disse nødvendigvis bringes til at staa i et passende Forhold til, hvad Universitetet efter sin økonomiske Evne overhovedet saa sig i Stand til at anvende paa de øvrige til sammen hørende videnskabelige Samlinger. Det paalagde derfor Konsistorium udtrykkelig at tilkjendegive Museumsraadet, at dets Forslag maatte behandles fra dette Synspunkt og læmpes herefter.

— For at Krystalgade kunde faa den behørig Bredderud for det nye Museum, blev denne Bygning rykket noget tilbage paa Grunden, hvilket gjorde det nødvendigt, at en Del af den nordre Ende af Kommunitetsbygningen blev nedrevet og omdannet saaledes, at den kom til at harmonere med Museet og Bibliotheket. Ved denne borttagelse af en Del af Kommunitetsbygningen vilde det allerede i Forvejen meget indskrænkede zoologiske Auditorium blive aldeles ubrugeligt, hvorfor det blev nødvendigt at indrette et nyt og større Auditorium i saa nær Forbindelse med Museet som muligt. Da nu den til Etatsr. Steenstrups Bolig henhørende toetages Tværbygning, der strakte sig støt hen til den nye Museumsbygning, var bestemt til at nedrives, foreslog denne i Skrivelse til Konsistorium af 29. Januar 1867 paa den derved indvundne Grund at opføre en enetages Auditoriumsbygning, som kunde sættes i Forbindelse saa vel med Museet som med de Studieværelser, som han foreslog indrettede i Kommunitetsbygningen. Nedlæggelsen af det nu værende Auditorium vilde ogsaa gjøre det muligt at give Professorboligen Erstatning for den nedrevne Tværbygning ved at henflytte et Værelse og Kjøkkenet til den hidtil til Auditorium benyttede Del af Kommunitetsbygningen. Da der ikke i det nye Museum var bestemt nogen Plads til Studiesamlingen og de studerendes Arbejdsværelser, maatte disse Lokaler fremdeles forblive i Kommunitetsbygningen; men for at de kunde komme i saa nær Forbindelse med Museet og Auditoriet som muligt, foresloges de anbragte i Stueetagen, mod at Professorboligen blev henflyttet til første Sal.

Til samtlige Arbejder vilde der, efter et Overslag af Bygningsinspektøren, Justitsr. Hansen, medgaa 6,870 Rd. 46 $\frac{1}{2}$. Etatsr. Steenstrup udtalte, at de Forhold, under hvilke de zoologiske Forelæsninger for de lægevidenskabelige studerende i de senere Aar havde været holdte, i Virkeligheden havde været saa ugunstige, at han gjentagne Gange havde været i Begreb med at andrage om, at disse Forelæsninger indtil videre maatte falde bort, og det baade af Hensyn til de nu værende studerende og til selve Studiet, der, naar det en Gang var kommet i slet Gænge, vanskelig igjen kunde bringes i god Gænge, og det var umuligt at tænke sig, at de lægevidenskabelige studerendes zoologiske Studium ikke med hvert Halvaar ved Benyttelsen af det nu værende Auditorium i Universitetsbygningen og Studielokalet i Kommunitetsbygningen skulde synke dybere og dybere ned og til sidst tabe al Kredit.

Konsistorium bifaldt Forslaget, der af Kvæstor anbefalede i en Erklæring af 5. Marts, og efter dets Indstilling i Skrivelse af 22. Marts optog Ministeriet det nævnte Beløb paa Forslaget til Finansloven for 1868—69. Ved tredje Behandling i Folketinget vedtoges det, uden Foranledning fra Konsistoriums eller Ministeriets Side, at forhøje den i Lovforslaget opførte Sum med 800 Rd., for at Læsesalen kunde modtage en Udvidelse af nogle faa Alen henimod Universitetets

Hovedbygning. Konsistorium begjærede i denne Anledning under 28. Marts 1868 en Erklæring af Etatsr. Steenstrup, om en slig Udvidelse kunde anses for ønskelig og tilraadelig, eller om Konsistorium i Tide burde foretage Skridt for at afværge en saadan Forandring i den oprindelige Plan, ligesom det ogsaa begjærede hans Udtalelse, om Udvidelsen kunde foregaa til den anden Side henimod Krystalgade, saaledes at Prof. Clausens Have blev forskaanet for at lide yderligere Indskrænkning.

Etatsr. Steenstrup afgav sin Erklæring under 4. April. Den Tilbygning paa en Etages Højde, der alene dannede Avditoriet, var i Forslaget gjort saa stor og rummelig, som det paa nogen Maade var muligt inden for Grænselinien af det nu værende Museums Bygninger. Man var gaaet baade Krystalgade og det nye Museum saa nær, at man ikke turde gaa en Haandsbred længere i disse Retninger. Ansaar man det derfor for forsigtigst, hvad det jo ikke kunde nægtes at være, at give Bygningen et Par Alens Tillæg i den ene Retning, kunde denne Retning kun blive henimod Porten til Nørregade 3: ind paa den Grund, hvor den til Prof. Clausens Bolig hørende, til Universitetet udlejede Staldbygning, var beliggende, et Grundstykke, som nu var besaaet og beplantet, og dannede en lille Have til den nævnte Bolig. Af denne Have, hvis Bredde var c. 14 Alen, vilde den foreslaaede Udvidelse bortskære 2 à 2½ Alen langs med den Side, der vendte ud til Tilbygningen. Skjønt det, som berørt, kunde være forsigtigst at gaa ind paa Udvidelsen, havde denne fra en anden Side sine Betæneligheder, hvis den nemlig blev for stor; thi et stort Tilhørerantal ved zoologiske Forelæsninger for studerende hørte ganske vist ikke til de meget ønskelige Forhold. Var en zoologisk Docent imidlertid først saa uheldig stillet, at han skulde have indtil 100 medicinske Studenter ved sine Forelæsninger, vilde et Tillæg af en Snes Stykker ikke gjøre ham eller dem synderlig Vanskelighed. Skulde Antallet af Tilhørere mod Formodning naa langt ud over et saadant mindre Tillæg, laa det vistnok i Æmnernes Natur, at man maatte gribe til at dele Forelæsningerne saaledes, at Halvparten af Tilhørerne henvistes til en Docent, Halvparten til en anden, med mindre man skulde vælge den mindre behagelige, men vistnok under visse Forhold ikke uantagelige Udvej aldeles at ophæve Forelæsninger, som man indsaar, at man paa Grund af de studerendes Mængde ikke kunde lade holde paa en for disse forsvarlig og hensigtsmæssig Maade. Ved strax at give Avditoriet en større Udvidelse, havde man altsaa under alle Omstændigheder sikret sig i en noget længere Tid mod en slig Deling og den dermed forbundne Fordobling af Kræfterne.

Efter at Konsistorium under 18. April havde anmodet Etatsr. Steenstrup, Etatsr. Gram samt Proff. Clausen og Buntzen om i Forening med Bygningsinspektøren at drøfte Sagen i det hele, modtog det fra dette Udvalg under 19. Maj en udførlig Udtalelse. Udvalget mindede om, at Antallet af de medicinske studerende her ved Universitetet i de sidste Aar havde været i stærk Stigen, og det var uden Tvivl den Omstændighed i Forbindelse med Hensynet til, at Tilstrømningen til det lægevidenskabelige Studium mulig kunde blive endnu større, der hos Finansudvalget havde fremkaldt den Tanke, at det kunde være rigtigst at give det nye zoologiske Avditorium en saadan Størrelse, at det kunde optage flere end de 100 eller maaske 110 studerende, hvortil det i Udkastet og Overslaget var beregnet. Udvalget skjønnede imidlertid ikke rettere, end at den

stærke Tilgang til det lægevidenskabelige Studium, der til Dels havde sin Grund i særegne forbigaaende Forhold, maatte formødes omtrent at have naaet sit Højdepunkt, og at der snarere var Rimelighed for, at denne Tilstrømning i Fremtiden vilde blive mindre end større. Selv om man regnede den aarlige Tilgang af studerende til 200, og at Halvdelen af disse vilde studere Medicin, vilde det foreslaaede nye Avditorium dog kunne gjøre Fyldest, idet det afgav 100 Skrivepladser. Men selv om Tilgangen til det lægevidenskabelige Studium mod Forventning skulde blive større, kunde Udvalget dog ikke tilraade at bygge det nye Avditorium større end foreslaaet. Der var nemlig endnu en Omstændighed, som foruden de studerendes Antal herved maatte komme i fortrinlig Betragtning, og det var Hensynet til den Grænse for Tilhørernes Antal, som var en nødvendig Følge af Forelæsningernes Formaal og Beskaffenhed, naar disse skulde være til nogen virkelig Nytte for de studerende. Saa længe Foredragene i Zoologien skulde være Led i Forberedelsen og gaa forud for de egentlig lægevidenskabelige Studier, og ikke være et Supplement til disse for Kandidater, der vilde fortsætte og udvide deres videnskabelige Studier, maatte de nødvendigvis støtte sig til Forevisning af Gjenstande og Præparater, i det mindste for en større Del af Tilhørerne, og til Fremstilling af større Figurer paa Væggene og Tegninger paa Tavlen; men alt dette satte en naturlig Grænse for den Afstand, hvori Tilhørerne med Fordel og Nytte kunde befinde sig, og derved atter for disses Antal. Tog man Hensyn hertil og tillige til det allerede med saa megen Flid og Opofrelse af Tid og Penge tilvejebragte Apparat af Tegninger m. m., som, hvis der blev givet Avditoriet et større Rumfang, til Dels maatte afløses af et andet større og tydeligere, var det klart, at allerede med den Størrelse, som det foreslaaede Avditorium havde, vilde flere Rækker af de bageste Bænke og Borde være mindre heldig stillede. Da Professor zoologiæ i sin Skrivelse af 4. April, se oven for, allerede havde betegnet det som uheldigt for en zoologisk Docent at have indtil 100 Tilhørere, og da tidligere Udtalelser i hans aarlige Indberetninger og ved forskellige andre Lejligheder havde fremhævet den højst uheldige Indflydelse baade paa Forelæsningerne og Studierne, som det store Tilhørerantal udøvede, kunde Udvalgets øvrige Medlemmer ikke andet end i høj Grad dele hans Betænkelighed, for saa vidt der spurgtes, om det maatte være hensigtsmæssigt at gaa ind paa nogen som helst Forstørrelse af det foreslaaede Avditorium. Udvalget var snarere tilbøjeligt til at tro, at dette ikke en Gang burde have været saa stort som foreslaaet, og at det maaske var rigtigere under en aldeles irregulær stærk Tilstrømning at dele Tilhørerne og lønne to Docenter til disse Foredrag. At Formaalet for Forelæsningerne opnaaedes, maatte nemlig altid være det væsentligste; mindre væsentligt var det, om et noget større Antal kunde komme til at høre Foredragene, naar de ikke tillige kunde høste den tilsigtede Fordel af dem. Forelæsningernes Formaal og de studerendes Tarv fordrede formentlig, at man ikke gik ud over den foreslaaede Størrelse af Avditoriet. Herved faldt al videre Drøftelse af, i hvilken Retning dettes Udvidelse bedst havde kunnet ske, af sig selv bort.

Sluttelig tilføjede Udvalget, at da det dog var et Faktum, at kun omtrent Halvdelen af Tilhørerne skrev egentlige Kollegier, — trykte Haandbøger havde i en lang Aarrække været lagte til Grund med Hensyn til den største Del af Stoffet, — vilde det maaske være hensigtsmæssigt, at de allerbageste Bænke bleve

blot Tilhørbænke, og ikke Bænke med Skriveborde. Derved kunde Bænkens Antal forøges med 1 à 2 og Plads vindes for lige saa mange Tilhørere, som ved Udvidelsen af Avditoriet tilsigtedes; derved vilde ogsaa i det mindste en Del af Tilhøerne paa disse bageste Bænke blive rykkede Docenten, Tegningerne m. m. noget nærmere, om det end i andre Henseender ofte vilde være til stor Fortræd, at Tilhøerne paa disse Bænke ikke kunde lægge de til Vejledning omdelte mindre Gjenstande fra sig paa en dertil skikket Plads.

Ved under 23. Maj at indsende denne Betænkning til Ministeriet indstillede Konsistorium i Overensstemmelse med samme, at det med Hensyn til Størrelsen af den nye Avditoriebygning forblev ved den Plan og det Forslag, som i sin Tid var forelagt Ministeriet, og at der altsaa ikke gjordes Brug af det til en Udvidelse af Bygningen bevilgede Beløb af 800 Rd. Dette bifaldtes under 6. Juni af Ministeriet, der samtidig tilskrev Bygningsinspektøren, at det omspurgte Beløb maatte fremtræde som en Besparelse paa den hele bevilgede Sum til Avditoriet og Forandring af Kommunitetsbygningen.

Efter Indstilling fra Komiteen for Opførelsen af det zoologiske Museum bifaldt Ministeriet under 30. Sept. 1870, at der til ny Inventarium til Avditoriebygningen med tilhørende Lokaler og til Omdannelse af ældre Inventarium maatte anvendes 560 Rd. 82 Sk. af Universitetets Udgiftspost 11 for 1870—71 til Anskaffelse af Inventarium til Universitetets zoologiske Museum.

— I Skrivelse til Ministeriet af 27. Juni 1868 tilbød Partikulier W. M. Westermann at ville skjænke Universitetet den af hans afdøde Fader, Grosserer Bernt Wilhelm Westermann grundlagte værdifulde entomologiske Samling paa følgende Vilkaar:

1. Samlingen skal føre Navn af den Bernt Wilhelm Westermannske Insekt-samling.
2. Samlingen optages i Kjøbenhavns Universitets forenede naturhistoriske Museum, men som en særegen Afdeling af dette. Den skal opbevares i et eget Lokale i bemeldte Museums Bygning og paa Universitetets Bekostning holdes vedlige og bevares i Henseende til Indhold og Ordning uforandret i den Stand, hvori den modtages, saa at intet deraf maa sælges, bortgives eller bortbyttes, og at Samlingen hverken formindskes eller forøges eller omordnes.
3. Samlingen skal staa aaben for det offentlige og navnlig for dem, der dyrke Entomologi, efter samme Regler, som følges for Museets andre Afdelinger.
4. Der skal af Universitetets Midler henlægges et aarligt Beløb af 200 Rd. til Honorar for en Konservator, som skal antages særlig for Samlingen til at føre det daglige Tilsyn med denne, besørge dens Vedligeholdelse og holde den i Orden i Overensstemmelse med, hvad oven for er bestemt. Denne Post forbeholder jeg mig selv første Gang at besætte med Hr. naturhistorisk Kobberstikker Løvendal, som i de sidste Aar har været min afdøde Fader behjælpelig ved Samlingen. Tilsynet med denne Konservator og Ansvaret for de oven nævnte Bestemmers Overholdelse overdrager jeg til Museumsraadet eller den Overbestyrelse, der til enhver Tid maatte anordnes for Museet.

Efter Ministeriets Opfordring udtalte saa vel Museumsraadet som Konsistorium sig om Modtagelsen af denne Gave. Museumsraadet (30. Sept.) er-

kjendte fuldelig den tilbudte Samlings anselige Størrelse, Rigdom og store Betydning som eventuel Berigelse af Museets allerede tilstede værende entomologiske Samlinger; men paa den anden Side havde det ogsaa haft store Betænklichkeiten ved Samlingens Optagelse i Museet paa de stillede Betingelser, da disse i saa væsentlig Grad indskrænkede den tilsigtede Gaves Betydning baade for Videnskaben og for Museet, og ikke kunde undgaa middelbart at virke hæmmende paa Museets Fremgang i andre Retninger. Museumsraadet maatte nødvendigvis opstille det som en for dets rolige og planmæssige Fremgang nødvendig Regel, at Gaver til Museet kun kunde modtages, naar de gaves betingelsesfrit; paa Grund af Samlingens ganske særegne Forhold, der vare saadanne, at Medlemmerne af Raadet vanskelig kunde bære Ansvar for den betydelige Gaves Afvisning, troede de imidlertid at turde tilraade at modtage Samlingen under de af Hr. Partikulier W. Westermann anførte Betingelser, dog kun under den udtrykkelige Forudsætning, at disse ikke bleve at forstaa efter deres nu værende Ordlyd, hvilket vel heller ikke havde været Giverens Mening. Navnlig var det i Henseende til 4 Punkter aldeles nødvendigt, at man fra begge Sider blev enig om en bestemt Opfattelse af Ordene:

1. Med Hensyn til Fordringen i Betingelsen Nr. 2, at Samlingen skulde danne en særegen Afdeling af Museet, kunde Museumsraadet ikke derved indrømme, at man skulde forstaa en Afdeling, lig med Museets andre; thi i Museets nu værende Organisation forstodes »Afdeling« nærmest som »Inspektorat«. Betingelsen havde formentlig nærmest villet udtale saa meget som et særegt hele under en af Museets Afdelinger, her naturligvis den entomologiske.

2. I nærmest Overensstemmelse hermed fortolkede Museumsraadet ogsaa Slutningspassus i Betingelsen Nr. 4 saaledes, at det kun var det almindelige Ansvar for Samlingen og for Overholdelsen af Betingelserne, hvorunder Samlingen var givet (altsaa ogsaa for, at der tilbørlig sørgedes for dens Konservation), der paahvilede Museumsraadet eller den Overbestyrelse, der til enhver Tid maatte anordnes for Museet; derved maatte ikke forstaaes, at Konservator skulde staa umiddelbart under Raadet, eller dette umiddelbart gennem ham have Tilsynet med Samlingen, men middelbart gennem det af dets Medlemmer (i dette Tilfælde dets entomologiske), hvem det overdrog dette Hverv.

3. At den Uforanderlighed, hvori Samlingen fordredes at skulle blive, ikke var en saadan stereotypisk, at det skulle formenes Museets videnskabelige Tilsynsmand at foretage saadanne Smaaforandringer i og inden for bemeldte Samling, som det med Sikkerhed kunde skjønnes, at Samlingens afdøde Stifter og Ejer selv vilde have foretaget, hvis han var forblevet i Live og dertil havde faaet Tid og Lejlighed, saasom at etikettere de hidtil ubenævnte Arter, at rette indløbne Fejl i de benævnte Arts- og Slægtsnavne, at indordne ubenævnte Arter paa deres rette Plads og rette ved de benævntes hist og her fejlagtige Anbringelse; ej heller burde det være ham forment at træffe andre mindre Foranstaltninger, sigtende til Samlingens Benyttelse og fremmende dens videnskabelige Betydning, naar den forresten i alt væsentligt holdes ukrænkelig og in statu quo.

4. Det Arbejde, som for Universitetets aarlige Tilskud af 200 Rd. skulde udføres af den designerede Konservator, der af Museets entomologiske Inspektor anerkjendtes som en særdeles duelig Præparator og Konservator, burde ikke bestaa alene i selve den Westermanske Samlings Konservation og i Hjælp ved dens

offentlige Afbenyttelse, men ogsaa i en Deltagelse i den Sum af entomologiske Arbejder, som dens Modtagelse i Museet kunde skjennes i større eller mindre Omfang at maatte fremkalde ved den nu værende entomologiske Samlings delvise Omordning for at kunne slutte sig til den Westermanske; der maatte derfor fra Museets Side for dette Honorar fordres et bestemt Antal ugentlige Timers Arbejde, efter nærmere Bestemmelse af den entomologiske Afdelings Bestyrer.

Museumsraadet maatte bestemt udtale sig for, at disse Fortolkninger af Ordlyden af Giverens Betingelser og Lempninger i dem godkjendtes fra dennes Side som en loyal Opfyldelse af hans smukke Tanke og gode Hensigt, ved Samlingens Overdragelse at bringe Fædrelandet en velkommen Gave; skulde Betingelserne mod Forventning ikke kunne opfattes paa samme Maade af Giveren, kunde Raadet aldeles ikke tilraade, at Gaven modtoges. De oven nævnte Opfattelser af og Lempninger i de foreslaaede Betingelser vare nemlig de allermindeste Indrømmelser, som i Museets Navn maatte fordres. Museumsraadet vilde visselig føle sig i dettes Interesse — saa vel som ogsaa i den Museet tiltænkte storartede Samlings egen Interesse, dens Betydning for Videnskaben nemlig — tilbøjeligt til endnu at fordre yderligere Indrømmelser med Hensyn til Samlingens Forhold til Museets øvrige entomologiske Samlinger; men de fleste af Raadets Medlemmer havde staaet i et saadant Forhold til Samlingens afdøde Ejer, og havde derhos en saadan Forvisning om, at dens nu værende Besidder havde villet stillet Betingelserne saa nær overensstemmende med den afdødes Ønsker, som efter hans Opfattelse gjørligt, at de ikke kunde overtale sig til at stille yderligere Fordringer for Modtagelsen af den rige Gave*). Imidlertid var der dog et Punkt, som slige Samlingers Historie i alle Lande mindede stærkt om, og som Hr. Westermann muligvis kunde gaa ind paa, nemlig at binde disse Betingelsers Overholdelse til en vis Tid (f. Ex. Aarhundredets Udløb) og tillade, at der da med ham, hvis han endnu maatte være i Live, eller med Repræsentanter for hans Familie blev truffet nærmere Overenskomst om, hvorvidt de endnu skulde gjælde uforandrede for et nyt Tidsrum.

Raadet gjentog til Slutning, at naar det saaledes ikke turde fraraade at modtage den Westermanske Samling som betinget Gave, burde det ikke be-

*) Nogle af Museumsraadets Medlemmer (Steenstrup og Schjødt) havde vel ønsket Hr. Partikulier Westermanns Opmærksomhed henledet paa, om det ikke vilde kunne tilfredsstille de Hensyn, han mente at skyldte sin afdøde Faders, i den smukke Samlings Omfang og Rigdom efterladte Minde, om kun dennes tvende Hovedafdelinger og Glanspunkter: Billederne og Sommerfuglene (der saa langt overgik baade Museets nu værende Samlinger af disse Dyr og, hvad disse i en længere Fremtid kunde vente at blive) bleve beroende in statu quo, og det derimod tillovede Museet at stille de øvrige Ordener i nærmere Forbindelse med de tilsvarende Afdelinger af dettes Samlinger, naturligvis med Udstyr af egne Etiketter o. s. v., der tydelig viste Stykkernes Kilde. Hr. Westermann havde imidlertid til Steenstrup bestemt udtalt, at han ikke vilde kunne forene Opfyldelsen af dette Ønske med det Hensyn, han skyldte sin afdøde Faders Ønske og Hensigt med Samlingen, og de havde derfor ikke villet fastholde denne Henstilling længere. Reinhardt, der forud holdt sig overbevist om, at en slig Forandring ikke vilde have fundet den afdøde B. W. Westermanns Billigelse, havde ikke turde deltage i at foreslaa dennes Søn at gaa ind paa den.

tragtes som et Brud paa, men kun som en i ganske særlige Omstændigheder begrundet Undtagelse fra det almengyldige Princip, at offentlige Samlinger ikke burde indlade sig paa at modtage Gaver, hvortil der knyttede sig Betingelser af nogen Art, saa at dette Tilfælde ikke maatte opfattes som præjudicerende noget dermed mere eller mindre analogt, som muligvis senere maatte indtræde.

Konsistorium sluttede sig i Skrivelse til Ministeriet af 24. Oktbr. ganske til denne Erklæring, og fastholdt, at den tilbudte Gave kun kunde modtages, for saa vidt Partikulier Westermann vilde samtykke i, at de af ham stillede Betingelser forstodes paa den af Museumsraadet angivne Maade, ligesom det ogsaa fandt det rigtigt, at Betingelsernes Overholdelse blev bundet til en vis Tid. I fuld Overensstemmelse med Museumsraadets og Konsistoriums Udtalelser meddelte Partikulier Westermann sit Samtykke i Skrivelse af 18. Novbr. Samlingen var allerede forinden paa Giverens Bekostning og med Ministeriets Samtykke henflyttet i Museet.

Ved Finansloven f. 1869—70 blev der paa Universitetets Udgiftspost f. c. bevilget et Honorar af 200 Rd. til Lønning af en Konservator ved den Westermanske Insektsamling. I Henhold hertil udnævnte Konsistorium under 28. Apr. 1869 naturhistorisk Kobberstikker E. A. Løvendal til Konservator ved bemeldte Samling fra 1. Apr. at regne. Konsistorium tilføjede, at det paahvilede ham ikke blot at udføre det Arbejde, som udfordredes til selve Konservationen af den Westermanske Insektsamling og til Hjælp ved dens offentlige Afbenyttelse, men at han ogsaa vilde have at deltage i den Sum af entomologiske Arbejder, som den nævnte Samlings Modtagelse i Museet maatte fremkalde i større eller mindre Omfang ved dettes nu værende entomologiske Samlings mulige delvise Omordning for at kunne slutte sig til den Westermanske, hvorhos det stod Museets Bestyrelse frit for til oven anførte Forpligtelsers Udførelse at paalægge ham et bestemt Antal ugentlige Timers Arbejde.

Under Behandlingen af Boet efter afd. Grosserer B. W. Westermann opstod der, da der skulde beregnes Arveafgift af den her omhandlede Insektsamling, Spørgsmaal om dennes Værdi. Foranlediget ved en Henvendelse fra Executores testamenti begjærede Konsistorium under 4. Juli 1870 Museumsraadets Erklæring om, hvor meget Universitetet maatte have betalt for Samlingen, hvis det skulde have købt den. I Skrivelse af 23 Juli meddelte Museumsraadet saa vel Konsistorium som Executores testamenti, at Museets Entomolog, Prof. Schiødte, havde ansat Samlingen til en Værdi for Universitetet af 16,000 Rd. med Skabe og alt.

— Ved Museumsloven af 29. Decbr. 1862 § 1 gjordes Oprettelsen af særlige danske Samlinger til et af det nye Museums Hovedformaal. For at dette Formaal for den af Prof. Schiødte bestyrede Afdelings Vedkommende kunde naas, tilbød denne, der i henved 30 Aar havde beskæftiget sig med vor Insektafna og til dens Oplysning anlagt betydelige Samlinger, i Skrivelse til Direktionen for det kgl. naturhistoriske Museum af 19. Decbr. 1863 at grundlægge det nye Museums indenlandske Insektsamling med sine private Samlinger, som han altsaa ønskede at skjenke dette, idet han for disse Samlingers Afstaaelse kun stillede saadanne Betingelser, som han ansaa nødvendige for deres hensigtssvarende, fremtidige Udvikling og frugtbringende Benyttelse.

Den første Betingelse var, at der strax ved Samlingernes Modtagelse bevilgedes en Sum til Opstillingen. Skjønt disse besad et meget stort Materiale

til alle vor Insektverdens Afdelinger, havde han dog ikke været i Stand til aldeles fuldstændig at opstille mere end en Række af Familier af forskjellige Ordener. Den hele Masse var vel sammenstillet paa ny den ene Gang efter den anden; men den stadige, store Tilvæxt havde af Mangel paa Plads og Arbejdstid gjort det umuligt at vedblive dermed, saaledes at han nu paa mange Punkter ikke mere var i Stand til at overse Indholdet og altsaa heller ikke med Nytte kunde vedblive med Indsamlinger. Det første altsaa, der maatte foretages, var en helt ny Omstilling, hvorved ethvert Stykke kunde komme paa sin Plads, et klart Overblik vindes over den nu værende Bestand, og den fremtidige Tilvæxt, uden at volde Standsning og Forvirring hver Gang, strax kunde blive indordnet. Hertil vilde udfordres, at der paa en Gang, kunde disponeres over c. 800 nye Insektkasser. Bekostningen ved 8 Skabe à 100 smaa Kasser, 10" i Kvadrat, fuldt færdige til Brug med Glas, Kork og indvendig Papirbeklædning vilde, tillige med Anskaffelsen af nogle Magasinsager, koste 2,100 Rd. Man maatte naturligvis, for at kunne overkomme Arbejdet, tage enkelte større Afdelinger ad Gangen; men han vilde dog ikke træste sig til at begynde Omstilling, førend i det mindste de 4 Skabe stode færdige. Den første Betingelse gik altsaa ud paa, at der blev bevilget en Sum af 2,100 Rd. til Skabe, at udbetales efterhaanden som de bleve færdige, i Løbet af 1864 og 1865.

Den anden Betingelse var, at der blev bevilget Museets entomologiske Afdeling en aarlig Sum af 200 Rd. til Medhjælp ved Indsamling, Præparation, Bestemmelse, Opstilling og Konservation af den danske Samling, at anvende efter Inspektors bedste Skjønnende om Samlingens Tarv til hver given Tid, enten i alle, eller i flere, eller i en enkelt af de nævnte Retninger. Der vilde ved den indenlandske Samlings Opstilling, Forøgelse og Udvikling i det hele tilfalde ham et overordentlig foreget Arbejde. De Midler, der hidtil have været bevilgede den entomologiske Afdeling til Medhjælp, havde været 60 Rd. aarlig til Indsamling til den af ham anlagte Samling til Insekternes Udviklingshistorie og 100 Rd. aarlig til Præparation.

Under 21. Febr. 1864 indsendte Direktionen for det kgl. naturhistoriske Museum denne Skrivelse til Ministeriet. Hvad den første Betingelse for disse betydelige favnistiske Samlingers Overgang til Museet angik, mente Direktionen, at den fra Museets Side burde anbefales, skjønt den fordrede en ikke saa lidt større Sum, end det efter de mundtlige Forhandlinger var blevet ventet. Da Museets entomologiske Afdeling, som Undtagelse fra næsten alle de andre Afdelinger, aldeles ingen dansk-favnistisk Samling besad, var det naturligvis af stor Vigtighed for Museet at komme i Besiddelse af et saa betydeligt og værdifuldt Grundlag til en fuldstændig Repræsentation af Danmarks Insektfavna i alle dens Afskygninger, og Museet, der med Taknemmelighed burde modtage Tilbudet og søge saa vidt muligt at tilfredsstille de betingede Forudsætninger, kunde efter Direktionens Mening ogsaa forsvare at anvende en ganske anelig Sum paa en saa stor Erhvervelse, selv om denne Sum naturligvis langt maatte overskride Grænsen af det, der kunde udredes af Museets Annuum eller Beholdning. I Betragtning af, at Museet ikke kunde udsætte længere med Kraft at fremme Anlægget af en indenlandsk Insektsamling (af udviklede Insekter) og at Kasserne til at modtage og opbevare denne vilde være af samme Indretning og Form, hvad enten Samlingen erhvervedes paa den her i Udsigt stillede Maade eller ad anden Vej, ved successive Indsamlinger, havde Direktionen ogsaa troet at burde, af hvad der endnu i indeværende Aar var disponibelt, fremme Forberedelserne til Samlingens

Tilvejebringelse eller Ordning, og havde derfor af Museets Kasse foreløbig anvist indtil 500 Rd. Hvorvidt endnu mere ved Aarets Slutning maatte kunne afses til dette Øjemed, var uvist, og den tilbage staaende Del af Summen maatte Museet altsaa ad extraordinær Vej søge at erhverve sig.

Hvad derimod den anden stillede Betingelse angik, saa Direktionen sig ikke i Stand til for Øjeblikket at anbefale den. Det maatte anses for meget ønskeligt, om Museet i det hele kunde udstyres saa rigeligt, at det kunde anvende saa megen Kraft i denne Retning; men Direktionen ansaa det for urigtigt, om der paa en Tid, da der, paa Grund af Mangel paa saa godt som alle nødvendige Forudsætninger, ikke paa fornuftig Maade kunde affattes Specialbudgetter for Museets Afdelinger, forud blev taget en saa dybt indgribende Bestemmelse om den Sum, som ikke et enkelt Inspektorat, men en Brøkdel af dette aarlig skulde kunne anvende.

Direktionen henstillede derfor, om Ministeriet til et saa gavnligt Formaals Opnaaelse vilde stille Ændringsforslag til Finansloven om, at der for 1864—65 maatte tilstaa Museet til Opstilling af den tilbudte Insektsamling et extraordinært Tilskud af 800 Rd. og at et lignende Tilskud maatte stilles det i Udsigt til samme Øjemed for det følgende Aar. Direktionen var overbevist om, at der for det andet Punkts Vedkommende, af det senere i Virksomhed trædende Museumsraad, vilde kunne stilles saa vel for det hele Museum, som for Afdelingerne passende Budgetforslag, som vilde tilfredsstille Prof. Schiødte ogsaa for denne enkelte Sides Vedkommende, uden at det skulde blive fornødent forud ved Lov at ordne Annuet af en saa indskrænket Del af Museet og derved se bort fra alle øvrige Krav for Museet.

Efter Ministeriets Paalæg i Skrivelse af 7. Juli 1865 underkastedes Sagen en yderligere Overvejelse af Konsistorium og det imidlertid i Virksomhed traadte Museumsraad. I Museumsraadet havde, som det af Formandens Indberetning af 4. Novbr. fremgik, ingen Enighed kunnet tilvejebringes. Raadets ene Halydel (Steenstrup og Reinhardt) tiltraadte de under Sagens tidligere Behandling fremkomne Ytringer om det i og for sig ønskelige i, at Prof. Schiødtes værdifulde danske Insektsamling (af udviklede Insekter) erhvervedes for Museet, og i, at dette kunde ske paa en Maade, som kunde tilfredsstille Prof. Schiødtes Ønsker; men efter deres Anskuelse kunde Raadet aldeles ikke gaa ind paa nogen Anbefaling af, at der forud til Gunst for en enkelt Side af et enkelt Inspektorat toges blivende Bestemmelser om det Omfang, hvori denne Side, uafhængig af alle de øvrige Afdelinger af Museet, skulde understøttes, og allermindst kunde de anbefale et saadant Arrangement netop nu, da Ministeriet havde udtalt et bestemt Paalæg om at nedstemme Museets Fordringer til det mindst mulige, se foran S. 498. De mente derhos, at man ved de Betingelser, som stillede for denne betydelige Samlings Overgang til Universitetet, maaske ikke burde se aldeles bort fra, at den Side af det entomologiske Inspektorat, der ved den foreslaaede Ordning vilde blive særlig fremmet, maatte antages, foruden den Forsorg, der ydedes den ved Universitetet, at have en naturlig Fremtid ogsaa ved en anden af Landets store Undervisningsanstalter. Prof. Krøyer ansaa Indlemmelsen af Prof. Schiødtes Insektsamling som meget ønskeligt for dette og holdt det for afgjort, at de af denne opstillede Betingelser vare aldeles beregnede paa Samlingens Tarv. Hvorvidt de nu værende trange Tider og sørgelige Omstændigheder maatte hindre Museet fra at gaa ind paa disse Betingelser, turde han ikke afgjøre. Kun maatte han udtrykke sin Beklagelse, hvis Museet ikke skulde erholde denne Samling. Prof.

Schiødte ansaa Majoritetens Votum som en Forkastelse af hans Forslag, — hvad Majoriteten bestred, — og havde selvfølgelig ikke kunnet tiltræde det, saa lidt som han var delagtig i de deri udtalte Ytringer.

Konsistorium udtalte, ved under 11. Novbr. at indsende denne Erklæring til Ministeriet, at det tiltraadte de Anskuelser, som angaaende denne Sag vare fremsatte af Raadets Majoritet. I Skrivelse til Konsistorium af 7. Decbr. erklærede Ministeriet sig enigt med dette, og anmodede det derfor om at tilkjendegive Prof. Schiødte, at i samme Grad som det paaskjønnede hans Tilbud og ønskede, at den værdifulde Samling maatte blive indlemmet i Universitetets Samlinger, beklagede det, at Forholdene stillede sig saaledes, at der ikke i Øjeblikket kunde tages nogen Beslutning om Gavens Modtagelse paa de tilbudte Vilkaar, men at Afgjørelsen heraf maatte udsættes, indtil de forenede Museers Forhold definitivt skulde ordnes.

Efter at Specialbudgetter vare udarbejdede til Finanslovudkastet for 1871—72, gjenoptoges Sagen ved Skrivelse fra Museumsraadet til Ministeriet af 29. Sept. 1870. Museumsraadet meddelte, at Prof. Schiødte fremdeles vedkjendte sig sit velvillige og betydelige Tilbud, saaledes som han tidligere havde fremstillet det, samt at der, i det sikre Haab, at Museet i den allernærmeste Fremtid vilde komme i Besiddelse af denne rige og vigtige Samling af danske Insekter, paa Overslaget over den til det nye Museums Inventarium nødvendige Sum var blevet optaget den i Prof. Schiødtes Tilbud nævnte Sum, som vilde udfordres til de nødvendige Skabe til Samlingen (foruden den mindre Sum af 500 Rd., som den forrige Direktion for det kgl. naturh. Museum havde set sig i Stand til forlods at anvende paa Skabene, for at fremme den endelige Anskaffelse eller Anlæggelse af en dansk Insektsamling.)

Ministeriet begjærede til Sagens videre Fremme gennem Museumsraadet en Erklæring af Prof. Schiødte, om han delte Ministeriets Opfattelse, at den af ham stillede anden Betingelse, at der bevilgedes en aarlig Sum af 200 Rd. til Medhjælp ved Indsamling, Præparation, Bestemmelse, Opstilling og Konservasjon af den danske Samling, maatte ansees bortfaldet, saafremt Rigsdagen ved Lønningsloven gik ind paa det af Ministeriet gjorte Forslag om Kand. Meinerts Ansættelse som Assistent ved det entomologiske Inspektorat med en Lønning af 500 Rd. *)

*) Dr. Meinert, der i en Række af 14—15 Aar havde ydet sin Bistand ved Arbejdet i det naturh. Museums entomologiske Afdeling, havde i Oktbr. 1869 andraget om Ansættelse ved denne Afdeling. Prof. Schiødte anbefalede Andragendet varmt saa vel paa Videnskabens som paa Museets Vegne. Museumsraadet, hvis Erklæring Konsistorium efter Ministeriets Paalæg indhentede, udtalte under 23. Novbr. det ønskelige i, at Dr. Meinert blev sat i Stand til at fortsætte sine Arbejder ved Museet, og lade dette nyde godt af hans videnskabelige Dygtighed, og da ogsaa Prof. Schiødte stærkt fremhævede den entomologiske Afdelings Trang til Hjælp, anbefalede Raadet paa det bedste Dr. Meinert til den attraaede Ansættelse som Assistent ved denne Afdeling med en fast aarlig Løn. Under Forudsætning af en gennemsnitlig daglig Arbejdstid af 4—5 Timer, burde Vederlaget ikke være ringere end 500 Rd., dog at denne Løn blev udredet uden for de Summer, der vare beregnede til Assistance i andre Retninger. Kvæstor afgav under 21. Decbr. en udførlig Erklæring, i hvilken han paaviste Universitetets ugunstige økonomiske Stilling, der opfordrede til at vise den største Forsigtighed ved Overtagelsen af nye Udgifter, navnlig saadanne, som aarlig vilde gjentage sig. Der

Under 3. Decbr. 1870 indsendte Museumsraadet Prof. Schiødtes Erklæring, der gik ud paa, at Dr. Meinerts Assistance vilde kunne blive meget værdifuld for en indenlandsk Samlings Ordning og Udvikling; men til Præparation og Konserveration — et uhyre Arbejde, naar Talen var om en halv Sned Tusind Dyrearter, repræsenterede i Suiten —, kunde Afdelingen ikke afholde Udgifterne uden et passende Tillæg, mindst af 150 Rd.

Under Lønningslovens Behandling i Folketinget blev det nævnte Beløb 500 Rd. udstemt. Ved under 19. Decbr. at sætte Udvalget i Kundskab om den nys nævnte Erklæring af Prof. Schiødte foreslog Ministeriet Beløbet gjenoptaget, idet det tilføjede, at det maatte anses for at være af stor Betydning for Universitetet at kunne modtage Prof. Schiødtes Tilbud og saaledes se en favnistisk, entomologisk Samling grundlagt, og at Ministeriet derfor under disse Omstændigheder var betænkt paa, saafremt Rigsdagen bevilgede Beløbet, at udrede de 350 Rd. til videnskabelig og de 150 Rd. til teknisk Assistance, en Ordning af Forholdet, hvormed man fra alle Sider havde erklæret sig tilfreds. Forslaget vedtoges og Fordelingen af Beløbet iværksattes som af Ministeriet antydet.

— Etatsraadinde Nicoline Wad, f. Brünnich, skjænkede ved Testamente »Kjøbenhavns Universitets Naturaliekabinet, siden kaldet det Moltkeske«, en Sum af 300 Rd., dog at Renterne af denne Kapital udbetaltes til Jfr. Marie Hoyer i Budolphi Kloster, saa længe hun var i Live. Herom satte Ministeriet under 4. Juli 1864 Konsistorium i Kundskab. Efter at Kapitalen var indgaaet under Universitetets Bestyrelse, indstillede Konsistorium i Skrivelse af 2. Sept. 1865, at det sædvanlige Administrationsgebyr, i Lighed med, hvad der i saadanne Tilfælde plejede at ske, maatte bortfalde, saa længe Jfr. Hoyer oppebar Renten, samt at denne efter hendes Død maatte tilfalde Universitetet som Bidrag til det vedkommende Museums Udgifter. Ministeriet bifaldt under 26. s. M. den første Del af Indstillingen, men ansaa det, hvad det andet Spørgsmaal angik, mere stemmende med Giverindens Hensigt, at Renten som særlig Indtægt tilfaldt Museet. Den endelige Afgjørelse forbeholdt det sig til det Tidspunkt, da Indtægten tilfaldt Universitetet. Da det kort Tid efter havde vist sig, at Jfr. Hoyer var afgaaet ved Døden før Testatrix, forelagde Konsistorium paa ny i Skrivelse af 30. Jan. 1866 Spørgsmaalet for Ministeriet, idet det indstillede, at Renten skulde tillægges det zoologiske og det mineralogiske Museum i Forening, hvilke Museer vare traadte i Stedet for Naturaliekabinettet. Ministeriet bifaldt (12. Febr.) Indstillingen saaledes, at de tvende Museer erholdt Renterne til lige Deling. Efter denne sidste Bestemmelse vilde Bestyrerne være bundne til hvert Aar at anvende den halve Del af Renten til det zoologiske og den halve Del til det mineralogiske Museum. Da Bestyrerne imidlertid maatte ønske at have frie Hænder til efter indbyrdes

ydedes aarlig over $\frac{1}{16}$ af Universitetets samtlige Indtægter til det zoologiske Museum alene, en betydelig Sum saa vel i og for sig som i Forhold til, hvad der ydedes til de øvrige videnskabelige Samlinger. Han fraraadede derfor en Bevilling i det anførte Øjemed. Hertil sluttede Konsistorium sig i Skrivelse til Ministeriet af 10. Jan. 1870, idet det med Kvæstor var enigt i, at Udgifterne til det zoologiske Museum ikke yderligere burde forøges.

Se i øvrigt foran S. 179.

Overenskomst at anvende Renten efter Omstændighederne snart til det ene, snart til det andet Museums Tarv, hvad ogsaa Konsistoriums Indstilling var gaaet ud paa, indstillede Konsistorium paa ny under 24. Marts, at Renten skulde tilfalde det zoologiske og det mineralogiske Museum i Forening, saa at disses Bestyrere hver Gang havde at komme overens om Anvendelsen.

I Skrivelse af 29. Maj meddelte Ministeriet, at denne Indstilling ikke kunde tages til Følge, da det vilde medføre Vanskeligheder med Hensyn til de Forklaringer, som Finanslovudkastet skulde indeholde om de Legatrenter, der uden for Universitetets Tilskud tilfaldt de enkelte Museer. Derimod havde Ministeriet ikke noget imod at imødekomme det af Museumsbestyrerne ytrede Ønske om efter Omstændighederne og fælles Aftale at kunne anvende Rentebeløbet snart i det ene, snart i det andet Museums Tarv; men Sagen maatte da ordnes saaledes, at hele Legatrenten tilfaldt det ene af de to Museer og stadig udbetaltes dette, og at det da overlodes Bestyrerne aarlig at tage Bestemmelse om Anvendelsen, saaledes at, naar Renten anvendtes i det Museum, der ikke var det, som i Finansloven anførtes som rentenydende, det afgivne Beløb førtes til Udgift i Bestyrerens Eforiregnskab som afgivet til det andet Museum, i hvis Eforiregnskab det toges til Indtægt. Ministeriet tilføjede, at hele Renten blev at opføre som tilfaldende det zoologiske Museum. Herom meddelte Konsistorium Bestyrerne for Universitetets zoologiske og mineralogiske Museer fornøden Underretning.

— Ved Skrivelse af 4. Juli 1871 har Ministeriet, efter at Besidderen af Grevskabet Bregentved dertil havde meddelt sit Samtykke, bifaldet

at Renterne af en paa de Moltkeske Legaters Reservefond opsparet Kapital af 5,000 Rd. aarlig maa tilfalde de to Moltkeske naturhistoriske Samlinger, saaledes at $\frac{4}{7}$ af Renterne tildeles den zoologiske og $\frac{3}{7}$ den mineralogiske Afdeling;

at den særlige Anvendelse for denne Forøgelse maa blive fornemmelig til det Slags Assistance, hvortil disse Afdelingers Midler ikke hidtil have kunnet strække til, eller efter de gjældende Regler ikke have kunnet anvendes, for den zoologiske Undervisningssamlings Vedkommende derfor især til Anskaffelse af den Hjælp, som de studerendes daglige Afbenyttelse af Studiesamlingen gjør nødvendig, og for det mineralogiske Museums Vedkommende især til Erhvervelse af speciel videnskabelig Assistance;

at Summerne til dette Øjemed anvises paa Konto II. af de Moltkeske Legater, og

at den allerede for de sidste Terminer opsparede Rentesum af disse 5,000 Rd. i Overensstemmelse hermed ligeledes anvises til Udbetaling af denne Konto efter Forholdstallet $\frac{4}{7}$ og $\frac{3}{7}$.

— Ministeriet har ved Skrivelse af 16. Maj 1867 paalagt Konsistorium at tilkjendegive Prof. Steenstrup, i Anledning af, at han ikke havde indsendt Besvarelse paa nogle ham tilstillede Antegnelser til det forenede zoologiske Museums Regnskab, at det, dersom disse Besvarelser ikke indkom senest 8 Dage, efter at han havde modtaget Konsistoriums Tilkjendegivelse, vilde se sig nødsaget til at bringe Bestemmelserne i Kasse- og Regnskabsforordningen af 8. Juli 1840 § 35, jfr. § 28, til Anvendelse mod ham.

— For udførte Arbejder i de Moltkeske zoologiske og mineralogiske Afdelinger af Universitetets naturhistoriske Museum er der af den Sum, der i Følge

§ 9 i Fundatsen for de grevelige Moltkeske Legater er disponibel til Understøttelse for studerende, der med Flid dyrke det naturhistoriske Studium, tilstaa følgende Understøttelse: stud. med. A. Hørring 150 Rd. og Dr. phil. Meinert 100 Rd. (Ministeriets Skrivelse af 29. Jan. 1864), cand. med. A. Hørring, stud. mag. G. Winther og cand. pharm. Joh. Steenstrup hver 50 Rd. (Ministeriets Skrivelse af 19. Jan. 1867), stud. mag. G. Winther, stud. med. V. Bastrup og stud. polyt. C. H. D. Zahrtmann, henholdsvis 150 Rd., 50 Rd. og 100 Rd. (Ministeriets Skrivelse af 24. Mai 1869), stud. mag. G. Winther og stud. med. V. Bastrup hver 75 Rd. (d. $\frac{6}{1}$ 70), stud. mag. G. Winther 100 Rd. (d. $\frac{29}{4}$ 71).

4. Det kemiske Laboratorium.

Ved Ministeriets Skrivelse af 25. Marts 1868 er det, efter Indstilling fra Bestyreren af Universitetets kemiske Laboratorium, Prof. Jul. Thomsen, anbefalet af Konsistorium, bevilget, at der i Laboratoriet oprettes 3 Fripladser for trængende studerende, og at disse Pladser besættes af Laboratoriets Bestyrer for et Semester ad Gangen. Derhos bifaldt Ministeriet, ligeledes efter Indstilling, at Betalingen for Benyttelsen af Pladser for videre komne ansættes til 20 Rd. for hvert Semester og at det overlades Bestyreren, naar Pladsen i Laboratoriet tillader det, at tilstaa yngre Videnskabsmænd Adgang til at benytte Laboratoriet for at anstille selvstændige kemiske Arbejder uden Betaling, mod at de ligesom alle andre erstatte, hvad de ved Uforsigtighed maatte ødelægge af Laboratoriets Inventarium, og selv afholde de større Udgifter, som deres Arbejde maatte medføre.

— Ministeriet bevilgede under 13. Sept. 1864, at den Del af Loftet over det kemiske Laboratorium, som benyttedes til Opbevaring af Glas, blev indrettet til et Værelse for Laboratoriets 2den Assistent.

— Ved Skrivelse af 1. Nov. 1865 har Ministeriet, efter en Indstilling fra Bestyrelsen for den polytekniske Lærestalt, approberet, at den ved Ordningen af Forholdene ved Universitetets kemiske Laboratorium for Benyttelsen af dette fastsatte Betaling, nemlig 4 Rd. for 1 og 12 Rd. for 4 ugentlige Arbejdsdage, efter at Lærestaltens Regl. 22. Avg. 1860 er traadt i Kraft, er erlagt af de Polyteknikere, som have løst fuldstændigt Adgangskort til Lærestaltens Undervisning.

5. Det astronomiske Observatorium.

Prof. d'Arrest androg under 31. Aug. 1868 om, at der til det astronomiske Observatorium maatte anskaffes et saakaldet Zoneinstrument (Passageinstrument, særlig indrettet til Zoneobservationer af lyssvage Stjærner), enten af Mellemsørrelsen (7 Fods Kikkert med 6 Pariser-Tommers Aabning) eller et større (8 Fods Kikkert og 7 Tommers Aabning). Omkostningerne hertil ansloges til henholdsvis 4,080 Rd. eller 5,280 Rd. Efter at Konsistorium herom havde indhentet Erklæringer fra det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet og Kvæstor, indstil-

lede det under 24. Oktbr., idet det, da det her drejede sig om en Udgift en Gang for alle, ansaa det for rettest at anskaffe det bedste Instrument, at det større Zoneinstrument med 8 Fods Kikkert og 7 Pariser-Tommers Aabning anskaffedes.

Forslaget kom for sent til at kunne blive optaget paa Budgettet f. 1869—70; først i 1870—71 optoges det og bevilgedes. Instrumentet blev derefter bestilt hos Mekanikus C. P. Jürgensen (det Jüngerske Institut), med hvem en Kontrakt med Ministeriets Samtykke oprettedes om Instrumentets Forfærdigelse og Opstilling. Denne Kontrakt, der paa Universitetets Vegne blev underskrevet af Prof. d'Arrest, gik ud paa nøjere at fastsætte, hvorledes Instrumentet skulde være beskaffet (§§ 1 og 2), Opstillingen (§ 3), Betalingsvilkaarene, i Forbindelse med hvilke det bestemtes, at det definitive Skjøn over det fuldførte og opstillede Instrument paa Konsistoriums Vegne skulde afgives af Prof. Holten og paa Observatoriets Vegne af Prof. d'Arrest (§ 4), Afleveringsterminen (§ 5), Tilsyn med Arbejdet under dets Udførelse af de nævnte Professorer (§ 6), samt hvorledes der skulde forholdes, dersom Mekanikus Jürgensen skulde dø, førend Arbejdet var fuldført (§ 7). Kontraktens Bestemmelser undergik imidlertid, som i Aarb. f. 1871—73 S. 113 meddelt, nogle Forandringer som Følge af, at der blev givet Mekanikus Jürgensen Tilladelse til at udstille Instrumentet paa den nordiske Industriudstilling. Det opstilledes derefter paa Observatoriet i Avg. 1872.

— Da Signalgivningen fra Rundetaarn ikke fandtes at svare til Tidens Forandringer og navnlig ikke at stifte den Nytte, som der ved en hensigtsmæssig Forandring i Indretningen kunde opnaas, opstod der ved Restavrationen af Taarnet, under hvilken Signaliseringen maatte ophøre, Spørgsmaal om hertil at træffe Foranstaltning. Samtidig hermed fremkom der fra Indenrigsministeriet Forslag om at bevilge de fornødne Midler til at give Tidssignalet med Kugle fra Nicolaj Taarn daglig (undtagen om Søn- og Helligdage), saaledes at det kunde tjene til Regulering af Skibsurene; men disse Forslag bleve ved anden Behandling af Finansloven f. 1867—68 forkastede. Indenrigsministeriet indledede derefter Forhandlinger med Undervisningsministeriet om, at det vilde samtykke i, at Universitetet overtog Signalgivningen, naar Statskassen afholdt Udgiften med den første Anskaffelse og Anbringelse af Apparatet. Herpaa gik Undervisningsministeriet ind, og ved tredje Behandling af Finansloven f. 1867—68 bleve saaledes de hertil fornødne Penge bevilgede af Statskassen. Apparatet blev da anskaffet og anbragt, og da Prof. astron. havde fundet det at være i en saadan Stand, at der intet var til Hinder for, at Observatoriet overtog det, traf Ministeriet Foranstaltning hertil saa vel som til, at Taarnet blev sat i telegrafisk Forbindelse med Observatoriet. Idet Ministeriet under 29. Juni 1868 satte Konsistorium i Kundskab herom, meddelte det, at det efter Indstilling af Prof. astron. havde bevilget, at der for Funktionerne med at give Signalet tilstodes Observator Schiellerup et aarligt Honorar af 200 Rd. og Opsynsmanden paa Nicolaj Taarn et aarligt Honorar af 50 Rd. for Udførelse af de daglige Forretninger, som vilde blive ham paalagte for at sikre en præcis Afgivelse af Signalet og fjerne mulige Hindringer mod samme, samt at der for Tilsyn med Telegrafapparaterne, de galvaniske Batterier og Ledninger saa vel som sammes Fornyelse og derved forefaldende Reparationer samt til Forbrug af Kviksølville aarlig anvendtes et Beløb af 50 Rd., ligesom til den ordinære Vedligeholdelse af og Tilsynet med selve Signalapparatet 75 Rd.

De tvende først nævnte Beløb anvistes til Udbetaling paa Universitetskvæsturen; de to sidst nævnte optoges paa Bødgøtforlaget f. 1869—70 som en Forøgelse af Observatoriets Normalsum, og bevilgedes derefter.

— I Anledning af et Andragende fra Dr. phil. T. N. Thiele, anbefalet af Prof. astron., indstillede Konsistorium under 6. Sept. 1870 til Ministeriet, at der maatte tilstaas ham et Honorar af 200 Rd. om Aaret for som midlertidig Assistent ved Observatoriet under den astronomiske Professors Vejledning at anstille Observationer og foretage andre astronomiske videnskabelige Arbejder. Ved kgl. Resol. af 19. s. M. tillagdes der ham i det angivne Øjemed 200 Rd. f. 1870—71 (af Universitetets Udgiftspost 7). Paa samme Maade tilstodes der Dr. Thiele 200 Rd. f. 1871—72.

— Ved Skrivelse af 25. Apr. 1865 bevilgede Ministeriet, efter Indstilling fra Konsistorium, at der til Bestridelse af Udgifterne til Observator Schiellerups Rejse til Stockholm og Christiania for at deltage i de Observationer, som paa-tænkte udførte for at tilvejebringe en nøjagtig Længdeforbindelse mellem Observatoriet i Kjøbenhavn og Observatorierne i de nævnte Stæder, maatte anvendes et Beløb af 300 Rd., at udrede af Universitetets Konto for ekstraordinære Udgifter f. 1865—66. Konsistorium havde indstillet, at Beløbet udrededes af Observatoriets Normalsum, hvilket Ministeriet ikke ansaa for rigtigt, da dette let kunde være til Hinder for Pøestridelsen af andre, Observatoriet nærmere vedkommende Udgifter.

6. Det fysiologiske Laboratorium.

Under de Forhandlinger, der i 1863 førtes med Prof. Panum om hans Ansættelse som Professor i Fysiologi og komparativ Anatomi, fremhævede denne Nødyendigheden af et nyt fysiologisk Laboratorium. Ministeriet begjærede i denne Anledning en Udtalelse af det lægevidenskabelige Fakultet herom og navnlig, om der maatte kunne skaffes Byggeplads for et saadant Laboratorium paa den til det kirurgiske Akademi hørende Grund. Fakultetet bemærkede under 30. Maj 1863 hertil, at der, efter at Grunden langs med det katholske Kapel var anvendt for de nye Anatomilokaler, ikke fandtes anden passende Byggeplads end den til Prof. Steins Bolig henhørende Have, men at Fakultetet dog ved at paapege denne maatte overlade det til en Bygningskyndig at afgjøre, hvorvidt denne Haveplads maatte være en passende Byggegrund til Opførelsen af et fysiologisk Laboratorium med Tilbehør. Fakultetet fremsatte derhos Ønsket om, at der, førend Planen til et saadant fysiologisk Laboratorium antoges, maatte gives det Lejlighed til en omhyggelig Drøftelse af flere dermed i Forbindelse staaende Forhold og navnlig Forholdet mellem det bestaaende fysiologiske Museum og det paatænkte Laboratorium. Ministeriet begjærede derefter under 6. Juni en Plantegning til Laboratoriet fra Prof. Panum.

Med Skrivelse af 20. Juli modtog Ministeriet en af en udførlig Beskrivelse og Motivering ledsaget Plantegning til et fysiologisk Laboratorium, som tænkte opført paa det forrige kirurgiske Akademi Grund. Han paaviste først, at og hvorfor der ikke i det forrige kirurgiske Akademi lod sig indrette Lokaler for Laboratoriet, og tilføjede, at Laboratoriets Indretning i disse Rum, selv med en

betydelig og forholdsvis kostbar Ombygning, altid vilde blive meget mangelfuld i mange Henseender. Derefter fremsatte han sin Plan, hvorefter Bygningen vilde blive 3 Etager høj (Kjælder, Stue, 1. og 2. Sal) 80 Fod lang og 40 Fod bred, og vilde komme til at ligge parallel med Hovedbygningen, saaledes at der vilde blive en c. 50 Fod bred Gaard mellem begge, medens der paa den anden Side, ud mod de Fødselsstiftelsen tilhørende Haver og Tørrepladser, kun vilde blive en ganske smal Gaard. Efter udførlig at have udviklet, hvorledes han tænkte sig Kjælder, Stue og 1. Sal indrettede, fremsatte han Forslag om, at der paa anden Sal skulde indrettes en Embedsbolig for det fysiologiske Laboratoriums Direktør, Professoren i Fysiologi. Denne Forbindelse af Forstanderens Bolig med det fysiologiske Laboratorium var efter hans fulde Overbevisning af ganske overordentlig stor Vigtighed for Anstalten. Mangfoldige af de Forsøg og Arbejder, som skulde udføres i samme, fordrede nemlig et jævnligt eller stadigt Tilsyn, som gjorde det ganske nødvendigt, at Direktøren forblev i Bygningen, indtil Forsøget var endt. Selv med den største Iver for Sagen vilde en Forstander, som ikke boede paa Stedet og som maaske ikke engang kunde finde en passende Bolig i Nærheden, ofte være nødsaget til at afbryde eller undlade et Forsøg, som ellers vilde være meget ønskeligt. Dette var ogsaa erkjendt overalt, hvor man havde indrettet fysiologiske Laboratorier, og naar mange af dem endnu savnede Bolig for Forstanderen, laa dette i, at de fysiologiske Laboratorier i deres nyere Skikkelse vare unge Anstalter, som havde maattet tilkjæmpe sig de ydre Vilkaar og som sædvanlig tage til Takke med, hvad de havde kunnet opnaa. Men i og for sig var Forholdet omtrent ganske det samme som ved de astronomiske Observatorier, der tidligere ogsaa indrettedes uden Embedsbolig, men nu overalt, hvor de opførtes, forbandtes med samme, da man havde gjort den Erfaring, at de Astronomer, som boede i deres Observatorier, opdagede nye Kometer og Planeter, der undgik de Astronomer, som havde deres Bolig uden for samme. Naar han derfor foreslog en Embedsboligs Forbindelse med det fysiologiske Laboratorium, skete det fremfor alt i Sagens Interesse; thi Meningerne kunde dog maaske være delte, om man i og for sig vilde betragte Beliggenheden af en Familiebolig paa anden Sal over Gaarden, oven over det fysiologiske Laboratorium og umiddelbart op til Anatomikammeret og Macerationsgaarden som særdeles misundelsesværdig eller ikke. Dertil kom, at de økonomiske Hensyn ingen Betænkelighed vilde kunne vække. 300 Rd. aarlig, som vare tilsagte ham som extraordinær Huslejhjælp, indtil der kunde anvises ham Bolig i det fysiologiske Laboratorium, repræsenterede nemlig en Kapital af 7,500 Kr. (à 4 %), medens Opførelsen af en Bolig som den, han havde foreslaaet, mellem 1. Sal og Taget, efter Bygningskyndiges Mening næppe kunde komme til at koste mere end Halvdelen af denne Sum. Endelig foreslog han i Kjælderetagen en Bolig for Laboratoriets Tjener, der maatte sørge for Anstaltens Rengjøring, Dyrenes Pleje m. m.

Efter Modtagelsen af denne Plantegning paalagde Ministeriet under 11. Avg. det lægevidenskabelige Fakultet at afgive en Erklæring herover enten in pleno eller ved delegerede af dets Midte i Forening med Bygningsinspektøren, samt at indsende et fuldstændigt Forslag med tilhørende Tegning og Overslag til Opførelsen af et fysiologisk Laboratorium. Fakultetet udvalgte 3 af sine Medlemmer, Prof. Buntzen og Lektorerne With og Schmidt til med Bygningsinspektøren at udarbejde en detailleret Plan. Efter at denne havde været forelagt

for det samlede Fakultet og var blevet antaget af dette, indsendtes den tillige med Bygningsinspektørens Overslag under 9. Novbr. til Ministeriet.

Fakultetet ansaa den af Prof. Panum foreslaaede Beliggenhed, tværs over Akademiets Grund, kun 25 Alen fjæret fra Hovedbygningen, for at ville medføre meget alvorlige Ulemper, og navnlig ansaa det Udelukkelsen af frisk Luft for saa fordærvelig, at det ubetinget maatte fraraade Bygningens Opførelse paa Akademiets Grund, hvis det ikke skulde vise sig muligt at indskrænke dens Størrelsesforhold meget betydeligt, eller at anvise den en saadan Beliggenhed, at denne Ulempe ganske eller dog for største Delen vilde kunne undgaas. Som en Udvej hertil foreslog det at henlægge Bygningen langs den sydlige Side af Gaarden, der allerede i Forvejen var lukket ved Blankogadens høje Baghuse. Vistnok vilde ogsaa en saadan Sidebygning indsnævre Gaardsrummet mere end i og for sig ønskeligt, og den vilde komme til at springe frem foran et Fag af Hovedbygningen; men den vilde dog lade Lys og Luft aaben Adgang fra Gaardens østlige Side, den vilde selv erholde rigeligt Lys fra Nord og Øst, idet Gavlen var tænkt trukket saa langt tilbage fra Nabogrunden, som nødvendigt var, for at der kunde anbringes Vinduer i samme, og den vilde endelig frembyde den Fordel, om det senere skulde anses for ønskeligt, med Lethed at kunne bringes i umiddelbar Forbindelse med Hovedbygningen.

Det var imidlertid klart, at Størrelsesforholdene af denne Sidefløj ikke turde overskride visse Grænser, som betingedes dels ved Hensynet til Hovedbygningen og Nødvendigheden af at beholde en Indkjørsel dels derved, at Mangelen paa Lys fra den ene Side ikke vilde tillade at give den nogen betydelig Dybde. Sidefløjen vilde ikke kunde optage alle de i Prof. Panums Udkast beregnede Lokaler, og Fakultetet foreslog derfor, at Direktørboligen og Tjenerboligen udelodes. Hvad Direktørboligen angik, miskjendte Fakultetet ikke Vægten af de Grunde, som talte for Hensigtsmæssigheden af at knytte en saadan til det fysiologiske Laboratorium. Det vilde anse Boligen for meget ønskelig, saafremt der ikke stillede sig altfor store Vanskeligheder i Vejen for at anbringe den; men det kunde paa den anden Side ikke betragte den som en aldeles uafviselig Fordring, og det tog saa meget mindre i Betænkning at udelade den af Planen, som der allerede i Hovedbygningens Stueetage havde en Bolig, der i sin Tid vilde kunne anvises den fysiologiske Professor, hvis Erfaringen maatte godtgjøre Nødvendigheden deraf. At anbringe en Tjenerbolig i Kjælderetagen, saaledes som det af Prof. Panum var paatænkt, ansaa Fakultetet for utilraadeligt, allerede af den Grund, at den efter Byggegrundens Beskaffenhed vilde blive i høj Grad fugtig og usund; men det var overhovedet næppe nødvendigt at indrette nogen Tjenerbolig foruden den, der allerede havde i den ny opførte Anatomibygning. Den samme Mand, der besørgede Rengjøringen af de allerede for Haanden værende Bygninger, vilde meget godt tillige kunne overtage de fysiologiske Lokaler; hans Forretninger vare nu ikke flere, end at han ved Siden af dem vilde kunne bestride den i det fysiologiske Institut fornødne Assistance, naar der hertil endnu antoges en underordnet Tjener foruden den allerede nu som Anatomitjener ansatte Karl. Til en saadan var der i Fakultetets Plan optaget et Kammer, hvor han vilde kunne arbejde og opholde sig i den Tid af Dagen, da hans Nærværelse paa Akademiet udfordredes. Blev Opsynet over samtlige Lokaler med Tilbehør betroet til en overordnet Tjener, vilde dennes Stilling vistnok kunne blive saaledes, at man

kunde vente ved eventuel Vakance at vinde en duelig og i flere Retninger brugbar Mand. Alle de øvrige af Prof. Panum foreslaaede Rum havde Fakultetet optaget i sin Plan, dog anbragte og fordelte paa en noget anden Maade.

Efter Ministeriets Opfordring udtalte Prof. Panum sig under 28. Novbr. om Fakultetets Forslag. Han erkjendte de af Fakultetet paapegede Ulemper ved at anbringe Bygningen parallel med Hovedbygningen, om han end ikke tillagde dem en saa stor Vægt som dette, og var for saa vidt enig i, at Bygningen lagdes paa den af Fakultetet anbefalede Plads. Hvad Udeladelsen af Direktørboligen angik, antog han, at Fakultetet ved at give Anvisning paa Boligen i Hovedbygningen, havde haft den Motivering af Boligens Forbindelse med Laboratoriet for Øje, som han havde givet i sin Udtalelse til Ministeriet. Senere havde han imidlertid givet et nyt Indlæg i denne Sag (»Til Oplysning om de fysiologiske Laboratoriets Oprindelse, Formaal, Fornødenheder, Kaar og Indretning«, der i 160 Expl. var indsendt til Ministeriet til Omdeling i Rigsdagen), i hvilket han havde vist, at Erfaringen allerede havde godtgjort, at Anstaltens Forbindelse med Direktørens Bolig ikke blot var hensigtsmæssig og meget ønskelig, men at den for en meget stor Del betingede hele den Betydning, som Anstalten kunde faa for Videnskaben og for Undervisningen, og at den i Tidens Længde for enhver Forstander for et fysiologisk Laboratorium var en uafviselig Fordring. For nogle Aar vilde vel en yngre Mand, som var besjælet af en alle andre Hensyn overvejende Iver for sin Virksomhed i Anstaltens og Videnskabens Tjeneste, om end ikke uden føleligt Savn, kunne udfylde sin Plads og hævde det fysiologiske Laboratoriums Betydning, selv om han ikke havde sin Bolig i umiddelbar Forbindelse med Anstalten; men at han stadig, ogsaa naar han blev ældre, vilde være i Stand dertil, ansaa han for umuligt. Den af Fakultetet udkastede Plan kunde han derfor kun finde tilraadelig, for saa vidt som der i samme henvistes til en Bolig, som allerede havdes i Hovedbygningens Stueetage, der i sin Tid vilde kunne anvises den fysiologiske Professor, og for saa vidt som det vilde være muligt allerede strax ved Laboratoriets Indretning at træffe den bestemte Afgjørelse, at denne Bolig, i det mindste i sin Tid, saa snart den blev ledig, skulde anvises til dette Brug. Derimod fandt han under de ved den udkastede Plan givne Forhold intet væsentligt at indvende mod at lade Tjenerboligen bortfalde og i Stedet for samme kun at indrette et Kammer, hvor en for det fysiologiske Laboratorium specielt antaget underordnet Tjener kunde arbejde og opholde sig den Tid af Dagen, da hans Nærværelse paa Akademiet udfordredes, medens den overordnede Tjener, som allerede havde Bolig paa Stedet, tillige skulde bestride Rengjøringen og den ellers fornødne Assistance, saa vel for den anatomiske Anstalt, som for det fysiologiske Laboratorium. I øvrigt sluttede han sig til Fakultetets Plan, idet han kun angav nogle ubetydelige Forandringer, som han ansaa for ønskelige og nødvendige. Men da han ansaa Direktørboligens Forbindelse med Anstalten som et Livsspørgsmaal, ikke blot for den vedkommende fysiologiske Professor, men lige saa meget for Anstaltens hele Fremtid, mente han, at endog Betydningen af den ellers særdeles heldige og vigtige Kombination med den anatomiske Anstalt maatte træde i Baggrunden ved Sammenligningen med hin Forbindelses overvejende Vigtighed*).

*) Se nærmere herom foran S. 191—95.

Herefter stillede Ministeriet under Behandlingen af Finanslovudkastet for 1864—65 Forslag om, at der til Opførelsen af et fysiologisk Laboratorium paa det kirurgiske Akademis Grund paa Universitetet Budget bevilgedes 21,915 Rd. 29 Sk. Forslaget forkastedes imidlertid, dog saaledes, at de under Behandlingen faldne Udtalelser gave Føje til at vente, at Forslaget, naar Planen for Laboratoriet blev underkastet en Indskrænkning, vilde kunne gjenoptages ved Finanslovudkastet f. 1865—66, med Udsigt til at vinde Rigsdagens Billigelse.

Som foran S. 1 bemærket, havde Konsistorium under 22. Marts 1864 henledet Ministeriets Opmærksomhed paa, at dets Betænkning ikke i Overensstemmelse med Resol. 22. Decbr. 1837 var blevet indhentet om denne Disposition over Universitetets Midler. Ministeriet foranledigedes derved til ved Sagens Gjenoptagelse ved Skrivelse af 4. Maj at anmode Konsistorium om at tage Sagen under Overvejelse efter de foreliggende Aktstykker og indhente det lægevidenskabelige Fakultets yderligere Erklæring om en Indskrænkning i den for Laboratoriet lagte Plan paa en Maade, hvorved baade de Fordringer tilfredsstilledes, som Videnskabens Udvikling ikke længer tilstedede at afvise, og paa den anden Side Foranstaltningen holdtes inden for en saadan Begrænsning, at det med Rimelighed kunde ventes, at den Betænkelighed, som formentlig væsentligst fra det økonomiske Standpunkt havde bevæget Rigsdagen til at nægte Forslaget sin Billigelse, vilde fjernes, naar dette i en forandret Skikkelse gjenoptoges ved Finanslovudkastet f. 1865—66.

Under 27. Maj begjærede Konsistorium i Overensstemmelse hermed Erklæring og Forslag af Fakultetet, idet det derhos tilstillede det nogle Bemærkninger, som Konf. Forchhammer og Prof. chem. Scharling under Sagens Cirkulation i Konsistorium havde fundet Anledning til skriftlig at meddele*). Konsisto-

*) Prof. Scharling oplyste (13. Maj), at Universitetets tidligere aarlige Tilskud til det af den forrige Professor i Fysiologi bestyrede Museum udgjorde 1350 Rd. Heraf var 200 Rd. til Løn for en Prosektor, 120 Rd. til en Karl og 50 Rd. til at holde Museet aabent for Publikum, Resten 980 Rd. til selve Samlingen. Kunde denne Sum uden Afkortning stilles til den nye Professors Disposition, vilde det paatænkte Laboratorium næppe behøve noget yderligere aarligt Tilskud fra Universitetet. Men selv om noget af den oven nævnte aarlige Indtægt skulde overlades det Museum, som skulde overtage en Del af det nu værende fysiologiske Museum, saa havdes en ny Kilde til Indtægt for det paatænkte Laboratorium i det Bidrag, som de studerende burde erlægge for Benyttelsen af den praktiske Undervisning i Fysiologi. Hvor meget der end kunde siges til Fordel for, at ogsaa de uformuende kunde faa Adgang til de fysiologiske Øvelser, maatte han dog af mange Aars Erfaring bestemt holde paa det Princip, at den, der vilde benytte en praktisk Undervisning, som medførte direkte Udgifter, burde erlægge nogen Betaling for samme. Hvad der gaves aldeles frit, agtedes af Pluraliteten alt for ringe; og hvad unge Mænd letsindig eller af Magelighed kunde misbruge og ødelægge under saadanne Øvelser, naar de vare fritagne for at give Erstatning, var næsten utroligt. Det var højst rimeligt, at det paatænkte Laboratorium mindst kunde faa en Indtægt af 3 à 400 Rd. om Aaret af de studerende. Aabnedes derimod Adgangen til de fysiologisk-kemiske Øvelser uden Betaling, var det let at forudse, at den hos de studerende store Tilbøjelighed til strax at ville arbejde med saadanne Forbindelser, som de antog stode i et nøjere Forhold til Lægekunsten end de rent kemiske eller fysiske Operationer, vilde bringe Pluraliteten til at forsømme Erhvervelsen af de fornødne praktiske Forkundskaber i

rium bemærkede derhos, at Universitetet vel i de senere Aar havde set sig i Stand til af dettes og Kommunitetets Midler at udrede meget betydelige Udgifter til Opførelsen af nye Bygninger til Tilvejebringelsen af de forholdsvis meget kostbare Apparater for enkelte af de naturvidenskabelige Fag. Det vilde imidlertid utvivlsomt langt overstige Universitetets Kræfter at udstyre hver enkelt af Naturvidenskaberne paa en tilsvarende, som det vistnok maatte erkjendes særdeles rundelig Maade, og Konsistorium ansaa det derfor for nødvendigt, at Planen for et nyt fysiologisk Museum og de aarlige Bevillinger til samme ikke gaves en videre Udstrækning, end der efter Landets og vort Universitets Forhold i det hele var fornødent til tilbørligt Fremme af den fysiologiske Videnskab. Konsistorium meddelte derhos, at den i Skrivelse af 18. Apr., jfr. foran S. 192, havde henledet Ministeriets Opmærksomhed paa, at det vistnok ved en eventuel Disposition over Etatsr. Steins Bolig vilde være nødvendigt at tage Hensyn til, at den Docenten i Anatomi i samme Bygning tillagte Embedsbolig var uforholdsmæssig indskrænket og at det derfor formentlig burde tages under Overvejelse, om enten Etatsr. Steins Bolig med Tillæg af den forrige Konservators Bolig i sin Tid kunde deles i tvende passende Embedsboliger, eller om den, hvis dette var ugjorligt, ikke burde forbeholdes saa vel Docenten i Anatomi som for det Tilfælde, at et fysiologisk Laboratorium opførtes paa Akademiets Grund, Docenten i Fysiologi, saaledes at den ældste af disse Docenter fik Etatsr. Steins Bolig, den yngste den hidtil værende Konservatorbolig. Ogsaa herom begjærede Konsistorium Fakultetets Erklæring.

Fakultetet indsendte sin Erklæring under 29. Avg. tillige med en udførlig Redegjørelse af Prof. Panum af 19. Juni. Prof. Panum udtalte, at blandt de Grunde, som bestemte Rigsdagen til at nægte den begjærede Bevilling til et fysiologisk Laboratorium, fremtraadte i Særdeleshed Frygten for fremtidige, meget betydelige, uoverskuelige og til Dels aarlige Udgifter, der maatte blive en Konsekvens af Bevillingen, med stor Vægt. I saa Henseende meddelte han følgende Oplysninger.

Det Apparat, som hidtil havde været tilstede for det fysiologiske Studium og for Undervisningen i Fysiologi, det zootomisk-fysiologiske Museum, havde til

Kemi og Fysik. Da Universitetet var udstyret baade med et fysisk Kabinet og et kemisk Laboratorium, ved hvilke der var ansat Lærere og Assistenten, som kunde give den fornødne Vejledning i Fysik og Kemi, vilde det nye Laboratorium kun behøve at udstyres med de Lokaler og Apparater, som netop behøvedes ved de egentlig fysiologiske Forsøg. Der syntes saaledes ikke at være Grund til Frygt for, at det paatænkte fysiologiske Laboratorium behøvede at medføre store nye og aarlige Udgifter for Universitetet, naar man vilde holde sig til det for Fysiologiens Studium virkelig fornødne.

Konf. Forchhammer paaviste (25. Maj) enkelte Indskrænkninger i Planen, og bemærkede derefter med Hensyn til de aarlige Indtægter, at han var ganske enig med Prof. Scharling i, at en Sum af 1350 Rd. i Forbindelse med den Betaling, som de studerende ydede for Benyttelsen af det fysiologiske Laboratorium, vilde være tilstrækkelig til den aarlige Vedligeholdelse, da man var berettiget til at forudsætte, at de studerende havde gjort deres Studium i elementær Kemi og Fysik ved de andre dertil bestemte Instituter, og at det fysiologiske Laboratorium med Hensyn til Fysik og Kemi indskrænkede sig til disse Videnskabers umiddelbare Anvendelse paa Fysiologien.

nye Anskaffelser og løbende Udgifter aarlig haft 1030 Rd. og til Lønning af Hjelpepersonalet 320 Rd. til sin Disposition. Den først nævnte Sum svarede nogenledes til Middelstørrelsen af de paa andre Steder for de fysiologiske Laboratorier normerede Summer, hvorved rigtignok den komparativ-anatomiske Samlings Vedligeholdelse her var indbefattet, medens denne i de fleste af Udlandets Anstalter var udelukket. Ved en sparsommelig Bestyrelse vilde denne Sum imidlertid være tilstrækkelig til Anstaltens regulære Drift, ogsaa ved den Udvidelse af dens Formaal, som nu maatte anses for nødvendig. Det zootomisk-fysiologiske Museums Hjelpepersonale havde i de senere Aar bestaaet af en Konservator med 200 Rd. fast Løn, som for Extraarbejde aarlig havde modtaget 40 Rd. af den til nye Anskaffelser og løbende Udgifter disponible Fond, foruden Dyrtidstillæg, og en Karl, som lønnedes med 120 Rd., foruden Dyrtidstillæg. Den disponible Sum 320 Rd. vilde være tilstrækkelig til Lønning af Konservatoren og Pedellen, som delvis skulde overtage Karlens Gjerning, samt anden Haandhjælp. Der vilde imidlertid mangle en Lønning til en Assistent, som var paatænkt at skulle være en Mediciner, der vilde uddanne sig i fysiologisk Retning, og som skulde assistere ved Ledelsen af de praktiske Arbejder; men denne kunde formentlig tilvejebringes paa den af Prof. Scharling og Konf. Forchhammer antydede Maade, ved at lade de studerende erlægge en passende Betaling for Øvelserne. Et Beboelsesværelse i Anstalten for ham var optaget paa Planen. Foruden den til Bygningens Opførelse fornødne Sum vilde der altsaa kun blive Tale om en Sum en Gang for alle til Bygningens Møblering og til den første Anskaffelse af Instrumenter og Apparater. Møbleringen vilde, da Skabene allerede vare tilstede i det zootomisk-fysiologiske Museum, næppe koste 1000 Rd. Til Instrumenter og Apparater vilde formentlig medgaa c. 2000 Rd. Med Hensyn til disse tvende Summer gjorde han opmærksom paa, at det zootomisk-fysiologiske Museum var i Besiddelse af en meget stor Mængde værdifulde Naturgjenstande, som dels paa Grund af deres Omfang, dels paa Grund af deres rent zoologiske Betydning ikke burde forblive i en Anstalt, som havde den fysiologiske Undervisning og det fysiologiske Studium til sit Formaal. Disse for den fysiologiske Anstalt overflødige Gjenstandes Pengeværdi overgik mange Gange den til Møblementet og Instrumenters Anskaffelse fornødne Sum. Som foran S. 492 ff. bemærket, var der nu indledet Undersøgelser om, hvilke Gjenstande der egnede sig til at gaa over fra det zootomisk-fysiologiske Museum til det zoologiske Museum og at indlemmes i dette, dog uden at Værdien af de overførte Gjenstande blev at erstatte det Museum, hvorfra de afgaves. Den fysiologiske Anstalt vilde altsaa give Afkald paa en meget betydelig Pengeværdi, og den for Møblementet og Instrumenterne beregnede Sum vilde da kun formelt bevilges den fysiologiske Anstalt, men i Virkeligheden de zoologiske Samlinger. Af alt det anførte vilde det ses, at den Frygt, man havde næret for fremtidige betydelige, uoverskuelige og til Dels aarlige Udgifter, der maatte blive en Konsekvens af Bevillingen af den til Bygningens Opførelse fornødne Sum, var ugrundede; det var i Virkeligheden kun Lokalet, der manglede.

Prof. Panum imødegik derefter den Indvending, der i Finansudvalget var gjort, at den lagte Plan var større, end nødvendigt til Hensigtens Opnaaelse, idet han gennemgik de enkelte Lokaler og paaviste deres Nødvendighed, ikke blot for den fysiologiske Docents eget Vedkommende, for hans Selvstudium og til Oplysning ved hans Forelæsninger, men for hele det medicinske Studiums theoretiske

Side. Navnlig gjorde han gjældende, at det maatte anses for uundgaaelig fornødent, at der tilvejebragtes et særligt kemisk Øvelseslaboratorium for fysiologisk Kemi og praktisk Vejledning i de Undersøgelser, som enhver Mediciner, efter den Betydning, som Kemien nu havde faaet for Lægen, burde kunne foretage, og han henviste til, at de medicinske studerende hidtil havde savnet Uddannelse i forskellige Retninger, der vare blevne nødvendige ved Videnskabens Fremskridt, hvorfor han mente, at det maatte paahvile ikke blot Læreren i Fysiologi, men det lægevidenskabelige Fakultet som Helhed at søge disse Krav fyldestgjorte. Tillige vilde Forslaget afhjælpe flere Mangler, under hvilke det lægevidenskabelige Studium i andre Retninger hidtil havde lidt, navnlig Trangen til et mikroskopisk Undersøgelseslokale og til et større Avditorium foruden det, der nu havdes paa det kirurgiske Akademi. Han omtalte derhos de Indskrænkninger i Planen, som Konf. Forchhammer havde anbefalet, og godtgjorde, at disse Forandringer af forskellige Grunde vare uantagelige. Endelig gennemgik han de Lokaler i det kirurgiske Akademis Hovedbygning, som der kunde være nogen Mulighed for at benytte, — lejlighedsvis udtalte han om Konservatorboligen, at den var utilstrækkelig for en Familiebolig, og at en Bolig i Anstalten for Docenten i Anatomi kun havde Betydning som et Tillæg til hans Gage, men ikke, saaledes som for Docenten i Fysiologi var en Betingelse for en tilfredsstillende videnskabelig Existens og for selve Anstaltens stadige Virksomhed, — og udtalte, at alle Sagskyndige formentlig maatte erkjende, at ethvert Forsøg paa i denne at indrette et fysiologiske Laboratorium i en hvilken som helst Form og med en hvilken som helst Begrænsning maatte betragtes som aldeles forfejlet, og at de Penge, som anvendtes dertil, vilde være kastede bort, da man snart vilde komme til at føle Nødvendigheden af at opgive en saa ufuldkommen Anstalt. Omtrent det samme vilde formentlig blive Tilfældet, hvis man af pekuniære Hensyn foreløbig paa Akademiets Grund vilde opføre en mindre ny Bygning, som kun var beregnet for den fysiologiske Docents Selvstudier og til Oplysning ved hans Forelæsninger. Savnet af de for det medicinske Studiums tilsvarende Udvikling nødvendige øvrige Lokaliteter vilde snart gjøre sig gjældende med en saadan Styrke, at man vilde være nødsaget til at give efter derfor, og det vilde da ikke være muligt at afhjælpe samme ved en simpel Tilbygning. Han indsaa derfor ikke rettere, end at det ikke blot vilde være hensigtsmæssigst for det tilsigtede Formaal, men at det ogsaa i pekuniær Henseende vilde være langt fordelagtigere for det offentlige strax at indrette Anstalten saaledes, at den i en længere Aarrække kunde tilfredsstille billige og tarvelige Fordringer, end ved en ufuldkommen og ufuldstændig Indretning at berettigge nye Krav i en nær Fremtid.

Fakultetet udtalte i sin foran nævnte Erklæring af 29. Avg., at det havde forelagt Spørgsmaalet til fornyet Overvejelse for den i denne Sag tidligere nedsatte Komite i Forening med Prof. Panum, og at det i sin Helhed havde tiltraadt den af Komiteen afgivne Betænkning, som gik ud paa følgende Punkter:

1) at der i den tidligere indstillede Plan til Opførelsen af et fysiologisk Laboratorium ikke lod sig foretage nogen væsentlig Reduktion i Udstrækning og Tilbehør, naar Hensigten med Undervisningen skulde kunne naas i et tidssvarende Omfang;

2) at den gamle Akademibygning ikke frembød Plads eller heldige Forhold til Indretningen af en saadan Anstalt, og at den Ombygning, som vilde udføres

til en provisorisk Anstalt, vilde medføre meget for store Bekostninger i Forhold til det mangelfulde Resultat;

3) at den nødvendige Pengebevilling, c. 3,000 Rd., som vilde behøves for at udstyre Anstalten efter den tidligere Plan, formentlig kun var et ringe Vederlag for den Samling af Naturgjenstande, som Fakultetet kom til at afgive til Universitetets zoologiske Museum, og hvoraf en stor Del kunde antages at ville tjene dette sidste væsentligst som Pengeværdier.

Med Hensyn til disse tre Hovedpunkter tiltraadte Fakultetet den i Prof. Panums Erklæring af 19. Juli førte Argumentation. I andre Punkter, som senere vilde komme til nærmere Drøftelse, og i det mindste for saa vidt vare mindre væsentlige, som de ikke kunde have nogen Indflydelse paa den endelige Afgjørelse af de for Tiden foreliggende Spørgsmaal, forbeholdt Fakultetet sig sin Mening og Medvirkning.

Hvad angik Spørgsmaalet om Boligen, henviste Fakultetet til sin Skrivelse af 29. Febr. (foran S. 191), hvori det havde anbefalet, at der, under Forudsætning af, at Bygningen for det fysiologiske Laboratorium blev opført, i sin Tid indrømmedes den fysiologiske Docent Embedsbolig i det kirurgiske Akademis Stueetage, dog med det Forbehold, at den ikke kom til at omfatte hele Etatsr. Steins Lejlighed. Det tiltraadte Konsistoriums Forslag om en eventuel Deling, idet det antog, at Stueetagen med Tillæg af en Del af Konservatorboligen uden alt for betydelige Omkostninger vilde kunne indrettes til 2 Beboelseslejligheder med Kjøkkener og Bilokaler i Kjælderen. Den øvrige Del af Konservatorboligen vilde derved blive disponibel for Samlingerne og anden offentlig Brug, hvorom der til sin Tid vilde kunne træffes nærmere Bestemmelse. I Modsætning til, hvad Prof. Panum havde udtalt, fastholdt det, hvad det tidligere havde udtalt, at Docenten i Anatomi som Forstander for de anatomiske Arbejder og Øvelser ansaa det for en Sag af væsentlig Betydning for sin Virksomhed at beholde Embedsbolig paa Akademiet, medens det erkjendte, at Konservatorboligen ikke afgav nogen passende Familiebolig.

Under 7. Sept. rettede Konsistorium det Spørgsmaal til Fakultetet, om der ved det nu foreliggende Forslag til Opførelsen af et fysiologisk Laboratorium var taget Hensyn til en mulig Gjennemførelse af den fra Fakultetets Side ved tidligere Lejligheder (under Forhandlingerne i Anledning af det ved Prof. Ottos Entledigelse ledig blevne Professorat i Farmakologi og Medicina forensis, Lindes Medd. 1857—63, S. 136—145) i Udsigt stillede Forening af den medicinske Kemi med Farmakologien og til de Øvelser for de studerende, som i saa Fald maatte blive anstillede af Docenten i Farmakologi og medicinsk Kemi, saaledes at alle de Fordringer, som fra den medicinske Kemis Side kunde gjøres paa Lokaler og Apparater, vilde være fyldestgjorte ved Opførelsen af dette Laboratorium. Hertil svarede Fakultetet i Skrivelse af 17. Sept., at det ved Forelæggelsen af Laboratorieplanen havde haft det hele medicinsk-kemiske Studium med de dertil hørende praktiske Øvelser for de medicinske studerende for Øje, efter de Fordringer, der fra Lægevidenskabens Side for Tiden maatte stilles i denne Retning. Efter de nu værende Forhold at dømme, vilde der ikke behøves noget andet Øvelseslaboratorium for de studerende end det i Planen paatænkte, som maatte anses for at ville afgive tilstrækkeligt Lokale og ved sin Udstyrelse tillige det tilstrækkeligt fundamentale Apparat for

den medicinsk - kemiske Undervisning inden for Fakultetets Omraade, i hvilke Hænder denne end hovedsagelig kom til at hvile og i hvilken Retning den end fortrinsvis vilde blive drevet. At Studiets Udvikling i forskellige Retninger i Tidens Løb vilde føre til Krav paa Anskaffelsen af nogle nye tekniske Apparater, kunde vel ikke betvivles; men dette vilde ikke kunne blive af væsentlig økonomisk Betydning.

I en Erklæring af 23. Sept. gjorde Kvæstor særlig opmærksom paa, at naar der af de i det nu værende zootomisk-fysiologiske Museum værende Gjenstande, som ikke vare nødvendige i den nye fysiologiske Anstalt, kun afgaves til det zoologiske Museum, hvad dette manglede, men Resten søgtes afhændet paa samme Maade som Museernes øvrige Doubletter, kunde derved ventes en ikke ubetydelig Indtægt, som der formentlig ikke var nogen Anledning til at lade tilflyde det zoologiske Museum, men som hellere burde anvendes til Dækning af Universitetets Udlæg til den ekstraordinære Anskaffelse af Møbler, Instrumenter og Apparater.

Med Skrivelse af 29. Oktbr. forelagde Konsistorium Sagen for Ministeriet. Konsistorium skjønnede ikke, efter hvad der var ytret i Prof. Panums og det lægevidenskabelige Fakultets Erklæringer, at den foreliggende Plan kunde undergives nogen yderligere Begrænsning, hvis den paatænkte Foranstaltning skulde naa det tilsigtede Øjemed, der maatte antages at være af væsentlig Interesse for det medicinske Studium i det hele, og det indstillede derfor, at der, hvad Kvæstor havde anbefalet, ved en Forhøjelse af Kommunitetets Tilskud til Universitetet i Finansaaret 1865—66, søgtes bevilget til Opførelse af et fysiologisk Laboratorium efter den foreliggende Plan paa det kirurgiske Akademis Grund et Beløb af indtil 22,000 Rd. og til Bygningens Møblering samt Anskaffelse af instrumentale Apparater en Sum af indtil 3,000 Rd. Konsistorium forudsatte med Konf. Forchhammer og Prof. Scharling, at det i sin Tid vilde blive anordnet, at de medicinske studerende skulde erlægge et Beløb for Benyttelsen af det fysiologiske Laboratorium paa samme Maade, som det var fastsat med Hensyn til Benyttelsen af Universitetets kemiske Laboratorium. Naar Lønningen til Assistenten skulde afholdes af den Sum, der herved indkom, maatte den dog ansættes til en fast Størrelse, uafhængig af det Beløb, som i de enkelte Aar ad denne Vej indkom. Med Hensyn til den Tanke, der var fremsat, at de 3,000 Rd., som vilde medgaa til Bygningens Møblering og Anskaffelsen af Apparater, vilde kunne indvindes ved Salg af Museumsgjenstande, som fra det zootomisk-fysiologiske Museum vare overgaaede til det zoologiske Museum, bemærkede Konsistorium, at dette dog vistnok for en Del vilde vise sig illusorisk. Der vilde formentlig ikke kunne være Spørgsmaal om, at det zoologiske Museum paa en Gang ved Avktion skulde afhænde, hvad det saaledes havde modtaget fra det andet Museum og ikke ønskede selv at beholde. Der kunde kun være Tale om Afhændelse eller Bortflytning successive; men det vilde nu være meget byrdefuldt for det zoologiske Museum at paase, at naar et eller andet i Tidens Løb blev bortsolgt af, hvad det i sin Tid havde modtaget fra det andet Museum, Købesummen herfor blev indbetalt i Universitetets Kasse. Hertil kom, at det zoologiske Museum selvfølgelig paa Grund af de til samme overførte Museumsgjenstande, vilde faa forøgede Udgifter og Omkostninger saa vel med Hensyn til Opstilling som Bevaring o. s. v.; dette Museum vilde derfor selv komme til at trænge til en Forøgelse af de Midler, over hvilke

det kunde raade. Sluttelig meddelte Konsistorium under Henvisning til sin Skrivelse af 18. Apr., jfr. foran S. 192, den Forhandling, der havde fundet Sted med Fakultetet om den fremtidige Benyttelse af Etatsr. Steins Embedsbolig. Konsistorium ansaa det med Fakultetet for rettest, at denne Bolig med Tillæg af den forrige Konservatorbolig deltes i 2 passende Embedsboliger. *)

Efter Ministeriets Forslag bevilgedes ved Finansloven f. 1866—67 paa Universitetets Budget Udgiftspost 12 til Opførelse af et nyt fysiologisk Laboratorium paa det forrige kirurgiske Akademis Grund 26,000 Rd., nemlig til selve Bygningen 22,000 Rd., til Inventarium og Apparater 3,000 Rd., til Konduktørhonorar og uforudselige Udgifter 1,000 Rd. Efter Paalæg af Ministeriet anmodede Konsistorium under 15. Marts 1866 Prof. physiol. Panum og Kvæstor, Justitsraad Frydensberg om at træde sammen for paa Universitetets Vegne at varetage Bygningsarbejdets Udførelse af Bygningsinspektør, Etatsr. Hansen, der havde leveret Tegningen. Allerede under 10. Apr. indsendte denne Komite Indstilling til Konsistorium om Arbejdets Iværksættelse; men tvende mellemkommende Omstændigheder, en Protest fra Etatsr. Stein mod Laboratoriets Opførelse paa det i Planen betegnede Sted og en Besværing fra nogle Grundejere i Blankogade over Laboratoriets Opførelse paa det kirurgiske Akademis Grund, bevirkede en kortvarig Standsning.

Etatsr. Stein gjorde i Skrivelse til Ministeriet af 15. Apr. 1866 opmærksom paa, at dersom Laboratoriet virkelig opførtes i sin fulde Størrelse paa det betegnede Sted, vilde dette have til Følge, at tvende af de bedste Værelser i Professorboligen tillige med Kjøkkenet bleve næsten mørke og tillige berøvedes frisk Luft, og det samme blev Tilfældet med Instrumentsamlingen. Men en endnu værre Ulempe vilde det være, at det fremspringende Taarn, som var bestemt til en Opgang, faldt lige for den eneste Port, der førte til Gaarden, og vilde i en saa høi Grad vanskeliggjøre Indkjørselen, at en med Brænde eller Kul belæst større Vogn ikke vilde kunne passere uden at støde mod Portens ene Side. Denne i saa høi Grad besværlige Indkjørsel kunde under en Ildebrand lettelig medføre Fare for samtlige Bygninger.

I en særlig Udtalelse herom af 21. Apr. gav Prof. Panum en Udsigt over de tidligere Forhandlinger i Sagen, hvortil han knyttede den Bemærkning, at han maatte fastholde den vedtagne Byggegrund paa kirurgisk Akademi, da næppe nogen anden Plads vilde medføre Exspektance paa en med Anstalten forbundet Embedsbolig, efter at Pengebevillingen, under Forudsætningen af Bygnings Opførelse paa oven nævnte Grund, var kommet til at gaa ud paa en Bygning, i hvis Plan en Embedsbolig for Forstanderen ikke var optaget.

Komiteen afgav, efter Konsistoriums Begjæring, under 4. Maj sin Erklæring om Etatsr. Steins Skrivelse. Den indrømmede de paapegede Ulemper og havde derfor i Forening med Bygningsinspektøren taget under Overvejelse, om det ikke var muligt at give Museumsbygningen en noget anden Form og Beliggenhed, saa at disse kunde undgaas. En saadan Forandring lod sig opnaa derved, at Bygningens Bredde udvidedes i samme Forhold som Længden indskrænkedes, og dette kunde ske paa en for Laboratoriet uskadelig Maade ved en Udvi-

*) Jfr. i det hele om denne Sag og dens Afslutning foran S. 191—95.

delse af den Del af Bygningen, som kom til at ligge nærmest ved Fødselsstiftelsens Have, hvorved Bygningen uden nogen Indskrænkning eller væsentlig Forandring af de deri paatænkte Lokaler kunde gøres et helt Fag kortere og derved rykkes omtrent 6 Alen længere bort fra Hovedbygningen, hvilket ikke alene vilde gjøre Indkjørselen til Gaarden fuldkommen fri, men ogsaa skaffe mere Lys til Hovedbygningen end efter den approberede Plan.

Konsistorium erkjendte Hensigtsmæssigheden af den foreslaaede Forandring, der efter Bygningsinspektørens Forklaring ikke vilde medføre nogen Forøgelse af den til Museumsbygningens Opførelse bevilgede Sum, og indstillede den derfor i Skrivelse til Ministeriet af 14. Maj til Approbation. Derhos indstilledes, i Overensstemmelse med, hvad Komiteen i den foran nævnte Skrivelse af 10. Apr. havde foreslaaet, at Arbejdet ved Opførelsen bortliciteredes i 3 Dele, nemlig først Grundens Udgravning, dernæst Piloteringen og endelig det øvrige Arbejde under et, saaledes at Entreprenøren, under behørig Kontrol, bevarede alle dertil fornødne Materialier og afleverede Bygningen i komplet Stand; at der til det stadige Tilsyn med Arbejdets Udførelse antoges en Konduktør med en maanedlig Løn af 60 Rd., som for de 13 Maaneder, Arbejdet antoges at ville medtage, afholdtes af de til Konduktørhonorar m. v. bevilgede 1,000 Rd.; samt at Komiteen bemyndigedes til at approbere de af Bygningsinspektøren anbefalede Licitationsbud, for saa vidt de ikke oversteg det approberede Overslag, og at anvise alle af ham attesterede Regninger, som stemmede med de indgaaede Kontrakter og ikke bevirkede nogen Overskridelse af den bevilgede Byggesum. Denne Indstilling bifaldt Ministeriet under 23. Maj.

Andragendet fra de tilstødende Grundejere i Blankogade (af 9. Apr.) der var rettet til Sundhedskommissionen, gik ud paa, at denne efter Undersøgelse af Forholdene vilde forbyde Opførelsen af en Bygning, som bl. a. skulde bruges til Anatomering af Mennesker eller Dyr og vistnok i det hele var af en saadan Natur, at den kun burde findes uden for Byen. De havde allerede Erfaring om de Ulemper ved det ubehagelige Syn og ved Stank fra den anatomiske Bygning, der kun i en meget højere Grad vilde blive en Følge af den nye Bygnings Opførelse. Kvarteret var, efter hvad der viste sig under Koleraen i 1853, usundt, og det var derfor saa meget uforsvarligere at iværksætte det paatænkte Byggeføretagende der, som derhos vilde berøve deres Ejendomme Lys og Luft.

Sundhedskommissionen sendte under 20. Apr. Andragendet til Undervisningsministeriet, idet den bemærkede, at den ikke havde tilstrækkelig Kundskab om bemeldte Bygnings Bestemmelse til at bedømme, hvorvidt den saaledes ytrede Frygt var begrundet, og heller ikke skjønnede, at den, selv om det forholdt sig saaledes, vilde have tilstrækkelig Beføjelse til at gjøre Indsigelse mod dens Opførelse. Den henstillede derfor til Undervisningsministeriet, om det maatte finde Anledning til at tage Sagen under Overvejelse og træffe nogen Foranstaltning i den omhandlede Henseende.

Efter Ministeriets Begjæring udtalte Komiteen sig i den oven nævnte Skrivelse af 4. Maj om dette Andragende. Med Skrivelsen fulgte en udførlig Imødegaaelse af Prof. Panum (af 28. Apr.) af de opstillede Anker. Han berigtigede den fejlagtige Anskuelse af Bygnings Bestemmelse, hævdede, at det fysiologiske Laboratorium ligesom et stort Skjærnbrædt vilde beskytte Beboerne mod de Ulemper, som Anatomibygningen efter Sigende gav Anledning til, og udtalte, at de

Arbejder, for hvilke den paatænkte Bygning var bestemt, formentlig paa ingen Maade vilde kunne molestere Naboerne, langt mindre være til Skade i hygiejnisk Henseende. Han paaviste derefter udførlig, at Bygningen maatte ligge paa kirurgisk Akademis Grund, og at den ikke, som han først havde foreslaaet, kunde ligge parallel med Hovedbygningen, uden at medføre Ulemper for det kirurgiske Akademis øvrige Bygninger og Anstalter, Laboratoriet selv og Børneasylet. Hertil henholdt Komiteen sig ganske. At Laboratoriets Opførelse vilde berøve Andragernes Ejendomme en Del af den frie Adgang til Lys og Luft, som Akademiets ubegygede Grund hidtil havde forskaffet dem, indrømmede Komiteen; men da Universitetet i Følge Bygningsloven var berettiget til at opføre Laboratoriet paa den dertil bestemte Grund, og da Bygningen ikke uden betydelige Ulemper for Laboratoriet, Hovedbygningen og Anatomibygningen kunde forlægges til nogen anden Del af Grunden, samt da det, naar Bestyreren ikke fik Bolig i Laboratoriebygningen, var nødvendigt, at den blev opført i Nærheden af den ham tiltænkte Bolig, og derfor ikke uden en betydelig Udvidelse og dermed forbundne forøgede Udgifter og ikke uden betydelige Ulemper for de studerende kunde henlægges uden for Stadens Volde, kunde der formentlig ikke tages noget Hensyn til Besværingen. I øvrigt bemærkede Komiteen, at ved den foreslaaede Indskrænkning af Bygningens Længde, jfr. foran, vilde de paaankede Ulemper hæves for den ene af Klagerne, og hvis Pengemidlerne ved Licitationen skulde vise sig utilstrækkelige til en for den komparativ-anatomiske Samling ønskelig Udvidelse af den øverste for samme bestemte Etage, vilde derhos ogsaa Ulemperne for den anden Ejer, hvis Bagbygninger naaede nærmest ind til Akademiets Grund, blive ringere derved, at den Mur, som kom til at vende ud mod hine Gaarde, vilde blive lavere end efter den approberede Plan.

Samtidig hermed indsendte de paagjældende Grundejere et lignende Andragende til Justitsministeriet, der herover begjærede en Erklæring af Undervisningsministeriet. Sidst nævnte Ministerium tilskrev, efter Modtagelsen af Komiteens Erklæring af 4. Maj, Justitsministeriet under 13. Juni, at det ikke fandt Anledning til paa Grund af samme at foretage nogen Forandring i den en Gang lagte Plan, der imidlertid af andre Hensyn var blevet modificeret saaledes, at den paaankede Ulempe noget vilde formindskes, idet Bygningen vilde blive rykket 6 Alen længere bort fra det kirurgiske Akademis Hovedbygning. Undervisningsministeriet sendte derhos Justitsministeriet til Efterretning den foran nævnte Erklæring af Prof. Panum af 28. Apr.

Den foran nævnte Indstilling af Komiteen af 10. Apr. gik, foruden de allerede nævnte Punkter, dels ud paa en forandret Inddeling af Kjælderens, hvad der ikke vilde medføre nogen forøget Udgift, dels paa en Forhøjelse og Udvidelse af Kvistetagen, for at der kunde blive den fornødne Plads til at anbringe den komparativ-anatomiske Samlings Skabe. Heri havde Bygningsinspektøren erklæret sig enig, og Komiteen indstillede derfor til Konsistorium, at det vilde erhverve Ministeriets Tilladelse til, at disse Forandringer optoges i den detaillerede Plan, der fremlagdes ved Licitationen, og at de derefter maatte foretages, saafremt Udfaldet af Licitationen viste, at de ikke vilde bevirke nogen Overskridelse af den bevilgede Sum, eller saafremt den mulige Overskridelse ikke blev større, end at den uden Skade for Laboratoriet kunde dækkes ved Tilskud af de til Inventarium og Apparater bevilgede 3000 Rd. Kunde Overskridelsen ikke dækkes paa

denne Maade, eller gjorde Udfaldet af Licitationen det nødvendigt at lade de enkelte Arbejder udføre for Universitetets Regning, — i hvilket Tilfælde det ikke forud kunde bestemmes, om Udgifterne ved de foreslaaede Forandringer kunde dækkes af den bevilgede Bygningssum, — burde formentlig den approberede, mindre hensigtsmæssige Plan følges, for om muligt at undgaa Efterbevilling, hvorom der næppe burde blive Spørgsmaal, med mindre forandrede Konjunkturer og navnlig de forhøjede Priser paa Mursten bevirkede, at det ikke blev muligt for den bevilgede Sum at opføre Bygningen paa den i den approberede Plan bestemte Maade.

Efter at det lægevidenskabelige Fakultet under 2. Juli havde udtalt sig for disse Forslag, indstillede Konsistorium i Skrivelse af 14. s. M. til Ministeriet, at de indstillede Forandringer i den approberede Byggeplan, nemlig dels en forandret Inddeling af Kjældereren, dels en Forhøjelse og Udvidelse af Kvistetagen, optoges i den dedaillerede Plan, der fremlagdes ved Licitationen, og at de derefter maatte foretages, saafremt Udfaldet af Licitationen viste, at de ikke vilde bevirke nogen Overskridelse af den bevilgede Sum. For saa vidt derimod en Overskridelse maatte vise sig nødvendig ved Licitationens Afholdelse, henstillede Konsistorium til Ministeriet, om det vilde søge den fornødne Efterbevilling, idet det med Hensyn til den af Komiteen foreslaaede Udvej bemærkede, at det næppe var uden Betænkelighed at benytte den til Inventarium og Apparater bevilgede Sum til Bygningens Opførelse, saa meget mere som det var at forudse, at dette vilde bevirke, at der meget snart vilde fremkomme Krav paa yderligere Bevillinger til saadant Brug.

Ved Skrivelse af 24. Juli approberede Ministeriet den foreslaaede Forandring i Kjælderetagen, ligesom det ogsaa bifaldt, at Kvistetagen forhøjedes saa meget, at Skabene deri kunde faa Plads. Hvad angik Forslaget om en Udvidelse af Kvistetagen, bemærkede Ministeriet, at det vel ikke vilde have noget imod, at der ved Licitationen blev udbudt alternativt: Bygningen, som den oprindelig var paatænkt, dog med de Forandringer, som vare en Følge af Kvistetagens Forhøjelse, og Bygningen med de Forandringer, som stode i Forbindelse med Udvidelsen af Kvistetagen til en hel Etage; men det forbeholdt sig efter Udfaldet af Licitationen at tage den endelige Bestemmelse i saa Henseende. Derimod erklærede Ministeriet sig bestemt imod, at dette Arbejde udførtes, saafremt det medførte en Overskridelse af den bevilgede Sum, saa vel som mod, at nogen Del af den til Inventariet særlig bevilgede Sum hertil anvendtes.

Efter at Udgravningen og Piloteringen havde fundet Sted, afholdtes Licitationen over Resten af Arbejdet. Efter Kvæstors Indstilling af 13. Avg. approberede Ministeriet under 22. s. M. det af Tømmermester Paulsen gjorte laveste Bud af 16,991 Rd. under hvilket Kvistetagens Forhøjelse og Udvidelse til en hel Etage var indbefattet, medens de i Overslaget optagne 10 Kakkellovne og to Kogeindretninger skulde anskaffes for Universitetets Regning og være Entreprenøren uvedkommende. Ministeriet anmodede derhos Komiteen om, efter den vundne Erfaring ved Opførelsen af det zoologiske Museum, at betyde Entreprenøren, at der ikke vilde kunne reflekteres paa Krav om Efterbetalinger, selv om det skulde vise sig, at den kalkulerede Betaling for enkelte Arbejders Udførelse af Entreprenøren maatte være beregnede i hans Disfavør.

Disse Forandringer i den oprindelige Plan gjorde det imidlertid nødvendigt

at forhøje Taget, forøge Murtykkelsen i de underste Etager og forøge Jærnstyrken i de nederste Søjler. Da disse Arbejder ikke vare optagne i de ved Licitationen fremlagte Konditioner og Tegninger, kunde de ikke paalægges Entreprenøren uden særligt Vederlag, og efter Foranledning af Bygningsinspektøren indstillede Komiteen derfor under 15. Sept., at de hermed forbundne Udgifter, der ansloges til 422 Rd. 68 Sk., afholdtes af det i Følge Udfaldet af Licitationen besparede Beløb. Dette bifaldtes af Ministeriet ved Skrivelse af 28. s. M.

D. 15. Juli afleveredes Bygningen til Prof. Panum og d. 9. Sept. 1867 toges den i Brug til Forelæsningerne.

Ved Skrivelse af 27. Juli bevilgede Ministeriet, at der til Forandring og Flytning af Inventariet i det tidligere fysiologiske Museum af Universitetets extraordinære Konto f. 1867—68 udbetaltes Prof. Panum indtil 200 Rd. mod behørigt Regnskab for Beløbets Anvendelse.

Da Laboratoriet havde maattet opføres saaledes, at det kun laa 3 Alen fra Fødselsstiftelsens Grund, kom det høje Plankeværk, som dannede Grundskjellet, til at berøve Kjælderetagen i den nye Bygning meget Lys saa vel som Luftens frie Adgang. Dette vilde selvfølgelig være til stor Skade for Anstaltens Benyttelse, og Prof. Panum opnaaede derfor Samtykke fra det lægevidenskabelige Fakultet og Direktionen for Fødselsstiftelsen til at ombytte dette Plankeværk med et passende Jærnstakit i en Strækning af 16 Alen, for Direktionens Vedkommende dog paa den Betingelse, at der mellem Stakitterne ikke blev en større Aabning end 4" og at Universitetet udstedte en Deklaration om, at der ikke kunde vindes Hævd paa et Skjæl af Jærnstakitter i Stedet for Plankeværk, samt at de Ulemper, som mulig maatte opstaa deraf, strax vilde blive afhjulpne. I Skrivelse af 20. Juni 1867 anmodede Prof. Panum Konsistorium om Udstedelsen af en saadan Deklaration. Efter herom at have indhentet Erklæring fra Universitetets Kvæstor overdrog Konsistorium under 10. Sept. denne at udstede en Deklaration af det nævnte Indhold. Udgiften til dette Jærnstakit blev i Henhold til Ministeriets Skrivelse af 27. Juli udredet dels af et besparet Beløb paa den til Laboratoriets Opførelse bevilgede Sum (paa forventet Tillægsbevilling), dels af Universitetets Konto for Vedligeholdelses-Arbejder.

— Efter Opførelsen af det fysiologiske Laboratorium og den derved medførte Sløjfning af den til Professorboligen i Stueetagen hørende Have, henlaa en Del af Akademiets Grund i en Tilstand, der ikke lod sig vedligeholde, og det lægevidenskabelige Fakultet gjorde derfor under 9. Marts 1869 Indstilling til Konsistorium om de Foranstaltninger, der i denne Anledning burde træffes. Ved Overvejelsen af Sagen ytrede der sig i Fakultetet forskellige Meninger om, hvad der i saa Henseende burde anbefales som den heldigste Udvej, medens der dog overhovedet ikke før Tiden var nogen særlig Brug for Grunden til offentligt Øjemed. Paa den ene Side mentes det nemlig, at Grunden ikke paa ny burde overlades til privat Brug, men derimod indrettes og vedligeholdes for offentlig Regning, og dette da enten under Hensyn til Pladsens Udseende, som makadamiseret, gruslagt eller helst brolagt og i det hele taget i Lighed med Universitetsgaarden, eller, som det af Hensyn til de studerendes Bekvemmelighed var foreslaet, anlagt til en Græsplet med nogle Bænke. Paa den anden Side var det i Fakultetet den overvejende Mening, at det vilde være rigtigst atter at

anvende Grunden til et privat Haveanlæg, knyttet, som det syntes at maatte følge ligefrem af Forholdene, til Boligen i Stueetagen, hvis nu tiltrædende Beboer ønskede at overtage Anlægget, dog med det udtrykkelige Forbehold, at Haven uden Erstatningskrav skulde opgives helt eller til Dels, saafremt der med Tiden skulde blive Brug for Grunden til et eller andet Øjemed i selve Anstaltens Tjeneste. Af Hensyn til Grundens Beskaffenhed og Omgivelser ansaas nemlig en Beplantning for meget ønskelig, ligesom ogsaa denne bedst vilde tjene til hele Pladsens Forskjønnelse, bl. a. ved at dække dens lidet heldige Baggrund; men et i saa Henseende tilfredsstillende Anlæg vilde formentlig kun kunne trives under private Hænder. I ethvert Tilfælde vilde dette for Universitetet være den bekvemmeste og billigste Anvendelse af Grunden, eftersom et offentligt Anlæg ikke vilde kunne vedligeholdes i god Stand uden betydelig Bekostning, og i denne som i andre Henseender ansaas navnlig et for de talrige studerende beregnet Anlæg ikke for hensigtsmæssigt. Det var fremdeles gjort gjældende, at naar der i sin Tid til afd. Etatsr. Stein blev stillet Forlangende om at give Afkald paa hele Haven, saa var dette formentlig betinget ved den Beliggenhed, som efter den oprindelige Plan var paatænkt for det fysiologiske Laboratorium, nemlig parallel med Hovedbygningen, og at det, efter at Planen var blevet forandret, næppe vilde være blevet ham forment at indrette et mindre Haveanlæg paa den derved ubenyttede Del af Grunden, men at han, som om Sommeren beboede et Landsted, ikke kunde have Opfordring til for sit Vedkommende at ytre Ønske derom. Med Hensyn til Havens Begrænsning fandtes ikke Anledning til at gjøre andet Forbehold, end at der maatte blive en fri brolagt Adgang af passende Bredder til Laboratoriebygningens Hovedindgang. Hvilken Bestemmelse der end maatte blive taget om Anvendelsen af Grunden, anbefalede Fakultetet, at den i Gaarden værende Affaldsgrube maatte blive nedlagt og erstattet med en over Jorden anbragt lukket Trækasse, der vilde være baade tilstrækkelig og mere passende til det Øjemed, den nu kunde have, nemlig at modtage Affald fra Laboratoriebygningen, ligesom der ogsaa let for den vilde kunne findes en bekvemmere og mindre i Øjne faldende Plads.

Kon sistorium indstillede derpaa (24 Apr.), efter om Sagen at have begjært en Erklæring af Kvæstor, at den tilbage værende Del af Havepladsen overlodes Prof. Panum til Afbenyttelse og Vedligeholdelse for hans Embedstid, dog under den udtrykkelige Betingelse, at den enten ganske eller til Dels igjen afgaves uden nogen som helst Erstatning, saa snart Universitetet maatte faa Brug for nogen Del af Grunden, samt at der til Havens Indhegning, til Brolægning af en Passage af 2 Alens Bredder og til Ubedring af Gaardens Stenbro m. m. maatte anvendes i alt 560 Rd., at udrede af den til Vedligeholdelse af Universitetets Bygninger bevilgede Sum. Under 24. Maj bifaldt Ministeriet den første Del af Indstillingen; det begjærede Beløb til Havens Indhegning o. s. v. optoges paa Finanslovsforslaget f. 1870—71 under Universitetets Konto til Hovedreparations Arbejder, jfr. herom nærmere under den økonomiske Afdeling.

— Med Hensyn til Betjeningen ved Laboratoriet bifaldt Kon sistorium efter Indstilling fra Prof. Panum, under 19. Oktbr. 1867, at det overdroges til den ved Museet ansatte Konservator Iversen i Forbindelse med de ham i denne Stilling paahvilende Forretninger at udføre samtlige de Arbejder ved Museet, som hidtil vare besørgede ved en dertil antaget Karl. Til Opvarmning af det tidligere

Museumslokale i Universitetsbygningen var der paa dettes Budget bevilget 6 Favne Brænde. Efter Laboratoriebygningens Opførelse nedsattes ved Finansloven f. 1868—69 Universitetets Brændselskonto med 100 Rd., og Museets Normalsum forhøjedes med 200 Rd. til Indkjøb af det fornødne Brændsel.

Ved Ministeriets Skrivelse af 27. Sept. 1869 blev Komiteen for Opførelsen af den nye zoologiske Museumsbygning bemyndiget til at overlade det fysiologiske Museum nogle af de Skabe, som havde været benyttede i det ældre zoologiske Universitetsmuseum eller i det kgl. naturhistoriske Museum, og for hvilke der ikke maatte være Anvendelse i det nye zoologiske Museum, alt for saa vidt begge Samlingers Tarv maatte tillade det.

— Ved Skrivelse af 6. Sept. 1864 har Konsistorium bevilget, at Gjennemgangsværelset fra Konsistoriums Forsamlingssal til Festsalen i Universitetsbygningen, der hidtil havde været benyttet til Opbevaring af det zootomisk-fysiologiske Museums Spirituspræparater, efter at være blevet istandsat og forsynet med en ny Kakkellovn maatte benyttes af Museets Bestyrer, Prof. Panum, til Arbejdsværelse og til Opbevaring af finere Instrumenter og Apparater, under Betingelse af, at deri ikke maatte udføres Arbejder eller opbevares Gjenstande, som medførte daarlig Lugt eller paa andre Maader kunde være til Besvær ved Benyttelsen af de tilstødende Lokaler, at det ikke maatte benyttes som Arbejdsværelse paa de Dage, da det brugtes som Gjennemgang til Festsalen, og at deri ikke maatte opstilles Gjenstande, som paa nogen Maade kunde hindre denne Gjennemgang.

— En Del, det zootomisk-fysiologiske Museum tilhørende, Bøger og Afbildninger, som i sin Tid vare indkjøbte for Museet for et Beløb af 420 Rd. 34 Sk., blev ved en Fejltagelse solgt med afd. Etatsr. Eschrichts Bogsamling. Dette Beløb blev tilsvaret af Enken og i Henhold til Ministeriets Skrivelse af 10. Avg. 1864 indbetalt i Universitetskvæsturen samt atter udbetalt til Museets Bestyrer, saaledes at det blev stillet til hans Raadighed til Anskaffelse af Gjenstande, som ansaas for nødvendige for Museet. Ministeriet tilføjede, at naar et Tilfælde af denne Art kunde indtræde, maatte der være en Mangel ved den Maade, hvorpaa det fra Universitetets Side kontrolleredes, at alt, hvad der blev anskaffet til Universitetets Museer eller Samlinger, baade opbevaredes paa rette Sted og umiddelbart efter en Vakance i Bestyrerposterne afleveredes til Universitetet. Ministeriet anmodede derfor Konsistorium om, for at der kunde tages hensigtsmæssige Forholdsregler til i Fremtiden at forebygge Gjentagelsestilfælde af samme Natur, at tage dette Forhold under nærmere Overvejelse og meddele Ministeriet Resultatet af denne med de Forslag, hvortil dette maatte føre. Konsistorium nedsatte derfor under 6. Sept. s. A. et Udvalg, bestaaende af Konf. Forchhammer samt Proff. Steenstrup og Panum som skulde gjøre Forslag til Sagens hensigtsmæssige Ordning. Dette Udvalg har imidlertid ingen Betænkning afgivet.

7. Det normal-anatomiske Museum.

I Skrivelse af 29. Decbr. 1864 til Konsistorium begjærede Exekutorerne i Boet efter Hofraad D. A. Meyer Oplysning, om de ved Foundationen for bemeldte Meyers Legat til Anskaffelse og Vedligeholdelse af et anthropologisk Museum givne Be-

stemmelser efterkommes. Efter Konsistoriums Opfordring udtalte det lægevidenskabelige Fakultet sig herom i en Skrivelse af 9. Juni 1865.

Ved Universitets Direktionens Resol. af 16. Maj 1846 *) søgte man saa vidt muligt at rette sig efter Fundatsens Bestemmelser; men det blev allerede den Gang fra alle Sider erkjendt, at en i alle Enkeltheder fuldkommen nøjagtig Overholdelse af disse ikke mere lod sig gennemføre, efter at det var blevet nødvendigt at foretage en Omfordeling og Omordning af de paagjældende Samlinger. Af de tre fra hin Tid af særskilt bestaaende Museer, mellem hvilke det tidligere i en Samling indbefattede Materiale, og saaledes ogsaa det for det Meyerske Legat anskaffede, var blevet delt, nemlig det fysiologiske, det normal-anatomiske og det pathologisk-anatomiske, blev det ved den nævnte Resolution væsentlig de to sidst nævnte, som toge Arv efter den Meyerske Samling, idet Legatrenterne blev lige fordelte mellem dem begge, og Forpligtelsen til at overholde Fundatsens Bestemmelser maatte altsaa, hvad der ogsaa af Universitets Direktionen udtrykkelig blev indskærpet, for Fremtiden paahvile disse to Samlinger, der i Resolutionen betegnedes som „Afdelinger af det anthropologiske Museum“. Ved denne Udsondring af de to Samlinger, — en Foranstaltning, om hvis Rigtighed og Hensigtsmæssighed der ikke kunde være Tvivl, — og ved Fordelingen af Legatet til dem begge maatte det blive nødvendigt at gaa uden for Fundatsens Bestemmelser, for saa vidt det i disse fastsattes (Fund. 20. Decbr. 1822 § 15 d**), at Inspektionen over det anthropologiske Museum skulde paahvile en enkelt af Fakultetets Lærere, nemlig Docenten i Anatomi. Da den pathologiske Anatomi gjorde sig gjældende som selvstændigt Fag, der krævede sin egen Docent, — noget, som paa den Tid, da Fundatsen blev affattet, næppe kunde ventes at ville indtræde, — maatte denne Docent ogsaa overtage Bestyrelsen af den tilsvarende Afdeling af Museet. Men paa den anden Side var Fundatsens Hovedfordring angaaende Anvendelsen af Legatet (Fund. 20. Decbr. 1822 § 15 b og c) saaledes fuldkommen fyldstgjort. Dog gjorde Fakultetet med Hensyn til Fundatsens første Bestemmelse (§ 15 a) opmærksom paa, at der for de to Samlingers Vedkommende med Hensyn til Regnskabsaflæggelsen og Tilbagebetaling til Universitetets Kasse af, hvad der ved Regnskabsaarets Slutning muligvis ikke maatte være forbrugt, ikke var foreskrevet lignende Bestemmelser som for visse andre Samlinger, der ved Siden af den dem af Universitetet tilstaaede Indtægt tillige oppebare Renterne af Legater, der særlig vare bestemte for dem.

Hvad angik Katalogernes Trykning (§ 15 f) henholdt Fakultetet sig ganske til, hvad der var udtalt i dets Erklæring af Marts 1846 ***). Medens der saa vel for den pathologiske som for den normal-anatomiske Samling fandtes vel ordnede, skrevne Kataloger, som Bestyrerne vilde lade sig det være magtpaaliggende fremdeles at føre, mødte der for den først nævnte Samlings Vedkommende den Vanskelighed, at de i Katalogens ældre Afsnit brugte Betegnelser

*) Se Selmers Aarb. f. 1846 S. 60.

**) Fundatsen findes i Reskriptsamlingen.

***) Selmers Aarb. f. 1846 S. 59–60.

efter Videnskabens nu værende Standpunkt for en stor Del vare forældede og ubrugelige, saa at en Omredaktion vilde være nødvendig. Denne kunde kun ske gennem en fornyet og fuldstændig Undersøgelse af samtlige Præparater, — et omfattende Arbejde, som den nu værende Bestyrer havde paabegyndt, men som først i Løbet af et længere Tidsrum vilde kunne tilendebringes.

Med Hensyn til den offentlige Fremvisning af Samlingerne (§ 15 g) var der truffet en forskjellig Ordning for de to Afdelinger, gaaende ud fra den rigtige Forudsætning, at det af flere Grunde kun kunde være den normal-anatomiske, — der ogsaa nærmest svarede til den usikre Benævnelse „anthropologisk Museum“, — som egnede sig til at fremvises for Publikum i Almindelighed. Denne Afdeling holdtes siden 1848 i Sommermaanederne aaben for alle en Gang ugentlig, hvorom Dagbladene indeholdt Bekjendtgjørelse. For de studerende og for enhver, som interesserede sig for Sagen og ønskede nærmere at bese Samlingen, stod Adgangen til begge Afdelinger til enhver Tid aaben, efter Aftale med Bestyrerne. I denne Henseende var altsaa Fundatsens Fordring mere end fyldestgjort. Derimod erkjendte Fakultetet, at de foreskrevne Forholdsregler (§ 15 e) for dets Kontrol med Samlingens samvittighedsfulde Bestyrelse ikke, eller i det mindste ikke i de senere Aar i deres fulde Udstrækning vare blevne overholdte, og om det end i og for sig ikke ansaa den foreskrevne Fremgangsmaade for nødvendig eller særdeles hensigtsmæssig, vilde dog Bestyrerne, efter at de ved denne Lejlighed vare blevne bekjendte med Bestemmelserne, for Fremtiden ikke unnlade at holde sig dem efterrettelige. For yderligere at indskærpe dette vilde Fakultetet drage Omsorg for, at en Afskrift af Legatfundatsen blev opbevaret i hver af de 2 Afdelinger. Endelig henstillede Fakultetet til Konsistorium, hvorvidt og hvorledes den i Fundatsen (§ 15 h) foreskrevne Indberetning fra Fakultetet om Samlingernes Tilstand og Fremvæxt under de nu værende forandrede Forhold burde affattes.

Ved Skrivelse af 4. Juli satte Konsistorium Exekutorerne i Kundskab om denne Fakultetets Erklæring efter først at have givet en Oversigt over de tidligere Forhandlinger i Sagen. Konsistorium tilføjede, at for saa vidt det i i Fundatsens § 15 c bestemtes, at det anthropologiske Museum skulde staa til Brug for ethvert af det lægevidenskabelige Fakultets Medlemmer m. m., var det overflødig at bemærke, at dette selvfølgelig var Tilfældet med alle Universitetets til det lægevidenskabelige Studium hørende Samlinger og Indretninger. Da der endnu ikke havde kunnet tilvejebringes fuldstændige Kataloger over den fysiologisk-zootomiske Samling, havde der hidtil ikke været Anledning for Konsistorium til at tage Spørgsmaalet om Trykningen af en Fortegnelse over alle 3 Museer under Overvejelse; men naar det lykkedes det nævnte Museums Bestyrer at faa tilendebragt Udarbejdelsen af fuldstændige Kataloger, vilde det i Overensstemmelse med det lægevidenskabelige Fakultets Erklæring af 20. Marts 1846 være at overveje, hvorledes Midlerne til Trykningen af en samlet Fortegnelse over alle de 3 Museer, i hvilke der fandtes Gjenstande, indkjøbte for det Meyerske Legats Renter, maatte kunne tilvejebringes.

Samtidig hermed tilskrev Konsistorium det lægevidenskabelige Fakultet, at Fakultetet aarlig, strax efter Regnskabsaarets Slutning, vilde have at gjøre Indberetning om, hvorledes Renterne af det Meyerske Legat vare anvendte til Indkjøb af Museumsgjenstande.

8. Den pathologiske Samling.

Efter Indstilling fra det lægevidenskabelige Fakultet bifaldt Ministeriet under 14. Marts 1867, at der af Universitetets Udgiftspost 4 (særegne Udgifter til det lægevidenskabelige Fakultet) f. 1866—67 maatte afholdes 25 Rdl. 21 Sk. til ekstraordinære Ordningsarbejder ved Universitetets pathologiske Samling.

9. Den farmakologiske Samling.

Ved Skrivelse af 24. Apr. 1869 har Konsistorium tilladt, at Gjennemgangsværelset fra Konsistoriums Forsamlingssal til Festsalen overlades Prof. Warneke til Opstilling af en Samling af farmakognostiske Præparater paa de samme Betingelser, som Værelset tidligere havde været overladt Prof. Panum, jfr. foran S. 528. Med Ministeriets Samtykke i Skrivelse af 7. Juni s. A. overlodes ham hertil nogle af det zoologiske Museums ældre Skabe. Til Dækning af de med Inventariets Istandsættelse, Indkøb af Glas og Samlingens Opstilling forbundne Udgifter anvendtes, i Henhold til kgl. Resolution af 31. Maj s. A., et Beløb af 190 Rdl. af Universitetets Udgiftspost 7.

VIII. Universitetets Forhold ud ad til.

1. Ophævelse af Kongens Livkorps.

Medens Kjøbstædernes Borgervæbninger, i Følge de almindelige Bestemmelser i Reskr. 27. Febr. 1801 (Kanc. Cirk. af 28. s. M.), Regl. 4. Juni 1802 § 1 og de særlige Reglementer af 1. Juni 1808 § 2 og 2. Marts 1804 § 1 for Helsingør, havde, førend Værnepligtsloven af 12. Febr. 1849 udkom, et dobbelt Formaal, dels at værne mod fjendtligt Overfald, dels at overholde Orden og Sikkerhed i Byen, havde det under Navn af »Kongens Livkorps« oprettede Korps af de akademiske Borgere i Kjøbenhavn i Følge Regl. 14. Maj 1808 § 1, jfr. §§ 20 og 21, alene den Bestemmelse, »at bidrage til Hovedstaden Kjøbenhavns Forsvar ved militær Tjeneste«. Som Følge af denne Forpligtelse vare Korpsets Medlemmer fritagne for at indtræde i noget andet Borgerkorps, i Lighed med, hvad der ved Regl. 1. Juni 1808 § 5 var bestemt med Hensyn til Medlemmerne af Kongens Livjægerkorps, som den Gang henregnedes til Armeen.

Ved Værnepligtsloven 12. Febr. 1849 § 40*) paabødes den Forandring, at

*) Værnepligtsloven af 12. Febr. 1849 § 40 lyder saaledes:

»Den Forpligtelse, som for Tiden paahviler Kjøbstadbeboerne til at gjøre Tjeneste i vedkommende Kjøbstads Borgervæbning eller Brand- og Politikorps, skal fremdeles vedblive, dog at Tjeneste i Borgervæbningen eller Politikorps et ikke kan affordres nogen, der henhører til den staaende Hær. Tjeneste i Brandkorps et kan ikke fritage nogen, der henhører til den staaende Hær, fra at opfylde den Tjeneste, som hans Stilling i denne medfører.

Tjenesten i saadanne Korps bliver alene at betragte som en Kommunalbyrde til Overholdelsen af den indre Orden og Sikkerhed i Kjøbstaden, uden Hensyn til Værnepligten; til hvilken Ende slige Korps alene skulle staa under